

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням приймальної комісії Одеського
державного університету внутрішніх справ
від 29 квітня 2024 року, протокол № 6

Голова приймальної комісії

Дмитро ШВЕЦЬ

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРАВО»**

для вступу до Одеського державного університету внутрішніх справ

ДЛЯ ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

зі спеціальності 081 «Право»

Одеса 2024

Програма для складання вступного екзамену до аспірантури ОДУВС за спеціальністю 081 «Право». - Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2024.

Розробники:

**Бабенко А.М., Денисова А.В., Конопельський В.Я., Матвєєва Л.Г.,
Тетерятник Г.К., Форос Г.В., Ярмакі Х.П., Маковій В.П., Дришлюк В.І.**

ЗМІСТ

Вступ

1. Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень
2. Адміністративне право і процес
3. Інформаційне право
4. Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право
5. Кримінальний процес
6. Криміналістика
7. Цивільне право та процес
8. Господарське право та процес

ВСТУП

Програма вступного іспиту за спеціальністю 081 «Право» – розрахована на вступників до аспірантури на здобуття наукового ступеня «доктор філософії».

Мета вступного фахового випробування передбачає визначення професійної компетентності й готовності вступників до навчання в аспірантурі, що включає єдність теоретичної та практичної підготовки, а також здатності до проведення наукових досліджень проблем правової регламентації суспільних відносин.

Програма визначає тематичний зміст та обсяг матеріалу, перелік питань для вступників до докторантури та аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Вступне випробування проводиться в усній формі. Білет містить перелік питань, які стосуються основних тем, що зазначені в програмі. Час для підготовки перед усною відповіддю на питання білету становить 30 хвилин. Вступнику можуть бути поставлені додаткові запитання, які ним були розглянуті у рефераті (опублікованих наукових працях).

Екзамен проводиться згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

Інформаційний обсяг

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Юриспруденція як система знань про державу і право.

Система юридичних наук: теоретичні юридичні науки про державу і право; історико-юридичні науки про державу і право; галузеві науки; міжгалузеві науки; організаційні науки; прикладні науки; міжнародно-правові науки.

Теорія держави і права як суспільна і правова наука. Співвідношення теорії держави і права і суспільних наук, які вивчають державу і право. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції.

Предмет теорії держави і права: поняття і інституційне значення. Співвідношення предмета теорії держави і права з предметами інших наук, які вивчають суспільство, державу і право.

Поняття і значення метода теорії держави і права. Методологія теорії держави і права. Класифікація методів сучасної державно-правової науки. Загальні методи пізнання: діалектики; формальної логіки; системного аналізу. Міждисциплінарні методи: культурологічний метод, соціологічний метод, статистичний метод, конкретно-історичний метод. Спеціальні методи теоретико-правової науки: формально-юридичний (догматичний) метод, порівняльно-правовий метод

Загальні передумови пізнання – основні підходи: матеріалістичний, ідеалістичний, цивілізаційний підхід.

Принципи пізнання: принцип раціоналізму, принцип детермінізму, принцип об'єктивної істини, принцип історизму, ірраціоналізму, принцип додатковості, принцип плюралізму істини.

Компаративістика в системі юриспруденції: порівняльне правознавство, порівняльне державознавство. Рівні порівняльного правового аналізу: макрорівень та мікрорівень. Значення порівняльного правознавства.

Соціальне призначення і цінність теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни. Завдання і функції теорії держави і права. Гносеологічна (пізнавальна) функція теорії держави. Методологічна функція. Прогностична функція теорії держави і права. Практична (практико-орієнтована) функція теорії держави і права

Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції. Правові поняття: загально-правові, міжгалузеві, галузеві. Правові категорії.

ТЕМА 2. СОЦІАЛЬНІ ТА ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ БУТТЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Проблема походження держави і права в державознавстві і правознавстві. Соціальні та історичні передумови буття держави і права. Поняття суспільства, його структура та інститути.

Влада і соціальні норми в первісному суспільстві. «Неолітична революція» і виникнення держави.

Форми виникнення держави в народів світу. Загальні закономірності походження держави і права. Виникнення держави як результату сприятливого поєднання різноманітних чинників.

Основні теорії походження держави. Теологічна теорія. Патріархальна теорія. Теорія суспільного договору. Теорії географічного детермінізму. Теорія насильства. Органічна

теорія. Класова (економічна) теорія походження держави. Олігархічна теорія. Теорія неолітичної революції Багатофакторна теорія.

Виникнення права. Мононорми первісного суспільства і право. Табу, звичаї. Основні шляхи виникнення права.

Основні теорії походження права. Загальнофілософські підходи: ідеалістичний та матеріалістичний. Теорії божественного походження права. Природно-правова теорія. Історична школа Психологічна теорія. Марксистська теорія. Теорія примирення.

Співвідношення держави і права у процесі їх виникнення.

Право як явище цивілізації і культури. Термін «цивілізація». Розвиток цивілізації та розвиток права. Етапи розвитку права і цивілізації: право сильного; кулачне право; право держави; право громадянського суспільства.

ТЕМА 3. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

Багатоаспектність категорії «держава». Поняття, основні ознаки і визначення держави. Атрибути держави. Плюралізм у розумінні і визначенні держави. Сучасні підходи до вивчення держави: теологічний, арифметичний (класичний), юридичний, соціологічний та техніко–кібернетичний.

Сутність держави. Співвідношення загальносоціального і класового в розумінні держави. Соціальна цінність і призначення держави.

Сутність держави: плюралізм підходів. Основні наукові концепції сутності держави: елітистська теорія; технократична теорія; демократичні теорії; теорія держави загального благоденства; марксистська теорія.

Поняття типології держави. Тип держави як сукупність спільних ознак, які характеризують певну групу держав. Формаційний та цивілізаційний підходи в типології держави: сутність і співвідношення. Характеристика окремих типів держави. Правова держава та її протилежність – етатистська держава. Бюрократичні та податкові держави.

Історичні типи держав. Основні підходи до історичної типології держави: формаційний, цивілізаційний і технократичний.

Похідне виникнення держав; ліквідація колишньої держави в результаті революції і виникнення нової держави; розділення держави, сецесія об'єднання декількох держав, виникнення держави в результаті національно-визвольного руху.

Поняття, соціальна зумовленість і значення функцій держави. Функції держави як основні напрями і сторони діяльності держави.

Класифікація функцій держави. Постійні та тимчасові функції держави. Головні та другорядні функції держави. Внутрішні та зовнішні функції держави. Характеристика основних внутрішніх і зовнішніх функцій держави. Співвідношення внутрішніх та зовнішніх функцій держави. Законодавча, виконавчо-розпорядча, судова, контрольно-наглядова функції держави. Еволюція функцій держави.

Форми здійснення функцій держави. Правові форми: правотворча, правозастосовча, правоохоронна, правоінтерпретаційна. Організаційні форми технічна, господарська, статистична діяльність. Форми здійснення функцій держави: з урахуванням розподілу влади.

Прогрес держави.

ТЕМА 4. ФОРМА ДЕРЖАВИ

Поняття і елементи форми держави. Співвідношення типу і форми держави. Значення форми держави.

Форма державного правління: поняття і види. Загальні закономірності та особливості розвитку монархії. Поняття, види і характеристика монархій. Абсолютна монархія. Дуалістична монархія. Парламентарна монархія.

Поняття, види і загальна характеристика республік. Характерні ознаки президентської республіки. Характеристика парламентарної республіки. Особливості змішаної (президентсько–парламентської та парламентсько-президентської) республіки. Форма правління в Україні на сучасному етапі.

Поняття і види форми державно–територіального устрою. Централізовані унітарні держави. Децентралізовані унітарні держави. Прости та складні унітарні держави. Поняття автономії.

Територіальні федерації; національні федерації, змішані федерації.

Конфедерація як тимчасовий союз держав. Імперія. Форма державного устрою в Україні.

Державний режим: поняття і види, сутність і загальна характеристика. Форма державного режиму. Цивільні та військові режими. Світські та теократичні режими. Демократичний режим та антидемократичний режим. Авторитарний режим. Тоталітарний режим. Деспотичний і ліберальний режими. Державний режим України.

Змішані форми правління. Виборна монархія. Колективна монархія. Республіки з довічним президентством. Республіки без офіційного глави держави.

ТЕМА 5. ДЕРЖАВНА ВЛАДА І МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ

Державна влада – особливий різновид соціальної влади. Сутність державної влади. Форми і способи здійснення державної влади. Державна влада як різновид політичної влади. Співвідношення політичної і державної влади.

Риси державної влади. Найважливіші характеристики (властивості) сучасної державної влади: легітимність, легальність і законність. Принципи єдності і поділу державної влади.

Поняття механізму держави. Механізм держави і його роль у здійсненні функцій держави. Механізм держави: поняття, структура і принципи. Механізм держави як цілісна ієрархічна система державних органів. Ознаки механізму держави.

Структура механізму держави: державний апарат, державні установи і підприємства, державні службовців; організаційні засоби і фінансові кошти, примусова сила.

Механізм держави і державний апарат. Структура державного апарату. Поняття і ознаки державних органів, види державних органів. Поняття і сутність бюрократії. Бюрократія і бюрократизм. Демократичний і бюрократичний централізм.

Принципи побудови та діяльності механізму сучасної держави. Принцип гуманізму. Принцип розподілу влад. Принцип гласності. Професіоналізм державних службовців і компетентність державних органів. Принцип законності. Принцип демократизму.

Проблема розподілу влад і система державних органів. Розподіл влади як принцип конституціоналізму. Автори теорії розподілу влади. Основні положення теорії розподілу влади.

Інститут держави: поняття і види. Інститут держави як відносно відособлена і самостійна частина державної організації, що має певні функції. Організаційні та функціональні інститути держави. Організаційні інститути держави.

Класифікація інститутів держави за принципом розподілу влади. Інститут законодавчої влади. Інститут виконавчої влади. Інститут глави держави. Інститут судової влади. Інститут контрольної влади.

Інститут законодавчої влади. Повноваження законодавчої влади. Законодавча діяльність. Представницька функція. Установча функція. Функція контролю та відповідальності. Парламент, його повноваження та структура. Повноваження парламенту. Структура парламенту. Двопалатні та однопалатні парламенти.

Виконавча влада та її значення по управлінню суспільством. Вторинний (похідний), підзаконний характер виконавчої влади. Зміст діяльності виконавчої влади: виконавча діяльність; розпорядча діяльність. Структура виконавчої влади. Уряд як вищий колегіальний виконавчий орган держави. Принципи утворення уряду: парламентський, напівпарламентський принцип, позапарламентський принцип. Однопартійні, коаліційні, безпартійні уряди. Відповідальність, підзвітність та підконтрольність уряду. Органи державної адміністрації: міністерства, відомства, комісії. Інститут парламентської відповідальності уряду. Солідарна відповідальність міністрів.

Влада глави держави. Номінальний глава держави, реальний глава держави. Повноваження глави держави. Роль монарха в різних країнах в залежності від форми правління. Повноваження президента в залежності від форми правління. Представницькі повноваження президента.

Судова влада. Змагальної судова система. Слідча судова система. Основні функції судової влади: охоронна, функція правосуддя, контрольно-наглядова.

Контрольна влада як гілка державної влади. Специфіка побудови контрольної влади. Сфера застосування контрольної влади. Види органів контрольної влади. Органи конституційного контролю. Органи загального нагляду. Органи фінансового контролю та антимонопольні органи. Органи контролю за дотриманням прав людини. Омбудсман у сучасній державі. Загальний омбудсман та спеціалізовані омбудсмани.

Методи здійснення державної влади: переконання, заохочення та рекомендація і примус. Державний примус. Централізований та децентралізований методи діяльності держави.

ТЕМА 6. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВА

Політика і політична організація суспільства. Поняття політичної системи держави. Структура політичної системи: інституційний блок; нормативний блок; функціональний блок; ідеологічний блок; комунікативний блок.

Функція політичної системи. Основні функції політичної системи: цілепокладальна; організаторська; інтеграційна; регулятивна, дистрибутивна, ідеологічна. При цьому основною функцією політичної системи виступає владне опосередкування соціальних інтересів.

Підходи до типології політичних систем. Примітивні, традиційні та сучасні політичні системи. Відкриті та закриті політичні системи. Традиційні, легальні і харизматичні політичні системи.

Політична система англо-американського типу, політична система континентально-європейського типу, політична система тоталітарного типу.

Ліберально-демократичні, комуністичні, традиційні, такі, що переживають становлення, авторитарно-консервативні політичні системи.

Адміністративно-командні, змагальні та соціопримирні політичні системи.

Держава в політичній системі. Місце і роль органів державної влади в політичній системі держави і суспільства. Держава та об'єднання громадян. Політична партія. Громадська організація. Релігійні організації та професійні спілки. Місце і роль політичних партій і громадських організацій у політичній системі.

Держава і місцеве самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Основні теоретичні і практичні підходи до взаємин державної влади і місцевого самоврядування: державна теорія і практика місцевого самоврядування, громадська теорія і практика місцевого самоврядування.

Державна політика, політична діяльність і політична культура.

Держава і правова надбудова суспільства. Держава, правові процеси, правові відносини і правові акти.

ТЕМА 7. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ДЕРЖАВА

Поняття і види суспільства. Громадянське суспільство і держава. Поняття «громадянське суспільство» як одна із ключових категорій сучасних суспільних наук – соціології, політології, юриспруденції.

Громадянське суспільство: становлення концепції. Ідеї «громадянського суспільства» в епоху ранньобуржуазних революцій.

Поняття, ознаки, сутність громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства: вільні, рівноправні, самостійні індивіди; недержавні об'єднання індивідів; суспільні відносини між індивідами та їх об'єднаннями. Громадянське суспільство як соціально-економічна та особиста сфера життєдіяльності людей.

Співвідношення держави і права: основні підходи. Співвідношення держави і права включає три головні аспекти: єдність, відмінність і взаємодія.

Єдність держави і права: спільність походження і розвитку; спільність чинників, що обумовлюють сутність держави і права; спільність соціального призначення.

Відмінності держави і права. Взаємодія держави і права. Вплив держави на право. Роль держави в забезпечення права. Вплив права на державу. Зв'язаність держави правом.

Типи взаємодії держави і права. Етатистський тип держави. Правовий тип держави.

Співвідношення громадянського суспільства і держави. Громадянське суспільство та правова держава. Правова держава як система органів та інститутів, які гарантують і захищають нормальне функціонування громадянського суспільства.

ТЕМА 8. ДЕМОКРАТИЧНА, ПРАВОВА І СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА

Виникнення і розвиток учення про правову державу в політико-правовій світовій думці. Ідея правової держави як загальнолюдська цінність. Особливості античних уявлень про державу і право. Ідеї про найважливіші компоненти правової держави, у працях діячів ранньобуржуазних революцій та епохи Просвітництва. Філософське обґрунтування ідеї правової держави. Введення терміна «правова держава». Ідея правової держави одержала в роботах вітчизняних юристів. Закріплення ідеї правової держави в конституціях сучасних країн.

Правова держава як форма соціальної демократичної держави громадянського суспільства і гарант здійснення та захисту основних прав людини.

Правова держава: поняття та сутність. Загальні соціально-змістовні ознаки правової держави. Загальні формальні ознаки правової держави. Основні ознаки правової держави.

Стан і перспективи формування правової держави в Україні. Правова держава і громадянське суспільство. Сутність і призначення соціальної держави. Шляхи формування соціальної держави в Україні.

Правова держава, громадянське суспільство і держава соціальної демократії.

Соціальна держава: становлення ідеї. Мета соціальної держави. Формування ідей соціальної державності в кінці XIX – початку XX ст. Практичне втілення теорії соціальної держави. Основні підходи до співвідношення правової та соціальної держави.

Ознаки соціальної держави. Функції соціальної держави.

ТЕМА 9. ДЕРЖАВА І ОСОБИСТІТЬ

Держава та особистість. Правовий статус особистості, його структура та види. Правовий статус як юридично закріплене положення особистості в суспільстві. Структура правового статусу особистості.

Види правового статусу. Загальний правовий статус. Спеціальний, або родовий, статус. Індивідуальний статус Співвідношення видів правового статусу особи.

Історія ідей прав людини. Теорія поколінь прав людини. Перше покоління прав людини, або негативні права. Друге покоління прав людини, або «позитивні» права. Третє покоління прав людини, або колективні права: Четверте покоління прав людини.

Права людини і права громадянина. Юридичні обов'язки людини і громадянина. Взаємозв'язок і єдність прав та обов'язків. Види обов'язків: природно-правові обов'язки; позитивно-правові обов'язки.

Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі. Соціально-правовий механізм забезпечення прав людини. Роль правоохоронних органів у забезпеченні прав і свобод людини. Міжнародний захист прав людини.

Міжнародно-правові гарантії. Загальна декларація прав людини. Гарантії регіональних міжнародних співтовариств. Внутрідержавні гарантії.

Економічні, соціальні, політичні, ідеологічні та юридичні гарантії. Види юридичних гарантій. Парламентські, урядові, гарантії глави держави, судові, адміністративні, прокурорські, адвокатські, міжнародно-правові гарантії. Конституційні (загальні) гарантії і галузеві гарантії (адміністративно-правові, цивільно-правові, кримінально-правові тощо).

Конституційні гарантії прав і свобод людини і громадянина. Неприпустимість обмеження прав і свобод людини і громадянина. Інститут омбудсмана як особливий гарант прав людини і громадянина.

Міжнародно-правові стандарти у області прав людини Універсальні і регіональні стандарти. Загальні і спеціальні міжнародні стандарти. Функції міжнародних стандартів прав і свобод людини.

ТЕМА 10. ОСНОВНІ НАУКОВІ ВЧЕННЯ ПРАВОРОЗУМІННЯ

Сучасні підходи до розуміння права і їх практичне значення для юридичної практики. Основні концепції право розуміння. Праворозуміння як категорія юридичної науки.

Суб'єкти праворозуміння. Об'єкт праворозуміння. Зміст праворозуміння. Праворозуміння як елемент правової культури. Праворозуміння і професійно-правова діяльність.

Концепції праворозуміння. Юридичне і легістське праворозуміння. Різновиди юридичного типу праворозуміння: природно-правовий підхід та либертарно-юридичний підхід. Природне право та право позитивне. Загальна характеристика сучасних концепцій праворозуміння. Концепція праворозуміння. Загальні питання розуміння права та їх значення для практичної діяльності. Основні напрямки вчень про право.

Теорія природного права як утвердження волі рівності і справедливості в практиці правової держави. Витоки природно-правової теорії: часи античності (Арістотель, римські юристи), середньовіччя (Тома Аквінській), епохи ранньобуржуазних революцій і становлення сучасної держави (Г.Гроцій, Б.Спіноза, Т.Гоббс, Дж.Локк, Ж.Ж.Руссо).

Видатні представники природно-правової теорії ХХ ст. – німецькі учені Р.Штаммлер, А.Ауер, А.Кауфман, американські учені Р.Дворкін, Дж. Роулс, французький теолог і філософ Ж.Марітен. «Природне право із мінливим змістом». «Відроджене природне право».

Сутність нормативістського (юридико-позитивістського) підходу до права. Нормативний підхід до розуміння права як засіб підтримки законності і стабільності. Позитивістська теорія права. Неопозитивізм (нормативізм). Засновники даного напрямку юридичної науки. «Чиста теорія права» Х. Кельзена.

Виникнення соціологічного напрямку в теорії права унаслідок кризи юридичного позитивізму і через розквіт загальної соціології у ХХ ст. Видатні представники

соціологічного напрямку юриспруденції. Соціологічний підхід до розуміння права як засіб забезпечення динамізму суспільного життя. Право першого порядку. Право другого порядку. «Живе право».

Створення психологічної теорії на початку ХХ ст. Послідовники психологічної теорії. Психологічна теорія права та можливості її використання в юридичній практиці.

Виникнення історичної школи права у першій половині ХІХ ст. у Німеччині. Її засновники.

Інтеграційний підхід до розуміння права. Визначення права з позицій інтеграційного підходу. Поняття права в різних правових системах.

ТЕМА 11. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ПРАВА

Сутність права: еволюція уявлень. Загальносоціальне, класове і національне у праві. Класова сутність права. Загальносоціальна сутність права. Розширення загальносоціального змісту права на сучасному етапі розвитку.

Наступність у праві. Пошуки нового розуміння права. Сучасне нормативне розуміння права: поняття, основні ознаки, визначення. Широке розуміння права. Поняття та визначення права. Сучасні методологічні підходи до аналізу природи права. Право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.

Право як соціальне явище. Право у юридичному сенсі. Сутність і цінність права як явища соціального порядку. Ознаки права.

Функції права як основні напрями впливу права на людину і суспільство. Види функцій права. Загальносоціальні і спеціально-юридичні функції права. Інформаційна, орієнтаційна, виховна, культурно-історична, стабілізаційна, соціального контролю, організаторська, управлінська.

Власне юридичні функції права. Різновиди регулятивної функції: регулятивна статична і регулятивна динамічна. Охоронна функція.

Компенсаційна функція права. Обмежувальна функція права. Відновна функція права.

Інструментальну цінність права. Власна цінність права. Соціальна цінність права. Особистісна цінність права.

Принципи права як основні ідеї, початкові положення або формування, провідні засади процесу, розвитку і функціонування права.

Загально-соціальні принципи права: принцип пріоритетності загальнолюдських цінностей; принцип гуманізму; принцип демократизму.

Спеціально-юридичні принципи права: загальноправові, галузеві, міжгалузеві, принципи інститутів.

Правові аксіоми: поняття, сутність, роль і значення. Види аксіом: аксіоми – ідеї правосвідомості, аксіоми юридичної науки, аксіоми – окремі принципи права, аксіоми – конкретні норми права, аксіоми – загальноновизнані норми права.

Правові презумпції. Спростовні та неспростовні презумпції. Фактичні презумпції і законні презумпції. Галузеві та загальноправові презумпції. Правова фікція: поняття, значення.

ТЕМА 12. СОЦІАЛЬНІ НОРМИ

Система регулювання суспільних відносин: індивідуальний і нормативний рівні. Поняття і види соціального регулювання. Норми: поняття, ознаки, види. Природні норми, або закони природи. Технічні норми. Соціальні норми. Соціальні і технічні норми.

Ознаки соціальних норм. Види соціальних норм: норми моралі (етичні норми); правові норми; релігійні норми; корпоративні норми; звичаї і традиції; естетичні норми.

Право – особливий вид соціальних норм. Загальне у правових і соціальних нормах.

Право і мораль. Співвідношення норм права і норм моралі Єдність права і моралі. Відмінність права і моралі.

Співвідношення норм права та інших соціальних норм. Право і звичай.

Право і релігія. Право і корпоративні норми. Право і політика.

ТЕМА 13. НОРМИ ПРАВА

Правова норма. Ознаки норми права: загальний характер (неперсоніфікованість; формальна визначеність; зв'язок із державою; системність; регулятивність.

Класифікація норм права. Конкретні та спеціалізовані норми. Норми-засади. Норми-принципи. Установчі норми. Норми-дефініції. Норми-презумпції .

Види норм права залежно від предмету правового регулювання. Види норм права залежно від основних методів правового регулювання.

Види норми права залежно від характеру правового припису. Позитивні зобов'язання, дозволи та заборони у праві. Види норм права залежно від часу дії. Види норм права залежно від кола осіб. Види норм права залежно від дії в просторі. Види норм права за функціональною спрямованістю. Види норм права залежно за характером інформаційно-психологічної дії на особу. Види норм права залежно за субординацією у правовому регулюванні.

Структура норми права: гіпотеза; диспозиція; санкція. Логічна структура правової норми. Класифікація структурних елементів правової норми за ступенем визначеності: абсолютно-визначені гіпотеза, диспозиція, санкція; відносно-визначені гіпотеза і диспозиція і санкція; альтернативні гіпотеза і диспозиція і санкція.

Класифікація структурних елементів правової норми за складом: прості та складні.

Способи викладення норм права: абстрактна форма викладення правових норм та казуїстична форма викладення правової норми.

Норми права і статті нормативно-правового акта: варіанти співвідношення.

ТЕМА 14. ПРАВОВА СИСТЕМА, СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА

Правова система суспільства: поняття і структура. Характеристика елементів правової системи. Нормативний, ідеологічний та організаційний елементи структури правової системи.

Поняття системи права. Система права і правова система. Ознаки (риси) системи права.

Структурні елементи системи права. Норма права як первинний, початковий елемент системи права. Інститут права: поняття, ознаки. Види правових інститутів. Підгалузь права. Галузь права як основний елемент права. Поняття та ознаки галузі права. Загальна характеристика основних галузей права України.

Предмет і метод правового регулювання. Галузевий метод правового регулювання. Основні методи правового регулювання. Імперативний і диспозитивний методи. Метод обмежень і метод заохочень (стимулів). Метод автономії та рівності сторін і метод субординації.

Публічне і приватне право. Предмет публічного права. Предмет приватного права. Характерні ознаки сфери публічного права. Ознаки сфери приватного права. Приватне і публічне право та еволюція правової системи України.

Матеріальне право. Процесуальне право. Співвідношення матеріального і процесуального права. Співвідношення внутрідержавного (національного), регіонального і міжнародного права. Основні концепції співвідношення міжнародного і внутрідержавного права.

Форми взаємодії внутрідержавного і міжнародного права. Форми трансформації норм міжнародного права: пряма; опосередкована; змішана. Співвідношення регіонального (зокрема, європейського) права і національного права.

Система законодавства як сукупність законодавчих актів, розташованих в певному порядку. Співвідношення системи права, системи законодавства, правової системи і системи юридичних наук. Поняття галузі права і інституту законодавства. Ієрархічна, вертикальна будова системи законодавства. Горизонтальна структура законодавства. Співвідношення системи права та системи законодавства.

Систематизація нормативно-правових актів. Облік нормативно-правових актів. Поняття інкорпорації. Різновиди інкорпорації по суб'єкту здійснення: офіційна інкорпорація та неофіційна інкорпорація. Хронологічна, предметна інкорпорація. Генеральна та часткова інкорпорація.

Консолідація як від систематизації. Кодифікація нормативно-правового акту. Різновиди кодифікації за об'ємом охопюваного нормативно-правового матеріалу: загальна, галузева, міжгалузева, спеціальна (внутрігалузева).

ТЕМА 15. ФОРМИ ПРАВА

Поняття «джерело» та «форма права», їх співвідношення. Джерело права в матеріальному сенсі. Джерело права в ідеальному сенсі. Джерело права в пізнавальному сенсі. Джерело права у формальному сенсі. Види форм (юридичних джерел) права.

Правовий звичай: поняття, ознаки. Види звичаїв залежно від їхньої ролі у правовому регулюванні. Звичаї ділового обороту. Міжнародно-правовий звичай.

Юридичний (судовий або адміністративний) прецедент: поняття, ознаки. Правила застосування судових прецедентів. Види судових прецедентів в англійському праві. Обов'язкові прецеденти. Переконливі прецеденти. Адміністративний прецедент.

Нормативний договір: поняття, ознаки. Координаційні та субординаційні нормативні договори. Міжнародні та внутрідержавні договори. Колективний договір.

Релігійний текст: поняття, ознаки. Юридична доктрина: поняття, ознаки.

Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав. Поняття і види нормативно-правових актів. Закони: поняття, ознаки, види. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, ознаки, види. Юридична природа законів та підзаконних актів.

ТЕМА 16. НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ – ОСНОВНА ФОРМА ПРАВА СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ

Поняття нормативно-правового акту. Нормативно-правовий акт – як письмовий документ, виданий в установленому порядку компетентним органом держави, що містить правові норми загального характеру. Ознаки нормативно-правового акту.

Класифікація нормативно-правових актів, залежно від суб'єкта правотворчості. Класифікація нормативно-правових актів, залежно від сфері дії. Класифікація нормативно-правових актів від строку дії. Класифікація нормативно-правових актів за юридичною чинністю.

Юридична чинність нормативно-правового акту. Закон: поняття, ознаки. Конституційні та звичайні (поточні) закони. Кодифіковані та некодифіковані закони. Галузеві та міжгалузеві (комплексні) закони.

Підзаконні акти: поняття, ознаки. Види підзаконних актів.

Дія нормативно-правових актів в часі, у просторі та за колом осіб.

Дія нормативно-правового акту в часі. Негайна дія нормативно-правового акту. Зворотна дія (зворотна чинність) нормативно-правового акту. Переживання нормативно-правового акту. Припинення дії нормативно-правових актів.

Дія нормативного акту в просторі. Загальнодержавні (загальні) та локальні нормативно-правові акти.

Дія акту за колом осіб. Нормативно-правові акти загального характеру. Спеціальні нормативно-правові акти. Виняткові закони.

Система нормативно-правових актів України: види, особливості та межі їх дії.

ТЕМА 17. ПРАВОТВОРЕННЯ, НОРМОТВОРЧІСТЬ ТА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ

Правотворення, правотворчість, законотворчість. Поняття і ознаки правоутворення. Стадії процесу правоутворення. Правотворення і правотворчість.

Правотворчість: поняття, мета та суб'єкти. Ознаки правотворчості.

Функції правотворчості. Функція первинного регулювання нових суспільних відносин. Функція оновлення нормативно-правового матеріалу. Функція ліквідації прогалин у позитивному праві. Функція систематизації нормативно-правового матеріалу.

Принципи правотворчості. Види правотворчості. За способами правотворчості. Залежно від форм створюваного права. Залежно від суб'єкта правотворчості. Правотворчість і законотворчість.

Законодавчий процес і його стадії. Законодавча ініціатива. Розробка законопроекту. Обговорення законопроекту. Ухвалення закону. Підписання закону главою держави. Обнародування закону. Набрання законом чинності.

Поняття юридичної техніки. Основний об'єкт юридичної техніки. Засоби юридичної техніки: юридичні терміни; юридичні конструкції; системна побудова. Мова і стиль закону

Правила юридичної техніки. Ясність і чіткість, простота і доступність мови правових актів. Лаконічність та повнота, конкретність та абстрактність виразу відповідних правових приписів. Директивність і офіційність. Прийоми юридичної техніки.

ТЕМА 18. ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА

Поняття і необхідність тлумачення права. Тлумачення як інтелектуальний процес розуміння і пізнання правової норми. Тлумачення як діяльність певних суб'єктів (офіційне і неофіційне тлумачення).

З'ясування права і роз'яснення змісту правових норм. Необхідність тлумачення норм права.

Суб'єкти тлумачення норм права: державні органи, недержавні організації і громадяни. Офіційне і неофіційне тлумачення норм права.

Нормативне та казуальне тлумачення норм права.

Автентичне тлумачення. Делеговане (легальне) тлумачення. Доктринальне тлумачення. Професійне тлумачення. Буденне тлумачення.

Спосіб (прийом) тлумачення права: філологічного (мовного), історичного (історико-політичного) і систематичного.

Види юридичного тлумачення за об'ємом. Буквальне тлумачення норм права. Поширювальне тлумачення норм права. Обмежувальне тлумачення норм права.

Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти). Правова природа актів офіційного тлумачення (інтерпретаційних актів). Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти). Ознаки актів офіційного тлумачення. Види актів офіційного тлумачення права. Акти нормативного і казуального тлумачення. Акти автентичного тлумачення і акти делегованого (легального) тлумачення. Акти правотворчості та інтерпретаційні акти правозастосування.

ТЕМА 19. РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА.

Поняття реалізації права. Підстави для розмежування форм реалізації права. Реалізація права. Ознаки реалізації права.

Форми реалізації права залежно від суб'єктного складу: індивідуальна та колективна.

Форми реалізації права залежно від участі в правовідносинах: поза правовідносинами у правовідносинах.

Форми реалізації права залежно від ступеня активності суб'єктів: активні позитивні дії та пасивна форма (бездіяльність суб'єкта).

Дотримання норм права. Виконання норм права. Використання норм права. Безпосередня реалізація права. Поняття правозастосування.

Фактори реалізації права. Механізм реалізації права.

Суб'єкти застосування правових норм: поняття і види. Умови правозастосовної діяльності. Ознаки застосування права: владний характер, індивідуалізований характер, процедурний характер, юридично оформлений характер.

Підстави правозастосування. Правозабезпечувальна функція застосування права. Функція індивідуального правового регулювання.

Стадії застосування права. Встановлення фактичної основи справи. Встановлення юридичної основи справи. Рішення справи і документальне оформлення ухваленого рішення.

Вимоги правильного застосування права.

Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення та подолання. Пропуски, пов'язані з неповнотою правових норм. Пропуски, пов'язані з суперечністю правових норм. Пропуски, пов'язані з повною відсутністю норми.

Законодавчі прогалини. Технічні прогалини. Дійсні та уявні прогалини в позитивному праві. Первинні і подальші прогалини в позитивному праві.

Усунення прогалин в позитивному праві. Подолання прогалин в праві. Способами подолання прогалин у праві. Аналогія закону. Міжгалузєва аналогія (субсидіарне застосування права). Аналогія права.

Об'єктивні причини правових колізій. Суб'єктивні причини правових колізій. Поняття колізії норм права. Види колізій норм права: темпоральні колізії; просторові; ієрархічні (субординаційні) колізії; смислові (змістовні) колізії; складні колізії. Подолання темпоральної колізії. Подолання ієрархічної колізії. Подолання змістовної колізії. Подолання складної колізії.

Акт застосування права: поняття, ознаки. Види актів застосування права: письмові, усні та конклюдентні (мовчазні) акти. Акти державних і недержавних суб'єктів. Регулятивні та охоронні акти застосування права. Правовстановлюючі, правоконстатуючі, правозмінюючі, правоприпиняючі, правоскасовуючі акти застосування права.

Реквізити та структура правозастосовного акту.

ТЕМА 20. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Правові відносини як різновид суспільних відносин. Ознаки правових відносин. Взаємозв'язок правових норм і правовідносин.

Види правовідносин: за предметом правового регулювання; за функціями права; за характером обов'язків; за ступенем визначеності суб'єктів; за субординацією в правовому регулюванні; за розподілом прав і обов'язків між сторонами; за волевиявленням сторін.

Характеристика елементів структури правовідносин: об'єкт, суб'єкти та зміст.

Суб'єкти права. Види суб'єктів права: фізичні особи; юридичні особи; держава, її органи та органи місцевого самоврядування; соціальні спільноти. Правосуб'єктність. Правоздатність Загальна правоздатність фізичної особи. Дієздатність. Деліктоздатність.

Юридичні особи як суб'єкти права. Ознаки юридичної особи. Спеціальний характер правосуб'єктності юридичних осіб. Різноманітність юридичних осіб. Державні і недержавні

юридичні особи. Прибуткові і неприбуткові юридичні особи. Юридичних осіб приватного права і юридичних осіб публічного права. Товариства і установи.

Об'єкти правовідносин. Матеріальні та нематеріальні блага і цінності. Матеріальних цінності: природні об'єкти, штучно створені об'єкти – речі. Нематеріальні блага і цінностей. Особисті немайнові блага. Послуги. Результати наукової, технічної, художньої творчості. Загальносоціальні блага і цінності.

Поняття, структура і види суб'єктивних прав і юридичних обов'язків як юридичного змісту правових відносин. Зміст суб'єктивного права: праводія, правовимога, праводомагання. Зміст юридичного обов'язку: зобов'язання дією. зобов'язання виконанням. зобов'язання пере терпінням. Законний інтерес: поняття, ознаки. Види законних інтересів.

Передумови (підстави) виникнення правовідносини. Загальні (матеріальні) передумови виникнення правовідносин. Спеціальні (юридичні) передумови виникнення правовідносин.

Юридичний факт як підстава виникнення, зміни або припинення правовідносин. Ознаки юридичних фактів: конкретність та індивідуальність, соціальна змістовність, об'єктивований вираз, прямий або непрямий зв'язок з правом, причинний зв'язок із правовими наслідками. Події як юридичні факти. Абсолютні та відносні події. Юридичні факти-дії. Факти-стани – триваючі дії. Правомірні і неправомірні дії. Юридичні акти та юридичні вчинки. Проступки та злочини.

Правостворюючі, правозмінюючі, правоприпиняючі юридичні факти.

Фактичний (юридичний) складом. Прості фактичні склади. Складні фактичні склади.

ТЕМА 21. ПРАВОВА ПОВЕДІНКА

Право і поведінка. Правозначуща поведінка. Ознаки правової поведінки: передбачуваність нормами права, соціальна значущість, вольовий і свідомий характер, здатність правової поведінки викликати юридичні наслідки.

Правомірна поведінка. Неправомірна поведінка (правопорушення). Зловживання правом. Об'єктивно неправомірне діяння.

Ознаки правомірної поведінки. Структура правомірної поведінки.

Добровільна правомірна поведінка. Вимушена правомірна поведінка. Мотиви правомірної поведінки. Соціально-активна форма правомірної поведінки. Звична правомірна поведінка. Конформістська правомірна поведінка. Маргінальна поведінка.

Поняття зловживання правом. Ознаки зловживання правом.

Соціально належна поведінка. Соціально бажана для суспільства поведінка. Соціально допустима поведінка. Правові засоби стимулювання правомірної поведінки.

Поняття правопорушення. Соціальна і юридична природа правопорушення. Ознаки правопорушення. Класифікація правопорушень. Класифікація правопорушень залежно від виду юридичної відповідальності.

Юридичний склад правопорушення як система елементів правопорушення.

Причини правопорушення. Об'єктивні чинники вчинення правопорушень. Суб'єктивні чинники здійснення правопорушень

Теологічна теорія. Метафізична теорія. Антропологічні теорії. Соціологічні теорії.

ТЕМА 22. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Юридична відповідальність як від соціальної відповідальності. Юридична відповідальність: її природа та сутність. Генеральна мета юридичної відповідальності. Цілі юридичної відповідальності.

Ознаки юридичної відповідальності: державний примус, негативні наслідки, настає за винне антисуспільне діяння, процесуальна форма втілення.

Фактичні підстави виникнення юридичної відповідальності. Юридичні підстави виникнення юридичної відповідальності.

Функції юридичної відповідальності: охоронна; правовідновна (компенсаційна), профілактична (превентивна); виховна

Принципи юридичної відповідальності як основоположні, загальноприйняті норми імперативного характеру: принцип законності; принцип обґрунтованості; принцип справедливості; принцип доцільності; принцип невідворотності; принцип своєчасності.

Види юридичної відповідальності. Кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна відповідальність, конституційно-правова відповідальність .

Процесуальна відповідальність Сімейна відповідальність. Фінансова відповідальність. Ювенальна відповідальність. Міжнародно-правова відповідальність держави.

Класифікація юридичної відповідальності за її основними цілями: правовідновна (репараційна). Каральна (репресивна).

Основи юридичної відповідальності відповідно до Конституції України.

ТЕМА 23. ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА. ЮРИДИЧНИЙ ПРОЦЕС

Поняття і структура юридичної практики. Види юридичної практики.

Поняття і зміст юридичного процесу. Юридичний процес як нормативно встановлені форми упорядкування юридичної діяльності. Юридична форма правової діяльності і офіційних документів, які врегульовують цю діяльність.

Види юридичного процесу. Правотворча процедура. Кримінальний процес. Цивільний процес. Адміністративний процес. Стадії юридичного процесу.

ТЕМА 24. ПРАВОСВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА

Право і свідомість. Місце і роль правової свідомості в системі форм суспільної свідомості. Об'єкт пізнання правосвідомості. Носії правосвідомості. Структура правосвідомості. Правова психологія. Правова ідеологія.

Функції правової свідомості: гносеологічна (пізнавальна) функція; регулятивна функція; оцінна функція

Рівні правосвідомості по глибині віддзеркалення правової дійсності: буденна, професійна, наукова. Види правосвідомості за суб'єктами: індивідуальна, групова, суспільна. Роль правосвідомості у процесі правотворчості та правореалізації.

Правова культура та її зв'язок із загальною культурою. Правова культура: поняття, структура, функції. Правова культура суспільства. Правова культура людини. Професійна правова культура. Фактори формування професійної свідомості та правової культури юриста. Система вимог до правової культури юриста. Професійна правосвідомість і правова культура працівника органів внутрішніх справ.

Правова культура і прогрес права: правова акультурація.

Криза сучасної правосвідомості. Деформація правосвідомості. Правовий нігілізм. Об'єктивні і суб'єктивні чинники правового нігілізму.

Теоретичний і практичний правовий нігілізм. Правовий ідеалізм (романтизм). Правовий інфантилізм як різновид деформації правосвідомості. Правовий дилетантизм. Правова демагогія. Основні напрями боротьби з деформаціями правосвідомості.

Форми деформації професійної культури юриста та шляхи її подолання. Причини професійної деформації працівників правоохоронних органів.

Правове виховання: поняття, мета та завдання. Суб'єкти правового виховання. Форми правового виховання. Методи правового виховання: переконання, заохочення, позитивний приклад, примус і покарання.

Правова соціалізація. Первинної правова соціалізація. Вторинна правова соціалізація. Третинна правова соціалізація. Правова соціалізація: суспільний і особистий рівні. Професійна соціалізація.

Форми правової соціалізації: за допомогою навчання, шляхом передачі досвіду, «символічна» соціалізація. Пряма і опосередкована соціалізація. Чинники правової соціалізації: психологічні, економічні, політичні, релігійні, культурні. Механізми та принципи соціалізації.

ТЕМА 25. ЗАКОННІСТЬ, ПРАВОЗАКОННІСТЬ І ПРАВОПОРЯДОК

Законність як режим суспільно-політичного життя. Законність як основа для становлення і розвитку демократії. Сутність законності. Мета законності. Загальні вимоги законності. Законність і законодавство. Законність і правозаконність. Законність і доцільність. Законність і культура.

Засоби і методи реалізації вимог законності. Категорія правозаконності.

Принципи законності: верховенства закону; єдності законності; загальності законності; рівності всіх перед законом; гарантованості основних прав і свобод людини; взаємозв'язку законності і демократії. Принцип доцільності; принцип невідворотності відповідальності.

Соціальна цінність і об'єктивна необхідність правопорядку. Правопорядок як мета і результат правового регулювання. Правопорядок: поняття, функції і принципи. Правопорядок і суспільний порядок. Співвідношення правопорядку, законності і суспільного порядку. Основні шляхи укріплення законності та правопорядку.

Гарантії законності. Система гарантій законності і правопорядку. Загальні умови що впливають на формування законодоцільної поведінки особи. Спеціальні (юридичні) засоби забезпечення законності.

Відмінності між правопорядком і громадським порядком. Проблема формування світового правопорядку. Забезпечення світового правопорядку

ТЕМА 26. МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Поняття механізму правового регулювання. Правове регулювання і правовий вплив. Структура механізму правового регулювання.

Межі правового регулювання. Способи (прийоми) правового регулювання: дозволи; зобов'язання; заборони; заохочення; рекомендації.

Типи правового регулювання. Зміст загально-дозвільного типу правового регулювання. Зміст спеціально-дозвільного типу правового регулювання.

Стадії правового регулювання. Ефективність механізму правового регулювання.

ТЕМА 27. ПРАВОВІ СИСТЕМИ СУЧАСНОСТІ

Поняття правової системи. Структура правової системи суспільства: інституційний блок, нормативний блок, функціональний блок, ідеологічний блок.

Національна правова система. Регіональна і міжнародна правова система. Правова мапа світу. Критерії об'єднання і класифікація правових систем світу. Правова сім'я. Групи правових систем.

Критерії класифікації правових систем: єдність генезису, спільність форм права, єдність структури системи права, єдність ідеологічних основ і принципів права, єдність юридичної техніки.

Англо-американський (прецедентний) тип правової системи. Етапи становлення правової системи Англії Характерні риси англо-американського типу правової системи.

Романо-германська правова сім'я. Етапи становлення романо-германської правової сім'ї. Характерні риси романо-германського типу правової системи.

Сім'я релігійного права. Характерні риси релігійного типу правової системи. виступають Священні книги як основні джерела права. Сім'я звичаєвого (традиційного) права. Сім'я соціалістичного права.

Еволюція і співвідношення сучасних правових систем світу.

Правова система України. Історичні і соціально-культурні витоки правової системи України. Правова система України на правовій мапі світу. Особливості сучасної правової системи України. Основне джерело національного права. Додаткові джерела права в Україні. Застосування правового звичаю як джерела права в національній правової системі. Юридичний прецедент. Генеза і перспективи правової системи України. Розвиток правової системи України на сучасному етапі.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Юриспруденція і її система.
2. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції.
3. Предмет теорії держави і права
4. Методологія теорії держави і права.
5. Компаративістика в системі юриспруденції.
6. Функції теорії держави і права.
7. Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції.
8. Поняття суспільства, його структура та інститути.
9. Основні теорії походження держави та права.
10. Основні закономірності походження держави і права.
11. Основні критерії типології держав.
12. Держава, її ознаки та атрибути.
13. Сучасні підходи до вивчення держави.
14. Сутність держави: плюралізм підходів.
15. Функції держави: поняття та класифікація. Форми здійснення функцій держави.
16. Форма держави: поняття, структура, значення.
17. Поняття і види форм правління.
18. Поняття і види форм державного-територіального устрою.
19. Поняття і види форм державного режиму.
20. Державна влада та її властивості. Методи здійснення державної влади.
21. Механізм держави: поняття, структура і принципи.
22. Розподіл влади в державі.
23. Інститут законодавчої влади. Парламент, його повноваження і структура.
24. Інститут глави держави.
25. Інститут виконавчої влади. Уряд в сучасній державі.
26. Інститут судової влади.
27. Інститут контрольної влади. Омбудсман в сучасній державі.
28. Політична система суспільства: поняття, структура, функції.
29. Типологія політичних систем.
30. Місце держави в політичній системі суспільства.
31. Держава і об'єднання громадян.
32. Держава і місцеве самоврядування.
33. Громадянське суспільство: становлення концепції.
34. Громадянське суспільство: поняття і структура.
35. Співвідношення громадянського суспільства і держави.
36. Держава і соціальне партнерство.

37. Поняття, принципи і форми демократії.
38. Співвідношення держави і права: основні підходи.
39. Правова держава: становлення ідеї, ознаки, перспективи.
40. Соціальна держава: становлення ідеї, ознаки, функції.
41. Правовий статус особи, його структура і види. Покоління прав людини.
42. Права людини і права громадянина .
43. Юридичні обов'язки людини і громадянина.
44. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі.
45. Міжнародні стандарти прав людини.
46. Міжнародні стандарти прав дітей і молоді.
47. Основні концепції право розуміння.
48. Праворозуміння як категорія юридичної науки.
49. Юридичне і легістське право розуміння.
50. Загальна характеристика сучасних концепцій право розуміння.
51. Теорія природного права .
52. Позитивістська теорія права. Неопозитивізм (нормативізм).
53. Соціологічна теорія права.
54. Психологічна теорія права.
55. Історична школа права.
56. Поняття і ознаки права.
57. Сутність права.
58. Функції права.
59. Цінність права.
60. Право як явище цивілізації і культури.
61. Об'єктивне і суб'єктивне право.
62. Принципи права.
63. Правові аксіоми.
64. Правові презумпції.
65. Правові фікції.
66. Поняття і види соціального регулювання.
67. Нормативні акти, їх види і співвідношення.
68. Право – особливий вид соціальних норм.
69. Право і мораль.
70. Право і звичай.
71. Право і релігія.
72. Право і корпоративні норми.
73. Право і політика.
74. Норма права: поняття, ознаки, структура, класифікація.
75. Способи викладення норм права. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акту.
76. Система права та її структурні елементи.
77. Галузі права. Предмет і метод правового регулювання як критерії розмежування галузей права.
78. Загальна характеристика основних галузей права України.
79. Публічне і приватне право.
80. Матеріальне і процесуальне право.
81. Співвідношення внутрідержавного (національного) і міжнародного права.

82. Джерела і форми права.
83. Правовий звичай.
84. Юридичний прецедент.
85. Нормативний договір.
86. Релігійний текст.
87. Юридична доктрина.
88. Нормативно-правовий акт.
89. Поняття, ознаки і види законів.
90. Підзаконні акти: поняття і види.
91. Дія нормативно-правових актів у часі, в просторі і за колом осіб.
92. Юридична техніка.
93. Правоутворення і правотворчість. Принципи правотворчості. Види правотворчості.
94. Законодавчий процес і його стадії.
95. Систематизація нормативно-правових актів.
96. Система законодавства: поняття і структура.
97. Співвідношення системи права і системи законодавства.
98. Тлумачення норм права: поняття, види, способи (прийоми),
99. Суб'єкти тлумачення норм права.
100. Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти).
101. Реалізація права та її ознаки. Форми реалізації права .
102. Правозастосування, його ознаки і функції.
103. Стадії застосування права. Основні вимоги правильного застосування права.
104. Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення та подолання.
105. Юридичні колізії.
106. Акти застосування права: поняття, ознаки, види.
107. Правовідносини: поняття, ознаки і види, структура.
108. Суб'єкти права. Фізичні особи як суб'єкти права. Юридичні особи як суб'єкти права.
109. Об'єкти правовідносин.
110. Суб'єктивне право і юридичний обов'язок. Законний інтерес.
111. Передумови (підстави) виникнення правовідносин.
112. Юридичні факти. Фактичний (юридичний) склад.
113. Правомірна поведінка, її ознаки та види.
114. Правопорушення: поняття, ознаки, види, склад. Причини правопорушень.
115. Зловживання правом. Об'єктивно протиправне діяння.
116. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, види і підстави.
117. Мета і функції юридичної відповідальності.
118. Принципи юридичної відповідальності.
119. Поняття і структура юридичної практики. Види юридичної практики.
120. Юридичний процес, його ознаки і стадії.
121. Види юридичного процесу. Вимоги до юридичного процесу та юридичної процедури.
122. Правосвідомість: поняття, структура, функції. Рівні і види правосвідомості.
123. Правова культура та її структура.
124. Деформації правосвідомості.
125. Правове виховання, його мета, форми і методи. Правова соціалізація.
126. Професійна правосвідомість і професійна правова культура

127. Законність: поняття, принципи, гарантії.
128. Правопорядок і громадський порядок. Проблема формування світового правопорядку.
129. Правове регулювання, його межі, способи і типи.
130. Механізм правового регулювання та його стадії.
131. Правові акти, їх види і співвідношення.
132. Пільги, заохочення і обмеження в праві.
133. Правова політика: поняття, форми, принципи.
134. Правова система суспільства і система права, їх співвідношення.
135. Сучасна типологія права.
136. Англо-американський (прецедентний) тип правової системи.
137. Романо-германський (нормативно-актний) тип правової системи.
138. Релігійний тип правової системи.
139. Традиційний тип правової системи.
140. Правова система України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 4.11.1950 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Загальна Декларація прав людини : Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006р. № 3477-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами і доповненнями) URL: <http://portal.rada.gov.ua>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон Української РСР від 7 грудня 1984 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <http://portal.rada.gov.ua>
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
8. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст.545. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
9. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року №4572-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 30. Ст. 1097.
10. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
11. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 26. Ст. 892.
12. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки : Указ Президента України від 20.05.2015. № 276/2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>

13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015. № 5/2015 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Навчальна та науково-монографічна література:

1. Актуальные грани общетеоретической юриспруденции: монография / Ю. Н. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; под ред. Ю. Н. Оборотова. О. : Феникс, 2012. 492 с.
2. Бержель Ж.-Л. Общая теория права / пер. с франц. Г.В. Чуршукова. Под общ. ред. В.И. Даниленко. М. : Nota bene, 2000. 576 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах. Том 3: Загальна теорія права. Харків : Право, 2017. 952 с.
4. Загальна теорія держави і права: навчальний посібник/ за ред. В.В.Копейчикова. К.: Юрінком Інтер, 1998. 320 с.
5. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392с.
6. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теория государства и права: элементарный курс. Х.: Одиссей, 2010. 384 с.
7. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: підручник, практикум, тести: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
8. Лисенков С. Л. Загальна теорія держави і права : навч. посібник. К.:Юрисконсульт: КНТ, 2006. 355 с.
9. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права : навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К. : Атіка, 2007. 412 с.
10. Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник. К.: Університет «Україна», 2014. 561с.
11. Наливайко Л.Р., Вітвіцький С.С. та ін. Теорія держави і права в тестових завданнях: навчальний посібник / за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.Р. Наливайко. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2014.358 с.
12. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. 10-е вид., Л. : Край, 2009. 224 с.
13. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-ге вид., допов. і перер. К. : Алерта; ЦУЛ, 2014. 524 с.
14. Сухонос В.В. Теорія держави і права: навч. посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2014. 544 с.
15. Теорія держави і права : підручник / О.В.Петришин, С.П.Погребняк, В.С.Сморозинський та ін. ; за ред. О.В.Петришина. Х.:Право, 2015. 368с.
16. Теорія держави і права: Академічний курс: підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Онищенко. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
17. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 2-е вид. перероб. і доп. Дніпропетровськ : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2015 . 468 с.
18. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

Додаткова література

1. Абросімов Є., Скалозуб Н. Проблеми праворозуміння в умовах євроінтеграції. *Митна справа*. 2015. № 2 (2.2). С. 244-249.
2. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права / пер. з англ. Р. Семків. К. : Києво-Могилянська академія, 2008. 386 с.

3. Антонов С. До питання про правовий статус фізичної особи у міжнародній кримінальній юстиції. *Право України*. 2016. №6. С.120-126.
4. Антонович М. М. Право на гуманітарну допомогу під час збройного конфлікту і відповідальність за його порушення згідно з міжнародним правом. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2015. Т. 168. С. 93-98.
5. Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох. *Право України*. 2017. № 3. С.126-136.
6. Бабаніна В. Огляд концепцій праворозуміння у контексті механізму створення та реалізації кримінального законодавства. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 4. С.19-27.
7. Бабанли Р. Забезпечення єдності практики призначення покарання в Україні: сучасний стан і перспективи. *Право України*. 2016. №6. С.127-133.
8. Барабаш Ю. Реформа правничої освіти: окремі складові успішної реалізації. *Право України*. 2017. № 10. С.9-19.
9. Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 4. С.1-7.
10. Бариська Я. О., Лемак В.В. Фактори, які впливають на форму державного правління. *Форум права*. 2012. № 4. С.61-65.
11. Басай О.В. Поняття юридичних фактів: теоретичний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. №3 (6). С.8-16.
12. Батраченко Т. С. Визначення окремих проблемних питань щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб. *Вісник Академії митної служби України. Сер.: Право*. 2013. № 2. С. 97-101.
13. Баулін Ю. Новий конституційний формат діяльності Конституційного Суду України: конституційна скарга. *Право України*. 2016. №7. С.19-23.
14. Бехруз Х. Введение в сравнительное правоведение: учебное пособие. Хашматулла Бехруз. О. : Юрид. л-ра, 2002. 328 с.
15. Бисштрик Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико-правових досліджень. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 8-14.
16. Білас І. Г., Білас А. І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів. *Наше право*. 2015. № 4. С. 5-16.
17. Богачова Л. Л. Види законодавчих процедур в Україні та Євросоюзі (порівняльно-правова характеристика). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. Вип. 6 (1). С. 11-15.
18. Богачова Л. Л. Нормативно-правовий акт як джерело національного та європейського права. *Альманах міжнародного права*. 2016. Вип. 14. С. 4-13.
19. Богачова Л. Л. Принципи європейського і національного права (порівняльно-правовий аналіз критеріїв класифікації). *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 26. С. 47-60.
20. Богушова І.В. Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до типології держав: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 43-46.
21. Божко В.М. Аналіз теорій походження держави. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди*. 2007. №9. С. 12-19.

22. Бондаренко Н. О. Громадянське суспільство в Україні: історико-правові аспекти становлення та розвитку. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2017. № 5. С. 57-63.
23. Бостан С. К. Форма державного правління: закономірності, тенденції, особливості розвитку. *Право України.* 2014. №8. С. 27-38.
24. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики : монографія. Запоріжжя : Юридичний ін-т, 2005. 540 с.
25. Братасюк М. Г. Реалізація права: доктринальний аспект. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ.* 2010. № 2. С. 85-95.
26. Валігура К. Механізм правового регулювання: методологічний аспект. *Visegrad journal on human rights.* 2016. № 2/1. С. 17-22.
27. Варга Ч. Правова доктрина: методологія та онтологія. *Право України.* 2011. № 8. С.99-108.
28. Ватаманюк Л., Гарасимів Т. Проблема пізнання права: гносеологічні межі та можливості *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2017. № 861. С. 83-87.
29. Введение в украинское право / под общ. ред. С. В. Кивалова, Ю. Н. Оборотова. 2-е изд., перераб. и доп. О. : Юрид. л-ра, 2009. 768 с.
30. Вітковська І. М. Соціальна відповідальність: теоретичний аспект аналізу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* 2011. № 948. С. 45-48.
31. Вовк Д. Релігійна традиція у праві: аспекти загальнотеоретичного розуміння. *Вісник Академії правових наук України.* 2012. № 3 (70). С. 44-53.
32. Волкова І. Юридичні факти-стани: сутність та особливості. *Visegrad Journal on Human Rights.* 2017. № 2/2. С.33-38.
33. Воронюк О. О. Юридична особа як нормативна конструкція. *Форум права.* 2008. № 1. С. 77-85.
34. Гарасимів Б. Моделі громадянського суспільства: проблема взаємовідносин людини та держави. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2017. № 861. С.97-104.
35. Гарасимів Т. Дефініція «громадське суспільство»: філософсько-правова парадигма. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2017. № 861. С. 105-112
36. Гетьман Є. А. Принцип верховенства права у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади. *Проблеми законності.* 2016. Вип. 134. С. 61-69.
37. Гетьман Є. А. Кодифікація законодавства України: загальна характеристика, особливості, види: монографіяю. Х.:«Право, 2012. 192 с.
38. Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська Комісія. *Право України.* 2011. № 10. С. 154-167.
39. Гончаров В. Від старої теорії тлумачення до нової: основні виклики та рішення. *Філософія права і загальна теорія права.* 2014. № 1-2. С. 53-69.
40. Гордимов А. Доктринальні джерела права в умовах глобалізації. *Право України.* 2014. № 9. С. 147-154
41. Горобець К. Принципи права й авторитетність: міркування щодо нормативності. *Право України.* 2017. № 7. С.9-19.
42. Грималюк П. О. Види делегованої правотворчості. *Часопис Київського університету права.* 2012. № 2. С. 55-58.
43. Гринь О. Д. До питання про ефективність правозастосовних актів. *Митна справа.* 2015. № 2(2.2). С. 64-71.

44. Гришук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія. 2-ге вид. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. 768 с.
45. Гусарев С. Діяльнісний підхід у структурі методології сучасного правознавства. *Право України*. 2011. № 8. С. 160-166.
46. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти : монографія. К. : Знання, 2005. 376 с.
47. Гусаров С. М. Законотворчість і законодавчий процес в Україні: монографія. ред.: О. М. Бандурка. Харків : Золота миля, 2014. 412 с.
48. Дашковська О. Правові дефініції як різновид нормативних приписів. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 3 (70). С. 16-23.
49. Дашковська Т.М. Норми матеріального та процесуального права: до питання співвідношення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. № 75. С. 96-102.
50. Джафарова О.В. Проблемні питання правозастосування у дозвільній діяльності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 123-130.
51. Джураєва О. О. Динаміка сучасної держави: загальнотеоретичний аспект. *Lex Portus : юрид. наук. журн.* 2018. № 2. С. 190-201.
52. Дзевелюк М. В. Сервісна держава як функціональна модель сучасної держави. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) та ін.* Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2017. Вип. 78. С. 60-67.
53. Динис Г. Г. Міжнародно-правові концепції глобального права, права інтернету або кіберправа та трансформації міжнародного права. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 279-286.
54. Дія права: інтегративний аспект: моногр. / відп. ред. Н. М. Оніщенко. К. : Юридична думка, 2010. 360 с.
55. Дубов Г. О. Плюралізм правової методології: зміст, особливості інтерпретації та умов формування юридичної науки на сучасному етапі розвитку. *Часопис Київського університету права*. 2001. № 1. С. 48-51.
56. Дудаш Т. Юридична природа рішень Європейського суду з прав людини (загальнотеоретичний аспект). *Право України*. 2010. № 2. С. 173-179.
57. Дудченко О. С. Теоретична визначеність і змістовне наповнення поняття «механізм держави». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 1. С. 10-12.
58. Дума В.В. Сутність та особливості правоохоронної форми правозастосовчої діяльності. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 3-6.
59. Дутко А. О. Юридичні конструкції серед засобів законодавчої техніки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2008. №1. С. 43-50.
60. Євграфова Є. Державорозуміння і право: проблемні аспекти теорії. *Право України*. 2015. №11. С. 67-76.
61. Євграфова Є. Інший погляд на дослідження структури і системи права. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4 (71). С. 52-64.
62. Жаровська І. М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 252-257.

63. Жаровська І. М. Щодо проблем методології теорії держави і права. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2015. № 827. С. 138-141.
64. Законодавчий процес в Україні: теоретико-правове дослідження: монографія. Івано-Франківськ ; Дрогобич : Коло, 2015. 132 с.
65. Заморська Л. І. Правова нормативність та її інституціоналізація в Україні: монографія. О. : Фенікс, 2013. 304 с.
66. Зарицкий А. В. Некоторые проблемные аспекты исследования вопроса о происхождении государства и права. *Современное право.* 2003. № 4. С. 25-29.
67. Заяць Н. Суверенітет: трансформація змісту. *Право України.* 2008. № 2. С. 17-22.
68. Зинченко С. А. Юридические факты в механизме правового регулирования: монографія. М. : Волтерс Клувер, 2007. 152 с.
69. Зінченко О. В. Функції юридичних конструкцій: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права.* 2012. № 2. С. 58-62.
70. Ісаєва В. В. Функції права: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права.* 2013. № 1. С. 45-48.
71. Кабанець О. С. Верховенство права як ціннісна складова демократії. *Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри.* К. : Ін-т держави і права ім.В.М. Корецького НАН України, 2012. Вип. 3. С. 179-182.
72. Каленіченко, Л. І. Поняття та види принципів юридичної відповідальності. *Право і безпека.* 2017. № 1. С. 24-31.
73. Каленіченко Л. І. Сучасне розуміння сутності юридичної відповідальності в правовій думці. *Право і безпека.* 2015. № 3. С. 26-31.
74. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність : монографія. Х. : Право, 2008. 288 с.
75. Калюжний Р. А. Народне представництво: українські реалії та перспективи. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2012. № 2. С. 141.
76. Калюжний Р. А. Проблеми і перспективи розвитку національної правової ідеології в умовах глобалізації. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2014. № 4. С. 31-35.
77. Калюжний Р. А., Гусар О. А. Дисциплінарна деліктність в службовому праві. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2016. № 2. С. 200-203.
78. Калюжний Р. А., Шапенко Л. О. Юриспруденція: від витоків до сучасності. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2016. № 3. С. 32-39.
79. Калюжний Р. А. Правові стимули в механізмі правового стимулювання: монографія. К. : «МП Леся», 2013. 204 с.
80. Капустинський В. А., Волкова І. В. Теоретичні основи судового правозастосування. *Часопис цивільного і кримінального судочинства.* 2016. № 5. С. 84-93.
81. Кельман М. С. Гносеологія юридичної методології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2014. № 801. С. 70-75
82. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: методологічні проблеми розвитку та системний аналіз : моногр. Тернопіль : Терно-граф, 2007. 152 с.
83. Кельман М.С. Юридична наука: проблеми методології. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2011. 492 с.
84. Кириченко О.М. Казуальне тлумачення норми права: аксіологічний аспект. *Альманах права. Науково-практичний юрид. журнал.* К., 2012. Вип. 3. С. 195-198.

85. Ковальська В. С. Юридичні факти-стани у сімейному праві: питання правової природи. *Хмельницький університет управління та права. Університетські наукові записки*. 2012. № 4 (44). С. 162-168.
86. Ковальський В. Функції права: ціннісний та сутнісний виміри. *Юридична Україна*. 2012. № 9. С. 4-9.
87. Ковальський В. С. Громадські організації в новому правовому полі. *Вісник Укрдержреєстру*. 2013. № 2. С. 46-50.
88. Ковальський В.С. Охоронна функція права: монографія. К. : Юрінком Інтер, 2010. 338 с.
89. Козюбра М. Верховенство права і Україна. *Право України*. 2012. № 1-2. С. 30-63.
90. Козюбра М. Методологія правознавства і методологія права: співвідношення понять та їх особливості. *Право України*. 2014. № 1. С. 22-32.
91. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2017. №11. С.142-164.
92. Колісник В. Перманентні проблеми конституційного регулювання державно-владних відносин. *Право України*. 2016. №6. С.52-59.
93. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 42-46.
94. Колпаков В. К. Фактичні ознаки та юридичний склад адміністративного проступку: поняття та розмежування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2016. № 3. С. 160-170.
95. Комаров В. Вища юридична освіта України: нові виміри. *Право України*. 2017. № 10. С.20-37.
96. Косович В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України: техніко-технологічні аспекти: моногр. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 568 с.
97. Котуха О. С. Непрямі матеріально-правові презумпції у кримінальному праві України. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 295-299.
98. Коханюк Т. С. Системне тлумачення кримінального закону: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 264 с.
99. Кравець М. О. Поняття, сутність та місце юридичної кваліфікації у процесі правозастосування. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 110-116.
100. Кравченко М.Г. Основні ознаки та вимоги до якісного закону. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 4 (6).
101. Крестовська Н.М. Цивілізаційний підхід у порівняльному правознавстві. *Правова держава: щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України*. 2016. Вип. 27. С. 443-449.
102. Крижанівський А. Ф. Правовий порядок в Україні: поняття, витоки, концептуальні засади, інфраструктура: монографія. О. : Фенікс, 2009. 504 с.
103. Кузнецова Н. Правова природа рішення Верховного Суду України. *Право України*. 2016. №7. С.64-68.
104. Кузнецова Н. Забезпечення якісної практичної підготовки студентів-юристів як невід'ємна складова реформування юридичної освіти. *Право України*. 2017. № 10. С.66-72.
105. Куракін О. М. Структура механізму правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 35(2.1). С. 41-44.

106. Куракін О. М. Умови ефективності механізму правового регулювання. *Право і суспільство*. 2015. № 6.2. С. 24-29.
107. Лапкін А. Спеціалізована антикорупційна прокуратура: проблеми організації та діяльності. *Право України*. 2017. №1. С.63-70.
108. Левицька Н. Юридичні конструкції та система права: співвідношення понять. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С.169-173.
109. Легін Л. М. Нормативно-правовий акт: поняття та система ознак. *Право і суспільство*. 2016. № 2. С. 21-26.
110. Лемак В. Соціально-економічні права людини в контексті верховенства права: вітчизняний досвід закріплення та застосування. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1 (60). С. 40-48.
111. Лемак В. В., Лемак О. В. Функції сучасної держави: новий зміст в умовах глобалізації. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 108–115.
112. Лихова С. Я. Юридичні особи як суб'єкти кримінальної відповідальності за КК України. *Юридичний вісник*. 2014. №4 (33). С. 128-132.
113. Лоцихін О. М. Функції сучасної держави: нарис юридичної теорії : монографія. К. : Логос, 2013. 228 с.
114. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): монографія. К. : ІДП НАН України, 2004. 304 с.
115. Луцький Р. П. Ієрархічність правових джерел (нормативних актів) як відображення буття позитивного права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 18-21.
116. Луцький Р. П. Позитивне право та природне право: опозиція категорій. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 38-41.
117. Майданик Л. Принципи авторського права України: поняття, види, система. *Право України*. 2017. № 11. С.181-188.
118. Майданик Р. Ліберальне вчення про тлумачення норм права України (крізь призму «добудови» права). *Право України*. 2016. №7. С.69-78.
119. Майданик О. Контрольна функція парламенту: сутність, зміст, призначення. *Право України*. 2013. № 5. С. 280-286.
120. Малишев Б.В. Судова правотворчість у контексті судової реформи в Україні. *Право України*. 2017. № 6. С.34 -38.
121. Манько Д. Г. Легітимація і легалізація юридичної особи. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць*. 2012. Вип. 63. С. 85-92.
122. Мартинюк Р. «Суперпрезидентська республіка»: конституційно-правова оцінка феномену та досвід пострадянських країн. *Право України*. 2013. № 7. С. 252-262.
123. Матвеева Л. Г. Особенности законотворчества в транзитивном обществе. *Закон и жизнь : Международный научно-практический правовой журнал*. 2015. № 8/3. С. 49-53.
124. Матвеева Л. Г. Соціальні фактори правоутворення та правотворчості в транзитивний період. *Теория и практика : Национальный юридический журнал*. 2015. № 4. С. 16-20.
125. Матвеева Л. Г. Источники права в условиях социальной транзиции: историко-правовой аспект. *Закон и жизнь : Международный научно-практический правовой журнал*. 2015. № 7/2. С. 53-57.
126. Матвеева Л. Г. Глобалізаційні процеси в юридичній науці. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 3. С. 244-245.

127. Матвеева Л. Г. Транзитивне суспільство та транзитивна держава як категорії сучасного суспільствознавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 2. С. 22–25.
128. Мельничук С. М. Поняття судового правозастосування як правової форми здійснення функцій держави. *Право і безпека*. 2015. № 3 (58). С. 42-46.
129. Митрофанов І. І. Засоби кримінально-правового впливу на юридичних осіб. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 2. С. 126-134.
130. Міма І. В. Характеристика релігійних норм як різновиду соціальних норм. *Держава і право: зб. наук. пр. Юрид. і політ. науки*. 2009. № 43. С. 133-139.
131. Могілевський Л. В. Сутність поняття «норма права». *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1(10), 2016. С. 14-18.
132. Москвич Л. Новий етап судової реформи: очікування та сподівання. *Право України*. 2016. №7. С.24-33.
133. Мочульська М. Основні типи сучасного розуміння правової доктрини. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2012. Випуск 56. С. 44-52.
134. Назаренко О. А. Історія становлення політичної системи суспільства: теоретико-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С.30-35.
135. Назаренко О. А. Політичний режим: сучасний погляд юридичної теорії. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно–аналітичне право»*. 2014. №2. С.44-47.
136. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Х. : Право, 2009. 598 с.
137. Николина К. В. Теоретичний аналіз співвідношення процедурних та матеріальних норм права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 40-43.
138. Оборотов Ю. Н. Традиции и новации в правовом развитии : монографія. О.:Юрид. л-ра, 2001. С. 9-16.
139. Оборотов Ю.М. Аспекти розгортання методології юриспруденції. *Право України*. 2014. № 1. С. 33-39.
140. Обушенко Н. М. Правозастосування та його місце в трудовому праві : монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ.ун-т внутр. справ. 2016. 160 с.
141. Общетеоретическая юриспруденция: учебник. под ред. Ю. Н. Оборотова. Одесса: Фенікс, 2011. 436 с.
142. Одесская школа права. Введение в украинское право / С. В. Кивалов, Н. В. Анищук, Т. А. Остапенко; под общ. ред. С. В. Кивалова; отв. ред. М. В. Афанасьева; сост. Ю. Д. Батан; МОН Украины, НУ ОЮА. 3-е изд., Одесса : Юрид. літ-ра, 2016. 504 с.
143. Оніщенко Н. М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду). *Держава і право*. 2016. Вип.71. С. 3-20.
144. Оніщенко Н. М. Правова система і держава в Україні: монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.
145. Павлик Л. В. Перспективи виділення категорії кримінального проступку за злочинні посягання у сфері економіки. *Форум права*. 2012. № 2. С. 524-531.
146. Пайда Ю. Релігійні норми в системі нормативного регулювання суспільних відносин. *Юридичний вісник*. 2012. № 2. С. 127-132.
147. Палешник С. І. Судове тлумачення норм права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. Вип. 28(1). С. 34-37.
148. Пархоменко Н. Концептуальні основи теорії джерел права. *Право України*. 2017. № 6. С.9-16.

149. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології : монографія. К.: Юрид. думка, 2008. 336 с.
150. Пасальський М. М. Правовий статус і правосуб'єктність держави: дискусійні питання теорії і практики. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 26-31.
151. Передерій О. С. Державний апарат королівства Саудівська Аравія: особливості структурної будови і функціонування. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Сер. «Право»*. 2011. № 945. Вип.9. С. 34-39.
152. Перепелюк А. М. Механізм правозастосування: поняття, ознаки та структурна характеристика. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 4. С. 72-76.
153. Петришин О., Погребняк С. Система права: загальнотеоретична характеристика. *Право України*. 2017. № 5. С.9-17.
154. Пилипчук В. Системні проблеми розвитку правової науки в інформаційній сфері. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 3. (66). С.16-27.
155. Пікуля Т.О. Сучасний підхід до інтерпретації поняття «механізм держави». *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2 (1). С. 46-54.
156. Пленюк М. Поняття юридичного факту в доктрині цивільного права: історія і сучасність. *Юридична Україна*. 2014. № 11. С. 58-62.
157. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Х. : Право, 2008. 240 с.
158. Політична система сучасного суспільства : навчальний посібник / В. В. Мадіссон, Т. І. Кадлубович, Д. С. Черняк, Н. В. Пархоменко. К. : КНУТД, 2015. 229 с.
159. Полонка І. А. Неправомірна поведінка як категорія теорії права: доктринальний аналіз поняття та системних ознак. *Держава і право*. 2018. Вип. 80. С. 3-16.
160. Полонка І. Теоретико-оціночні пропозиції щодо класифікації правомірної поведінки (онтологія диференціації). *Право України*. 2016. №6. С.99-106.
161. Полянський Т. Т. Феномен зловживання правом (загальнотеоретичне дослідження). Л. : Галицький друкар, 2012. 455 с.
162. Пономаренко І. С. Динаміка підходів до розуміння колізій у конституційному праві: аналітична і синтетична школи. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 326-330.
163. Права людини в Україні – 2016. Доповідь правозахисних організацій / За заг. ред.: А. П. Буценка, О. А. Мартиненка/ Українська Гельсінська спілка з прав людини. К, КИТ, 2017. 230 с.
164. Права людини у новому тисячолітті / за ред. Френсіса Батлера; Британський інститут прав людини. К. : Сфера, 2006. 264 с.
165. Правова доктрина України: у 5 т. Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін.: за заг.ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2013. С. 287-308, 692-712.
166. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Х. : Право, 2009. 352 с.
167. Прус Е.У. Діяльність суб'єктів правозастосування крізь призму діючого законодавства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 71. С. 144-146.
168. Рабінович П. М. Верховенство права як соціально-природний феномен (контури ідеалу). *Право України*. 2010. № 3. С. 19-23.

169. Рабінович П. Методологія вітчизняного загальнотеоретичного праводержавознавства: деякі сучасні тенденції. *Право України*. 2014. № 1. С. 11-21.
170. Рабінович П. Проблема формування універсальної теорії права як спільної концептуальної основи теорій національного права і міжнародного права. *Право України*. 2013. № 5. С. 240-244.
171. Рабінович П. Соціально-природна правова система суспільства (спроба загальнотеоретичної характеристики). *Право України*. 2012. № 1 2. С. 64-76.
172. Рабінович П., Венецька О. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4 (71). С. 18-28.
173. Рабінович П., Луців О. Верховенство права як омріяний результат здійснення прав людини (підходи до інтерпретації, критерії оцінювання). *Право України*. 2017. № 3. С.100-111.
174. Рабінович П., Луців О. Верховенство права: сучасні вітчизняні підходи до інтерпретації. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 2 (69). С. 3-16.
175. Рабінович С. П. Юснатуралізм у філософії права : монографія. К. : Ред. журн. «Право України» ; Х. : Право. 2013. 368 с.
176. Разметаєва Ю. С. Неурядові організації у громадянському суспільстві: питання реалізації та захисту прав людини. *Юрист України*. 2013. № 2. С. 69-36.
177. Риндюк В. І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика: монографія / відп. ред. О. І. Ющик; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. К. : Юридична думка, 2012. 272 с.
178. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів. Аналітична доповідь / В. М. Яблонський, та ін.; за ред. О. А. Корнієвського. К.:НІСД, 2016. 72 с.
179. Савенко Д. Принцип верховенства права: різноманітність визначення. *Юридичний вісник*. 2012. № 2. С. 122-126.
180. Савчин М. Конституційні принципи та їх інтерпретація. *Право України* 2017. № 7. С.30-38.
181. Самілик Л. О., Корбут Л. П. Співвідношення понять «суб'єкт права», «особа», «суб'єкт правовідносин», «учасник відносин». *Право і суспільство*. 2016. № 1. С. 89-93.
182. Саннікова М. Комплексні галузі права: до постановки питання. *Вісник Національної академії правових наук України : зб. наук. пр. / редкол: В. Я. Тацій та ін. Х. : Право, 2014. № 4 (79). С. 59-64.*
183. Свириденко, Г. В. Генезис уявлень про правомірну поведінку (просторово-темпоральні виміри). *Публічне право*. 2016. № 1. С. 335-344.
184. Севастьянова Н.І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя : монографія. О. : Фенікс, 2012. 216 с.
185. Серебро М. В. Ціннісні аспекти функціональних змін сучасної держави. *Юридичний вісник*. 2016. № 1. С. 167-174.
186. Серета Т. М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 1. С. 134-141.
187. Сergygin С. В. Верховенство права в Україні: проблеми розуміння та застосування: монографія. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2014. 124 с.
188. Синчук С. М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 422 с.
189. Синчук С. Модель національної системи соціального забезпечення в контексті європейського напряму розвитку України. *Право України*. 2016. №8. С.17-23.

190. Ситник Г. Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості, суспільства, держави. *Вісн. НАДУ*. 2004. № 2. С. 369-374.
191. Славна О. В. Громадянське суспільство як основа розвитку правової держави в контексті конституційної реформи. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» Серія: «Юридичні науки»*. 2017. № 1 (1). С.16-19.
192. Слинько Д. В. Загальнотеоретичні чинники диференціації системи процесуального права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право*. 2015. № 1151, вип. 19. С. 21-25.
193. Слинько Д.В. Поняття й ознаки процесуальних галузей права України. *«Jurnalul juridic national: teoriiie si practica» О.О.О. : «National law jurnal: teory and practice» L.L.C. Nr. 3 (25). Republica Moldova*, 2017. С. 18-22
194. Слинько Д.В. Юридичний процес: історія, теорія, практика: монографія. Харків: Вид-во «НТМТ», 2017. 415 с.
195. Смирнова К. Джерела права Європейського Союзу: новітні тенденції розвитку. *Право України*. 2017. № 6. С.90-97.
196. Смичок Є. Вплив принципів податкового права на побудову галузі податкового законодавства. *Право України*. 2017. № 7. С.83 -89.
197. Сопілко І. М., Череватюк В. Б. Юридична наука і практика: виклики часу. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 1. С. 175-178.
198. Сопілко І. М., Череватюк В. Б. Безпека людини в сучасних умовах: загрози та правові шляхи їх вирішення. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 1. С. 189-193.
199. Стецик Н. В. Норма права та нормативно-правовий припис: загальнотеоретичні аспекти. *Публічне право*. 2016. № 4 (24). С. 212-219.
200. Сухонос В. В. Поділ влади: теорія і принцип: аналіз структурного та функціонального аспектів. *Вісник Прокуратури*. 2013. № 12 (150). С. 146-155.
201. Сухонос В. В. Судова влада: теоретичні проблеми, досвід, перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2013. №1082. С. 288-291.
202. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія / пер.з англ. А. Іщенко. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 208 с.
203. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права : проблеми сучасної теорії. Х. : Право, 2014. 512 с.
204. Темченко В. І. Правові та моральні аспекти механізму забезпечення громадянських прав і свобод у контексті євроінтеграції: монографія. К. : К.І.С., 2012. 435 с.
205. Теория юридического процесса / кол. авт. ; под ред. В. М. Горшенева. Х. : Вища школа, 1985. 192 с.
206. Теплюк М. До проблеми якості закону як джерела права. *Право України*. 2017. №6. С.17-26.
207. Теплюк М. Законодавчі акти в механізмі реалізації права. *Право України*. 2013. №11. С. 318-327.
208. Тимуш І. С. Інтегральний погляд на право. К. : Атіка, 2009. 294 с.
209. Тихомиров А. Д. Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы : монография. К. : Знання, 2005. 334 с.
210. Тищенко О. Соціальні стандарти в Україні: проблеми євроінтеграції. *Право України*. 2016. №8. С.24-32.

211. Тополевський Р. Система джерел права України: сучасний стан і перспективи розвитку. *Право України*. 2017. № 6. С.27-33.
212. Устименко О. С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Юридичні науки*. 2017. Вип. 2. Т. 1. С. 25-28.
213. Устименко О.С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип.2. Том 1. 2017. С. 25-28.
214. Фомін А. Альберт Дайсі про панування закону як верховенство права у вузькому сенсі. *Право України*. 2013. № 10. С. 170-177.
215. Хаустова М. Суб'єкт права як елемент правової системи суспільства. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 3 (58). С. 29-38.
216. Хома Н.М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід. монографія. К. : Юридична Думка, 2012. 592 с.
217. Хоменко О. В. Правові дефініції: сутнісні ознаки. *Держава і право. Сер. Юридичні науки*. 2017. Вип. 75. С. 42-46 .
218. Хряпченко В. П. Від критеріїв поділу системи права на галузі до комплексних галузей права. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 55. С. 307-317.
219. Черняк Є. В. Зміна форми правління як мета конституційних перетворень: порівняльно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск*. ч. 2. 2017. С. 40-43.
220. Шай Р. Я. Теоретико-правовий підхід щодо розуміння сутності держави в історії політико-правової думки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 373-376.
221. Шаповал В. Конституційний контроль в Україні: концепт та інститути. *Право України*. 2016. № 10. С.125-140.
222. Шилінгов В. С. Поділ права на приватне та публічне як фундаментальна засада правової системи демократичного суспільства. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 48-51.
223. Шишка О. Р. Соматичні права та перспективи розвитку їх в Україні. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць*. О.: Юрид. л-ра, 2011. Вип. 59. С. 284-293.
224. Шульга А. М. Загальнотеоретичні аспекти правомірної поведінки особи: монографія. Х. : Майдан, 2013. 412 с.
225. Шульга А. М. Об'єктивно протиправне діяння, об'єктивно правомірне поведінка. *Форум права*. 2012. № 3. С. 846-849.
226. Шутак І. Д., Онищук І. І., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях: курс лекцій. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич: Коло, 2016. 234 с.
227. Ющик О. До проблеми розвитку методології права. *Право України*. 2014. № 1. С.40-49.
228. Яковлева Г. О. До проблеми визначення поняття «суб'єкт права соціального забезпечення». *Право та інновації*. 2017. № 2 (18). С. 69-74.
229. Ярмол Л. Загальнотеоретична характеристика співвідношення свободи вираження поглядів та свободи вираження думки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 855. С.291-300.
230. Ярошенко О. Соціально-правовий вимір держави Україна в умовах євроінтеграції. *Право України*. 2016. №8. С.9-16.

РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Інформаційний обсяг

«АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС»

Тема 1. Поняття адміністративного права і процесу, їх значення та наука.

Поняття, історія та розвиток адміністративного права і процесу. Понятійно-категоріальний апарат. Взаємозв'язок адміністративного права і процесу з іншими галузями права. Проблеми визначення предмета адміністративного права і процесу та їх розмежування.

Задачі адміністративного права і процесу в умовах війни з російським агресором та вступу до Європейського Союзу. Джерела адміністративного права і процесу їх класифікація та характеристика. Адміністративне право і процес та права громадян. Реформа адміністративного права та її напрямки, проблеми реалізації.

Адміністративне право і процес закордонних держав та їх співвідношення з українським адміністративним правом і процесом. Наука адміністративного права і процесу, їх предмети, система, задачі, проблеми їх розвитку. Провідні науковці в сфері адміністративного права і процесу, їх основні наукові розробки. Позиції науковців з адміністративного права і процесу щодо їх предметів. Концепції адміністративного права і процесу. Доктрина адміністративного права і процесу.

Тема 2. Публічне адміністрування

Публічне адміністрування: поняття, сутність, принципи, характерні риси та його складові. Науково-категоріальний апарат. Види управління та їх особливості. Державне управління та публічне адміністрування, їх зміст та співвідношення

Поняття виконавчої влади, її система, структура та порядок формування. Правові основи діяльності органів виконавчої влади. Зміст виконавчої влади та її співвідношення з іншими гілками державної влади, державним управлінням та органами місцевого самоврядування. Проблеми функціонування виконавчої влади в умовах війни з російським агресором та вступу до Європейського Союзу.

Принципи здійснення державної виконавчої влади, співвідношення принципу верховенства права та законності.

Наукові праці українських вчених з питань публічного управління та публічного адміністрування та їх автори.

Тема 3. Механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у сфері державного управління.

Поняття механізму адміністративно-правового регулювання та його елементів. Проблеми визначення механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в сфері управління. Поняття, структура та види адміністративно-правових норм. Елементи механізму адміністративно-правового регулювання. Поняття, структура, види та класифікація адміністративно - правових норм та їх особливості. Реалізація адміністративно-правових норм. Поняття адміністративно-правових відносин та їх особливості. Суб'єкти адміністративно-правових відносин та їх особливості. Підстави виникнення, розвитку та припинення адміністративно-правових відносин. Елементи адміністративно – правових відносин.

Тема 4. Суб'єкти адміністративного права.

Поняття та види суб'єктів адміністративного права. Громадяни як суб'єкти адміністративного права, організації як суб'єкти адміністративного права, їх адміністративна правоздатність, дієздатність та правосуб'єктність. Проблеми реалізації адміністративної правоздатності фізичних та юридичних осіб, їх класифікація. Права та

свободи громадян у сфері публічного адміністрування. звернення громадян. Співвідношення прав і свобод громадян в Україні з їх обов'язками. Адміністративно-правовий статус іноземних громадян та осіб без громадянства.

Звернення громадян: види, правова регламентація, характеристика та порядок провадження. Строки та стадії розгляду звернень громадян. Петиція, як особливий вид звернення громадян в Україні

Об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права. Поняття та види об'єднань громадян. Порядок утворення та реєстрації об'єднань громадян. Адміністративно правовий статус об'єднань громадян.

Органи виконавчої влади, їх система та правовий стан. Кабінет Міністрів України, порядок його формування склад і компетенція. Центральні органи виконавчої влади, їх система, функції та правове положення. Державні служби, державні інспекції, державні агенції, Центральні органи зі спеціальним статусом., Розмежування компетенції між Міністерствами та іншими органами центральної виконавчої влади.

Органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим. Правове положення, види, система та структура органів місцевої виконавчої влади. Компетенція місцевих державних адміністрацій, співвідношення їх правового статусу із правовим статусом органів місцевого самоврядування, їх правовий стан в умовах децентралізації влади в Україні. Адміністративно-правова та територіальна реформа місцевого самоврядування. Об'єднанні територіальні громад.

Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права: поняття, види, характеристика та класифікація.

Тема 5. Публічна служба та публічні службовці

Поняття та сутність публічної служби. Правові основи регулювання публічної служби. Юридичний статус публічного службовця. Визначення посадової та службової особи. Види та характеристика публічних службовців. Співвідношення державних службовців та службовців територіальних громад. Вимоги що ставляться до публічних службовців. Обмеження прав публічних службовців. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Вступ на державну службу. Службова кар'єра. Припинення державної служби. Служба в органах місцевого самоврядування. Запобігання корупційним проявам в публічній службі. Адміністративні повноваження публічних службовців. Правовий та соціальний захист публічних службовців та проблеми їх реалізації. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців, принципи застосування та проблеми реалізації. Наукові праці з питань публічної служби: Грохольського В.Л., Берлача А.І., Битяка Ю.П., Біла-Туїнової Л.Р., Денисової А.В., Швеця Ківалова С.В., Колпакова В.К., Крикуна В.Д., Настюка В.Я., Мельника Р.С., Миколенка О.І., Минки Т.П., Рябченко О.П. Швеця, Ярмакі Х.П. Адаптація законодавства України про державну службу до законодавства Європейського союзу.

Тема 6. Інструменти публічного адміністрування.

Публічне адміністрування: поняття, сутність, принципи, характерні риси та його складові. Науково-категоріальний апарат. Види управління та їх особливості. Державне управління та публічне адміністрування, їх зміст та співвідношення

Класифікація функцій публічного управління. Характеристика загальних функцій державного управління. Види та характеристика спеціальних функцій управління.

Інструменти публічного адміністрування: поняття, зміст, принципи, види, класифікація, правові основи застосування та характерні риси.

Поняття форми публічного управління. Види форм публічного управління, їх класифікація, характеристика та проблеми їх удосконалення. Правотворча та правозастосовна діяльність органів державного управління. Проблеми удосконалення правотворчої діяльності органів виконавчої влади. Юридично значимі дії.

Поняття та характеристика актів державного управління. Класифікація та дія актів державного управління. Порядок підготовки, прийняття, опублікування, набрання чинності актів державного управління.

Адміністративний договір, його види та характеристика, проблемні питання їх визначення.

Поняття адміністративно - правового методу державного управління. Види адміністративно - правових методів державного управління та їх характеристика.

Адміністративно - правовий примус, його поняття та види. Характеристика заходів адміністративно - правового примусу. Підстави та порядок застосування заходів адміністративного примусу. Проблеми процесуального забезпечення методів адміністративного примусу. Співвідношення форм та методів державного управління. Контроль та нагляд в публічному адмініструванні.

Тема 7. Адміністративно - правові режими.

Поняття, зміст та класифікація адміністративно-правових режимів. Правове регулювання адміністративно – правових режимів. Повноваження державних органів по введенню адміністративно-правових режимів. Загальні та спеціальні адміністративно-правові режими

Адміністративно-правовий режим державного кордону. Митний режим. Режим державної таємниці. Адміністративно-правовий режим запобігання розповсюдженню корона вірусу.

Адміністративно-правовий режим надзвичайного стану. Режим забезпечення санітарно – епідеміологічного благополуччя населення. Адміністративно-правовий режим операції об'єднаних сил.

Проблеми нормативного забезпечення адміністративно-правових режимів та їх реалізації. Адміністративна відповідальність за порушення правил адміністративно-правових режимів

Тема 8 . Адміністративна відповідальність.

Адміністративно-деліктне право: поняття, нормативно-правова основа, характерні риси і особливості та співвідношення з адміністративною відповідальністю. Проблеми законодавчого забезпечення інституту адміністративної відповідальності. Співвідношення адміністративної відповідальності х іншими видами юридичної відповідальності. Шляхи удосконалення законодавства про адміністративні правопорушення. Проект Кодексу України про адміністративні проступки та його особливості.

Поняття, ознаки та юридичний склад адміністративного правопорушення. Суб'єкти адміністративних правопорушень. Види адміністративних правопорушень та проблеми їх класифікації.

Поняття, види та характеристика адміністративних стягнень, порядок їх накладання. Обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність за вчинення адміністративного проступку. Проблемні питання адміністративної відповідальності юридичних осіб.

Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані з корупцією: поняття та особливості.

Основні концепції розвитку інституту адміністративної відповідальності. Позиції вчених з питання реформування адміністративної відповідальності.

Тема 9. Дисциплінарна та матеріальна відповідальності за адміністративним правом.

Поняття, мета, особливості дисциплінарної відповідальності. Проблеми правових засад інституту дисциплінарної відповідальності в Україні. Поняття дисциплінарного проступку.

Види дисциплінарних стягнень та їх характеристика. Суб'єкти, уповноважені накладати дисциплінарні стягнення.

Особливості дисциплінарної відповідальності мілітаризованих службовців. Особливості дисциплінарної відповідальності працівників Національної поліції України.

Поняття та правова основа матеріальної відповідальності. Особливості матеріальної відповідальності по адміністративному праву.

Характерні ознаки матеріальної відповідальності. Умови настання матеріальної відповідальності. Співвідношення матеріальної відповідальності з цивільно-правовою відповідальністю. Особливості матеріальної відповідальності співробітників Національної поліції України. Позиції вчених щодо дисциплінарної відповідальності за адміністративним правом.

Тема 10. Адміністративний процес.

Поняття, правове регулювання, зміст, принципи та особливості адміністративного процесу. Складові адміністративного процесу (адміністративні провадження, адміністративні процедури, правотворчі провадження, юрисдикційні провадження). Стадії адміністративного процесу. Підходи науковців з адміністративного права щодо визначення адміністративного процесу. Співвідношення адміністративного процесу та адміністративної юстиції.

Правові засади, система, структура та завдання адміністративних судів в Україні. Проблеми діяльності адміністративних судів України.

Поняття, види та правові засади адміністративних проваджень, співвідношення адміністративних проваджень з адміністративним процесом, адміністративною процедурою та з адміністративним судочинством.. Проблеми нормативного забезпечення не юрисдикційних проваджень. Проблеми класифікації адміністративно-процесуального законодавства.

Позиції науковців щодо співвідношення адміністративного процесу, адміністративної процедури та адміністративних проваджень.

Тема 11. Провадження в справах про адміністративні правопорушення

Поняття, завдання, принципи, правове регулювання та порядок провадження в справах про адміністративні правопорушення. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення. Проблеми правового регулювання провадження по справах про адміністративні правопорушення та його забезпечення.

Проблемні питання визначення адміністративно-правового статусу осіб, що беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення.

Підходи науковців до визначення стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення та їх класифікації. Проблеми забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Учасники провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Особливості провадження по окремих категоріях справах про адміністративні правопорушення. Адміністративно-юрисдикційні повноваження посадових осіб Національної поліції.

Тема 12. Забезпечення законності та дисципліни у сфері публічного адміністрування.

Поняття режиму законності і дисципліни в діяльності органів виконавчої влади. Способи забезпечення законності та дисципліни в державному управлінні та їх загальна характеристика. Проблеми правового забезпечення законності в діяльності органів управління.

Поняття контролю та нагляду, їх сутність та співвідношення між ними, Особливості підходів науковців до розмежування контролю та нагляду.

Державний контроль як засіб забезпечення законності в державному управлінні. Нагляд як засіб забезпечення законності в державному управлінні. Органи держави, що здійснюють контроль та нагляд, їх правове положення. Контроль громадських об'єднань за діяльністю органів виконавчої влади. Судовий контроль за діяльністю органів виконавчої влади.

Звернення громадян, як один з важливих засобів забезпечення законності у сфері здійснення виконавчої влади. Види звернень громадян їх характеристика, строки та порядок розгляду. Проблеми правового забезпечення розгляду звернень громадян.

Поняття контролю та його види. Поняття, правові засади, види та характеристика адміністративного нагляду. Співвідношення державного контролю та адміністративного нагляду в державному управлінні.

Проблеми забезпечення законності у діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Тема 13. Адміністративна юстиція, адміністративні суди та адміністративний процес.

Генезис адміністративної юстиції в Україні. Адміністративні суди поняття, система та структура. Поняття, зміст та особливості адміністративного процесу. Адміністративний процес у широкому та вузькому розумінні. Теоретико-правові засади адміністративного процесу та адміністративно-процесуального права. Адміністративний процес, адміністративні провадження та адміністративна процедура: правова природа та особливості співвідношення. Стадії адміністративного процесу. Система адміністративно-процесуального права. Принципи адміністративного процесу. Загальні та спеціальні принципи адміністративного судочинства. Позиції науковців щодо визначення та зміст у адміністративно-судового процесу. Адміністративна юстиція в зарубіжних країнах.

Тема 14. Учасники адміністративного процесу.

Судові органи, уповноважені розглядати справи адміністративної юрисдикції. Сторони в адміністративному процесі: поняття, ознаки та повноваження сторін в адміністративному процесі. Сутність не належності сторони в адміністративному процесі та процедура їх заміни. Треті особи в адміністративному процесі: поняття, ознаки та види. Участь в адміністративному процесі органів, та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб: уповноважений Верховної Ради України з прав людини; прокурор в адміністративному процесі; органи державної влади та місцевого самоврядування в адміністративному процесі. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність осіб, які є іншими учасниками процесу.

Тема 15. Підвідомчість та підсудність справ адміністративної юрисдикції.

Поняття, критерії та види підвідомчості справ адміністративної юрисдикції. Зміст та види підсудності справ адміністративної юрисдикції.

Предметна юрисдикція. Публічно-правовий спір, критерії віднесення публічно-правових спорів до адміністративної юрисдикції. Публічно-правові спори фізичних чи

юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності. Спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів. Інстанційна юрисдикція та її різновиди. Територіальна юрисдикція та її різновиди. Наслідки порушення правил інстанційної та територіальної юрисдикції. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.

Тема 16. Адміністративний позов, докази та доказування в адміністративному процесі.

Поняття, ознаки та елементи адміністративного позову. Види позовів в адміністративному процесі. Право на позов. Поняття та види доказів в адміністративному процесі. Сутність та зміст доказування у адміністративному процесі. Види доказів та їх характеристика. Предмет доказування в адміністративному процесі. Засоби доказування в адміністративному процесі: види та особливості. Забезпечення доказів в адміністративному процесі. Поняття та етапи доказування в адміністративному процесі. Обов'язок доказування. Подання, витребування та забезпечення доказів. Дослідження та оцінка доказів.

Тема 17. Стадії провадження в суді першої інстанції.

Поняття та стадії провадження по адміністративних спорах в судах першої інстанції. Позовне провадження. Відкриття провадження. Підготовче провадження. Судовий розгляд адміністративної справи. Судові рішення в адміністративному процесі. Перегляд рішень судів першої інстанції. Виконання судових рішень в адміністративних справах. Апеляційне провадження. Касаційне провадження. Провадження по виявлених нових обставинах.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Розділ «Адміністративне право і процес»

1. Поняття, предмет, метод, система та джерела адміністративного права.
2. Принципи адміністративного права та належного врядування
3. Поняття та завдання науки адміністративного права.
4. Поняття, сутність і основні риси публічного адміністрування.
5. Суб'єкти адміністративного права: поняття, види та характеристика правового стану.
6. Публічне адміністрування у сфері забезпечення публічного порядку та безпеки, протидії злочинності.
7. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права.
8. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування
9. Механізму адміністративно-правового регулювання та його елементи.
10. Поняття, структура, характеристика і класифікація, адміністративно-правових норм.
11. Дія адміністративно-правових норм в просторі, часі та по колу осіб.
12. Поняття адміністративно-правових відносин, особливості та елементи.
13. Поняття, види та адміністративно-правовий статус об'єднань громадян.
14. Поняття, правове положення, види та система органів виконавчої влади України.
15. Кабінет Міністрів України: правовий стан, структура та порядок формування.

16. Державна служба та державні службовці: поняття, види, правовий стан та принципи функціонування
17. Проходження служби державними службовцями.
18. Функції, форми та методи публічного адміністрування.
19. Поняття та види інструментів публічного адміністрування.
20. Нормативно-правовий акт як інструмент публічного адміністрування: поняття, види, процедури прийняття та характеристика.
21. Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування: поняття, особливості, види, суб'єкти прийняття, межі дії.
22. Поняття та характеристика адміністративного примусу.
23. Види заходів адміністративного примусу.
24. Адміністративно-попереджувальні заходи: правові основи, підстави та порядок їх застосування..
25. Заходи адміністративного припинення: правові основи, підстави та порядок їх застосування..
26. Поняття, нормативно-правова основа, характерні риси та принципи адміністративної відповідальності.
27. Поняття, ознаки та склад адміністративного правопорушення.
28. Загальні правила та строки накладання адміністративних стягнень.
29. Органи та посадові особи уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
30. Поняття, правова основа, особливості та принципи адміністративного процесу.
31. Завдання адміністративного судочинства.
32. Стадії адміністративного процесу та їх характеристика.
33. Система адміністративних судів України.
34. Учасники адміністративного процесу.
35. Принципи адміністративного судочинства.
36. Строки адміністративного затримання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

«Адміністративне право і процес»

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984, додаток до № 51. – Ст.1122
3. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.06.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
4. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 21. 01. 1994 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
5. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 13. 03. 2012 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
6. Повітряний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 19. 05. 2011 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
7. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14. 10. 2014 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
8. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини.

Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С.18-24.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

9. Європейська конвенція з прав людини (Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року) //

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

11. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>

12. Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 7 березня 2002 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text>

13. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>

14. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

15. Про Національне Антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2015р. із змінами. Внесеними 26 квітня 2015р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

16. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. №1697-VII // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

17. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

18. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

19. Про відновлення довіри до судової влади в Україні Закон України від 05.01.2017 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18#Text>

20. Про звернення громадян: Закон України від 12.10.1996. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 47. - Ст.256. (з наступними змінами та доповненнями).

21. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 // Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 2011. - № 32. - Ст.314. (з наступними змінами та доповненнями).

22. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015, № 23, ст.158. (з наступними змінами)

23. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII // Відомості Верховної Ради України. - 2014, № 13, ст.222

24. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 51-XIV / [Електронний ресурс] - Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/551-14> (з наступними змінами).

25. Інструкція щодо оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затверджена Наказом МВС України від 7.11.2015 № 1395.

26. Про затвердження Змін до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі. Наказ МВС України від 28.08.2019 № 734.

27. Про Національну поліцію: Закон України від 2015 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

28. Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів: Указу Президента України від 16 листопада 2004 року № 1417/2004. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U1417_04.html

29. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1.12.1994 р. № 264/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>

30. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>

31. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

32. НАЗК «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю» від 13.02.2020 р. 79 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Rozyasnennya-2020-finish-12.02.2020.pdf>

33. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889>

34. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.

34. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014.02.017 роки : Закон України від 14.10.2014 р. Дата оновлення 08.08.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>

35. «Про громадянство України» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

36. «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>

37. «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

38. «Про громадські об'єднання» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> \ «Про політичні партії в Україні» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

39. Конвенція про статус біженців. ООН; Конвенція, Міжнародний документ, коментар від 28.07.1951 Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text

40. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>

41. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2432-17>

43. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>

44. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 2021 12.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>

2022 45. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>

2023 46. Про інформацію: Закон України від 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

2024 46. Про затвердження порядку ведення реєстру адміністративних послуг /Постанова КМУ від 30 січня 2013 р. № 57 Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 494 від 01.10.2014[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

- 2025 47. Про створення Центру надання адміністративних послуг /Рішення Одеської міської ради Рішення Одеської міської ради № 4187-VI від 17.12.2013 р.
- 2026 48. Про затвердження переліків адміністративних послуг, які надаються через Центр надання адміністративних послуг Одеської міської ради / Рішенням Одеської міської ради № 2257-VII від 26.07.2017 р.
- 2027 49. Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон / Постанова Верховної Ради України»N 5294-VI (5294-17) від 18.09.2012р.
- 2028 50. Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг / / / Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 р. № 57
51. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лют. 2014 р. № 794-VII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18_52.
- 2030 52. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>
- 2031 53. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вер. 2011 р. № 3773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
- 2032 54. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

Література

1. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. / О. Є.Користін, Х. П. Ярмакі, О.М. Ковальова. Одеса : ОДУВС, 2015. 317 с.
2. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення навч. посіб. / О.В. Кузьменко, М.В. Плугатир, І.Д. Пастух та ін.; за заг. ред. О.В. Кузьменко. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 388 с.
3. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк та ін.; за заг. ред. Ю.П.Битяка. Вид. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право. 2013. 656 с.
4. Адміністративне право зарубіжних країн : курс лекцій / О. В. Кузьменко та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
5. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В.М. та ін. Вид. 2-ге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
7. Алексеев В. Структури публічного управління в Україні. Чернівці: Технодрук, 2014. 76 с.
8. Баранов С. О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність правоохоронних органів : методичні рекомендації щодо проведення семінарських/практичних занять галузь знань: 26 «Цивільна безпека» для здобувачів спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», бакалавр. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 40 с.
9. Бакуменко В. та ін. Особливості публічного управління та адміністрування: навч. посіб. Київ: Ліра–Київ, 2017. 256 с.
10. Барікова А. Електронна держава: нова ефективність урядування : монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 224 с.
11. Береза А. Реформування публічної влади: сучасні концепції та політична практика : монографія. Київ: Логос, 2012. 360 с.

12. Біла В. Р. Адміністративна процедура як нормативна модель процесуальних правовідносин. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/6089/1/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%B4%D1%83%D1%80%D0%B0.pdf>
13. Бойко І. В. Адміністративна процедура : конспект лекцій. Харків : Право, 2017. 132 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/292/1-19.pdf>
14. Бондар О. та ін. Адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування в Україні: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 204 с.
15. Галуцько В., Курило В., Короед С. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272с.
16. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Київ: НДПП, 2020. 464с.
<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7874/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
17. Грохольський В. Л. А.В.Денисова Поліцейстика: наука та освіта в персоналіях: довідник/ за заг. ред. В.В. Сокурєнко, Д.В. Швеця, С.С. Вітвіцького, Р.А. Сербина та інш.- Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. -250с.
18. Горбулін В., Грицяк Н., Семенченко А. та ін. електронне урядування: підручник / за заг. ред. проф. Ю. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2014. 352 с.
Грицяк Н. В. Електронна демократія як механізм політичної взаємодії : навч.-метод. рек. Київ : НАДУ, 2013. 44 с.
19. Даниленко Ю. С. Оцінювання у державній службі: теорія і правове регулювання: дис. ... канд. юрид наук : 12.00.07. Одеса, 2017. 200 с.
20. Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4 – 172-9 КУпАП). 2019. 253 с. URL: <http://pravo.org.ua/img/books/files/1568817689cplr.%20consolidated%20judicial%20practice%20on%20administrative%20offenses%20related%20to%20corruption.pdf>
21. Денисова А.В. Адміністративний нагляд органів виконавчої влади України: генезис, процедури, шляхи новелізації: монографія. Одеса: ОДУВС, 2018. 348 с.
22. Катеринчук І.П. та ін. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів публічної адміністрації щодо попередження насильства в сім'ї відносно дітей : монографія. Одеса : ОДУВС, 2016. 178 с.
23. Катеринчук І.П., Ярмак Х.П., Веселова Л.Ю. Адміністративно-правові гарантії безпеки дорожнього руху : монографія. Одеса : ОДУВС, 2017. 160 с.
24. Колпаков В., Гордєєв В. Теорія адміністративного проступку : монографія. Харків: «Харків юридичний», 2016. 344 с.
25. Колпаков В., Гордєєв В. Адміністративно-деліктний процес: навч. посіб. Харків: «Харків юридичний», 2012. 228 с.
26. Колпаков В., Кузьменко О., Пастух І. та ін. Курс адміністративного права України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 808 с.
27. Корж І. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері державної

безпеки. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. 384 с.

28. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 208 с.

29. Мацелик Т. Компетенція органів публічної адміністрації: поняття та структурні елементи. URL: <http://www.law.journalsofznu.zp.ua/visnik-2-2010/1667-matselik-t-o-kompetentsiya-organiv-publichnoji-administratsiji-ponyattya-ta-strukturni-elementi>

30. Мандюк О. О. Індивідуальні адміністративні акти: теорія і практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2017. 214 с.

31. Мельник Р. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях : навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 308 с.

32. Мельник Р. С., Мосьондз С. О. Адміністративне право України (у схемах та коментарях) : навч. посібник. К. : Юрінком Інтер, 2017. 344 с.

33. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / ред. кол.: К.О. Вашенко, І.Б. Коліушко, В.П. Тимошук, В.А. Дерезь (відп. ред.). К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. 796 с.

34. Підпала І.В. Особливості працевлаштування моряків та законодавче регулювання їх трудових відносин: монографія. Миколаїв: НУК, 2023. 448 с.

35. Поліцейське право України: підручник / Братель С.Г., Денисова А.В., Пишна А.Г., Баранов С.О. та ін. Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023.

36. Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення: зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.–практ. конф. (18-19 трав. 2017 р.). Харків: МАДРИД, 2017. 403 с.

37. Савчина М. Упровадження децентралізації публічної влади в Україні: національний і міжнародний аспекти: монографія. Ужгород: ТИМПАНИ, 2015. 216 с.

38. Судова, правоохоронна та правозахисна системи України : підручник / за аг. ред С.О. Кузніченка. Одеса : ОДУВС, 2012. 402с.

39. Ярмак Х.П, Веселов М.Ю., Пилипів Р.М. Адміністративно-правове регулювання діяльності патрульної поліції щодо забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні : монографія. Житомир : видавець О.О. Євенок, 2019. 237 с.

40. Ярмак Х.П, Волощук А.М, Тарасова Л. В. Діяльність органів внутрішніх справ щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності : монографія. Одеса : ОДУВС, 2013. 176 с.

Допоміжна

1. Александрова А.Р, Сірко В.С. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ//Матеріали круглого столу «Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій», 28 квітня 2023 р., Одеса: ОДУВС. С.6

2. Баранов С.О. Дробишевська В.В. Надання адміністративних послуг під час дій воєнного стану. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.- практи. конф., м. Одеса, 28 квітня 2023 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2023. 508 с. С.126-129.

3. Баранов С.О. Повноваження Нацполіції України у сфері забезпечення національної безпеки». Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти». 17 березня 2023 року. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровськ.
4. Баранов С.О. Problems of legal support for the organization of cooperation between the units of the State Border Guard Service of Ukraine and the National Police of Ukraine on the protection of the state border. Міжнародний науковий журнал, відкритого доступу *The Journal of International Legal Communication*. University of Warsaw (Poland). P.27-31.
5. Баранов С.О. Профілактика як складова механізму запобігання адміністративних правопорушень підрозділами Дежприкордонслужби. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет конференції «Роль та місце МВС України у розбудові демократичної правової держави», 24 березня 2023 року, Одеса: ОДУВС, 2023
6. Баранов С.О. Денисова А.В. Control of Activities of Public Administration Agencies: Financial, legal and administrative regulation and international experience. *Cuestiones Políticas*: Abril-Junio 2023. Vol. 41 Núm. 77. Instituto de Estudios Políticos y Derecho Público "Dr. Humberto J. La Roche" de la Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas de la Universidad del Zulia Maracaibo, Venezuela. P.40-50.
7. Грохольський В. Л. Забезпечення прав, свобод і гарантій людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6.
8. Волокітенко О.М. Пастух І.В. «Адміністративна відповідальність неповнолітніх» // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права», 22 жовтня 2021 р., Одеса: ОДУВС, С.34.
9. Волокітенко О.М. Маланич М., «Порівняльно-правовий аналіз адміністративної відповідальності неповнолітніх у Франції та Україні» // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції
10. Волокітенко О.М. «Домашнє насильство щодо жінок» // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права», 22 жовтня 2021 р., Одеса: ОДУВС, С.37.
11. Волокітенко О.М. Дотримання прав дитини у правоохоронній діяльності. Матеріали всеукраїнського круглого столу «Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи» 28 березня 2023 року, Дніпро: ДДУВС, 2023. С. 35-47.
12. Георгієвський Ю. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування. Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2016. № 48. С.107.
13. Голинська Л.О. Рудой К.М. Роль професійного навчання поліцейських в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні// Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Модернізація підходів до підготовки наукових кадрів у галузі права». Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України, 2023. Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2023. 02.01-12.02.2023 С. 24-27.
14. Голинська Л.О. Нормативно-правове забезпечення професійного навчання поліцейських // Матеріали конференції XIV Міжнародної науково-практичної інтернет конференції ОДУВС 31 жовтня 2022 С. 28-30.
15. Голобутовський Р.З. Поняття та ознаки публічної служби в органах судової влади України. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. березень 2019. С.

32-34. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/2/part_1/7.pdf

16. Denysova, A., Pavliutin, Y., Dubenko, O. (2023). Overcoming corruption risks in the activities of law enforcement agencies in the context of economic integration. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2023. № 9 (2), 110-117. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-110-117>.
17. Денисова А.В. Форми адміністративного нагляду, здійснюваного органами Національної поліції: сучасні проблеми визначення сутності «Держава та регіони. Серія: Право». 2017 - Випуск № 3 (57). С.25-29.
18. Денисова А.В. Окремі законодавчі новели регламентації методів адміністративного нагляду, здійснюваного Національною поліцією України *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.*, 2017. № 4. С.60-64
19. Докази у справах про адміністративні правопорушення та їх оцінка/ Х.П.Ярмакі / *Південноукраїнський правничий часопис* – 2015- №4- С.116-120.
20. Кадигроб С. Антикорупційні обмеження: подарунки. Визначення мінімальної ринкової ціни. *Держслужбовець*. 2015. №5. <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2015/may/issue-5/article-7888.html>
21. Кирий С.Л. Служба в органах місцевого самоврядування як вид публічної служби. *Державне будівництво*. 2018. № 2. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2018-2/doc/3/3_2.pdf
22. Коропатнік І., Шопіна І. Проблеми визначення галузевої належності воєнного (військового) права. *Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє* : тези доповідей XIII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ : ВІКНУ, 2017. С. 257.
23. Кузьменко О. Актуальні проблеми адміністративного процесу. *Підприємництво, господарство і право* . 2018 . №3 . С.116-118.
24. Лученко Д., Крестьянінов О. Прояв неповаги до суду: проблематика застосування господарськими судами заходів адміністративної відповідальності: науково-практичний посібник. Х.: Юрайт, 2015. С. 12.
25. Мосьондз С. Орієнтири ефективного публічного адміністрування науки в Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ, 2013. Вип.62. С.172-177.
26. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Банчук О. та ін.; наук. ред. Хавронюк М. Київ: Ваіте, 2018. С.37
27. Патерило І. Сутність та особливості адміністративних актів як основних інструментів діяльності суб'єктів публічної адміністрації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Право*. 2015. Вип. 31, Т. 3. С. 10-14.
28. Підпала І.В. Implementação da política anticorrupção da ucrânia nas condições de adesão à união europeia: aspectos administrativos e legais. *Lex Humana*, v. 15, n.2, 2023, Universidade Católica de Petrópolis, Rio de Janeiro, Brasil. P.122-133. (Web of Science.)
29. Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права: поняття і система. *Право України*. 2016. № 10.
30. Сірко В.С. Проблематика адміністративної відповідальності неповнолітніх // Матеріали всеукраїнського науково-практичного круглого столу «Актуальні питання охорони громадського порядку в умовах карантину», м. Одеса, 30 квітня 2021 року. – Одеса, ОДУВС, 2021. – 106 с., С.61-63.
31. Сірко В.С. Волонтерство під час війни в Україні: права та гарантії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. №2.
32. Сірко., В.В. Денисюк., «Проблематика адміністративної відповідальності

іноземців та осіб без громадянства». // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права», 22 жовтня 2021 р., Одеса: ОДУВС, С.75.

33. Сірко В.С., Кравчук М. А., «Міжнародний досвід відносно звернень громадян» // Круглий стіл: Взаємодія поліції з населенням на засадах партнерства: сучасний стан та перспективи розвитку. 25 листопада 2021 р., Одеса: ОДУВС

34. Томкіна О. Принцип добросовісності державної влади: постановка проблеми. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 1 (76). С. 65-72.

35. Ярмачі Х.П. Адміністративні процедури як складова адміністративного процесу. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 3. С. 75-82.

36. Ярмачі Х.П. Докази у справах про адміністративні правопорушення та їх оцінка. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. №4. С.116-120.

37. Ярмачі Х.П. Адміністративна процедура в адміністративному процесі. *Роль та місце МВС України у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. інтернет конф., 23 бер. 2019 р. Одеса : ОДУВС, 2019. С. 69-71.

38. Ярмачі Х.П. Еволюція становлення та розвитку антикорупційного законодавства України. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України* : зб. матеріалів доп. учасн. VI-ої Міжнар. наук.-практ. інтернет конф. Одеса : ОДУВС, 2019. С. 57-59.

39. Ярмачі Х.П. Законність у застосуванні адміністративної відповідальності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. №3. С.107-110.

40. Ярмачі Х.П. Механізм адміністративно-правового регулювання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. №2. С. 81-87.

41. Ярмачі Х.П., Ярмачі В.Х. Поліцейський нагляд за особами звільненими з місць позбавлення волі. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. №3. С. 163-167.

42. Ярмачі Х.П. Біометричні паспорти: захист чи обмеження прав і свобод громадян? *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 2. С. 114-119.

43. Циганов О. Адміністративне оскарження як важливий засіб забезпечення законності при наданні адміністративних послуг у сфері правоохоронної діяльності. *Проблеми управління, адміністративного права, адміністративної діяльності правоохоронних органів*. 2016. С. 10.

Інформаційні ресурси

Офіційні веб-сторінки державних органів України

1. www.president.gov.ua – Президент України
2. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України
3. www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України
4. www.gp.gov.ua – Офіс Генерального прокурора
5. www.minjust.gov.ua - Міністерство юстиції
6. <https://ccu.gov.ua/index.php> - Конституційний Суд України
7. <https://court.gov.ua> – Судова влада України
8. <https://minjust.gov.ua/ddvs> - Департамент державної виконавчої служби
9. <https://mvs.gov.ua/uk> - Портал Міністерства внутрішніх справ
10. <https://kyivcnap.gov.ua/> - ЦНАП
11. <https://nads.gov.ua/> - Національне агентство України з питань державної служби

12. <https://www.dsecu.gov.ua/> - Державна служба експертного контролю України
13. <https://dmsu.gov.ua/> - Державна міграційна служба України

Рекомендовані науково-аналітичні ресурси

14. www.liga.kiev.ua – останні юридичні та економічні новини (інформація оновлюється щохвилини)
 15. www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень
 16. <http://parlament.org.ua/> - Лабораторія законодавчих ініціатив
 17. <http://www.pravo.org.ua> – Центр політико-правових реформ
 18. <http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
- <https://zakon.rada.gov.ua/laws> - Офіційний вебпортал парламенту України
Законодавство України

РОЗДІЛ 5. «ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО»

Інформаційний обсяг

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади інформаційного права

Поняття про інформаційне право. Історія розвитку та виникнення інформаційного права. Роль інформації в культурі соціальних відносин на різних історичних етапах розвитку суспільства.

Інформаційна цивілізація: позитивні та негативні сторони. Державна інформаційна політика: поняття та напрямки.

Поняття, зміст та сутність інформаційного права: інформаційне право як галузь суспільних відносин; інформаційне право як інституція в юридичній науці; інформаційне право як навчальна дисципліна.

Система та методи інформаційного права. Джерела інформаційного права. Провідні науковці в сфері інформаційного права: Арістова І.В., Марущак А., Корміч Б.А., їх основні наукові розробки.

Тема 2. Інформаційно - правові норми та інформаційні правовідносини

Основні положення теорії інформації щодо розуміння суспільних відносин. Інформаційно-правові норми: загальна характеристика. Класифікація інформаційно-правових норм.

Поняття, зміст та структура інформаційних правовідносин. Класифікація інформаційних відносин, їх види. Основні принципи та мова інформаційних відносин.

Інформаційна діяльність: поняття, основні види та напрямки. Галузі інформації та інформаційних відносин. Режими доступу до інформації: відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом.

Тема 3. Об'єкти та суб'єкти інформаційних правовідносин

Об'єкти інформаційних правовідносин: поняття, сутність, їх види.

Інформація як основний об'єкт інформаційних правовідносин. Поняття про інформацію та її класифікація. Юридичні властивості інформації. Джерела інформації в системі суб'єктно-об'єктних відносин інформаційної діяльності.

Інформаційні посередники. Друковані видання як джерело інформації для підготовки управлінських рішень. Електронні джерела інформації.

Джерела статистичної інформації. Інші джерела інформації.

Інформаційна культура як об'єкт правовідносин. Учасники (суб'єкти) інформаційних правовідносин та їх класифікація. Види суб'єктів інформаційних правовідносин щодо суспільної організації та за правовим статусом.

Тема 4. Правове регулювання інформаційних правовідносин

Інформаційні технології (експертна система, правова система, автоматизована система, комп'ютерна мережа, комп'ютерна система), їх поняття, призначення, основні принципи роботи та особливості використання.

Правові режими інформаційних систем, інформаційних технологій та засобів їх забезпечення. Порядок розробки та впровадження інформаційних технологій, систем та засобів їх забезпечення. Правове регулювання відносин в галузі створення інформаційних систем, інформаційних технологій та засобів їх забезпечення.

Тема 5. Система регулювання інформаційних правовідносин в Україні.

Історія розвитку правових основ регулювання інформаційної діяльності. Конституційно-правове регулювання інформаційних відносин.

Особливості методів правового регулювання суспільних відносин в галузі використання комп'ютерної інформації. Групи методів правового регулювання інформаційно-комп'ютерних відносин.

Цивільно-праве регулювання інформаційних відносин. Договірне та майнове право в інформаційних правовідносинах. Особливості цивільно- правового регулювання інформаційних відносин, які пов'язані з використанням комп'ютерних систем.

Тема 6. Злочинність в сфері інформаційних технологій.

Злочинність в сфері інформаційних технологій: поняття, історія виникнення та розвитку, характерні риси. Суспільна безпека протиправного посягання на правові системи органів державної влади, правоохоронних органів та громадських організацій.

Класифікація злочинців в сфері інформаційних технологій: по віку, по психофізіологічним особливостям, по цілі та об'єктам злочину.

Класифікація злочинів у сфері використання сучасних інформаційних технологій.

Особливості протидії злочинності в сфері інформаційних технологій. Міжнародне співробітництво у сфері протидії злочинності в сфері інформаційних технологій. Поняття, правові засади, суб'єкти. Форми повідомлення про комп'ютерні злочини.

Тема 7. Проблеми інформаційної та кібернетичної безпеки.

Поняття про інформаційну безпеку. Сутність теорії інформаційної безпеки. Інформаційна безпека як складова загальної безпеки держави. Напрямки інформаційної безпеки. Інформаційна безпека як функція. Окремі методологічні положення інформаційної безпеки. Інформаційна війна та інформаційна зброя.

Методи та засоби здійснення інформаційної безпеки: правові, організаційні, технічні, програмні та криптографічні.

Кібернетична безпека як складова інформаційної безпеки держави. Об'єкти кібернетичної безпеки. Правові засади захисту об'єктів інформаційних правовідносин від посягань в інформаційній сфері. Захист прав і свобод в інформаційній сфері в умовах інформатизації.

Тема 8. Міжнародне інформаційне право.

Поняття, сутність та тенденції міжнародного інформаційного права. Принципи міжнародного інформаційного права. Суб'єкти та об'єкти міжнародного інформаційного права.

Міжнародне співробітництво та міжнародні договори у сфері інформаційних правовідносин. Міжнародна діяльність України в галузі захисту інформації.

Правове регулювання, охорона та захист інформації за законодавством різних країн.

Орієнтовний перелік питань

1. Інформаційне право як інституція в юридичній науці.
2. Місце інформаційного права в юридичній науці.
3. Напрями перспективних досліджень у галузі інформаційного права.
4. Інформаційна цивілізація: позитивні та негативні сторони.
5. Наукові підходи до визначення поняття «інформаційне суспільство».
6. Державна інформаційна політика: поняття та напрямки.
7. Інформатизація як провідна ознака інформаційного суспільства.
8. Основні положення теорії інформації щодо розуміння суспільних відносин.
9. Напрямки та види інформаційної діяльності.
10. Особливості українського інформаційного законодавства.
11. Джерела інформаційного права.

12. Класифікація інформаційно-правих норм.
13. Поняття та структура інформаційних правовідносин.
14. Класифікація інформаційних відносин.
15. Класифікація об'єктів інформаційних правовідносин.
16. Інформація як основний об'єкт інформаційних правовідносин.
17. Інформація як інтелектуальний продукт.
18. Особливості дотримання прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет.
19. Правові режими інформаційних систем, інформаційних технологій та засобів їх забезпечення.
20. Кримінально-правовий захист та охорона суспільних інформаційних відносин.
21. Наукові підходи до визначення поняття кіберзлочинності.
22. Класифікація злочинів у сфері використання сучасних інформаційних технологій.
23. Проблеми протидії кіберзлочинності.
24. Особливості встановлення кримінальної відповідальності в інформаційній сфері.
25. Сутність теорії інформаційної безпеки.
26. Пріоритети інформаційної безпеки та її напрямки.
27. Інформаційна безпека як складова загальної безпеки держави.
28. Сутність та напрямки кібербезпеки.
29. Геостратегічні чинники впливу на кібербезпекову політику України.
30. Пріоритети зовнішньополітичних стратегій України в кіберпросторі.
31. Електронна комерція, основні поняття та ознаки.
32. Суб'єкти правовідносин у сфері електронної комерції та їх правовий статус.
33. Принципи міжнародного інформаційного права.
34. Міжнародні договори в сфері інформаційних правовідносин.
35. Міжнародна діяльність України в галузі захисту інформації.
36. Міжнародний захист інформаційних технологій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-14. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. №8073–Х. URL:: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/80731-10>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Закон України «Про авторське право та суміжні права» від 23.12.1993р. № 3792-XII. URL:: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
6. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 № 80/94-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>
7. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-12. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
8. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 № 74/98-ВР. URL:: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>
9. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 742297-17. URL:: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

10. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-17. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
11. Закон України «Про охорону прав на винахід і корисні моделі» від 23.12.93 №3687. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
12. Закон України Про охорону прав на промислові зразки» від 23.12.93р. № 3688-12 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
13. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994р. № 3855-12. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
14. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 р. № 1977. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
15. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 № 3322-ХІІ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>
16. Закон України «Про державну статистику» від 17.09.92 р. № 2614. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
17. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» від 16.11.92 р. № 2782. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>
18. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.93 р. № 3759-12. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>
19. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27.01.95 р. № 32/95. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>
20. Закон України «Про інформаційні агентства» від 28.02.1995 № 74/95. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-вр>
21. Указ Президента України «Про вдосконалення державного управління інформаційною сферою» від 16.09.98 № 1033/98. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1033/98>
22. Постанова КМ України «Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію»: від 27.11.1998 р. № 1893. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1893-98-п>
23. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів: париз. акт від 24 лип. 1971р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051
24. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм: Женев. акт від 29 жовтня 1971 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_124
25. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію кібербезпеки України» від 27 січня 2016 р., № 96/2016. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану
26. Указ Президента України «Про Національний координаційний центр кібербезпеки» від 07.06.2016 № 242/2016. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
27. Указ Президента України «Про Стратегію національної безпеки України» від 06.05.2015 № 287/2015. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Допоміжна

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: Монографія / За загальною редакцією О.М. Бандурки. Харків: Ун-т внутрішніх справ, 2000. 368 с.
2. Арістова І.В., Ткаченко В.В. Інформаційне законодавство України: проблеми адаптації до міжнародних правових стандартів: монографія. Київ, 2015. 185 с.

3. Біленчук П.Д. Б.В. Романюк, В.С. Цимбалюк Комп'ютерна злочинність: навч. посіб. К.: Атіка, 2002. 240 с.
4. Борець Л.В., Нашинець-Наумова А.Ю. Основи інформаційного права: Навчальний посібник. Київ: Видавництво "Сталь", 2015.
5. Виноградова Г. В. Інформаційне право України: Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 144 с.
6. Гавловський В.Д., Р.А. Калюжний, В.С. Цимбалюк Інформатизація управління соціальними системами: Організаційно-правові питання теорії і практики: Навч. посіб. К.: МУАП, 2003. 336 с.
7. Голубєв В.О., Гавловський В.Д., Цимбалюк В.С. Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій. Монографія /За заг. ред. д-ра юрид. наук Калюжного Р. А. Запоріжжя: Просвіта, 2001.
8. Ісмайлов К.Ю. Навчально-наукові установи Національної поліції в забезпеченні стратегії кібербезпеки України: фундаментально правові аспекти. Centre for European Reforms Studies. 2016. №3.
9. Ісмайлов К.Ю. Нові тенденції у формуванні джерел інформаційного права в Україні за роки незалежності. Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 10-11 лютого 2017р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 53-57.
10. Ісмайлов К.Ю. Особливості кримінальної розвідки з відкритих джерел як інструмент збирання оперативної інформації. Південноукраїнський правничий часопис. Одеса: ОДУВС. 2016. № 2. С. 110-113
11. Ісмайлов К.Ю. Передові юридичні доктрини в інформаційному праві доби незалежності України. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. № 6(15). С. 102-105.
12. Ісмайлов К.Ю. Юридичні тенденції та концептуальні підходи до інформаційного суверенітету в Україні. International Scientific-Practical Conference Development of legal regulation in East Europe: experience of Poland and Ukraine: Conference Proceedings, January 27-28, 2017. Sandomierz. P. 117-119.
13. Кісілевич-Чорнойван О. М. Міжнародне інформаційне право: навч. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 160 с.
14. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник. Харків: БУРУН і К, 2011. 334 с.
15. Кормич Б.А. Організаційно-правові засади політики інформаційної безпеки України. Одеса: Юридична література, 2003. 471 с.
16. Костецька Т.А. Інформаційне право України: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 170 с.
17. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар /Відп. ред.. Є.Л. Стрельцова. Харків: Одіссей, 2008. 800 с.
18. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління. Київ: МАУП, 2002. 224 с.
19. Куліш А.М., Кобзева Т.А., Шапіро В.С. Інформаційне право України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2016. 108 с.
20. Куцаєв В.В., Живило Є.О., Срібний С.П., Черниш Ю.О. Розширення термінології сучасного кіберпростору. URL: mino.esrae.ru/pdf/2014/3Sm/1387.doc
21. Марущак А. І. Правові основи захисту інформації з обмеженим доступом: курс лекцій. Київ: КНТ, 2007. 208 с.
22. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посібник. Київ.: КНТ, 2007. 532 с.

23. Марущак А.І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності: навч. посібник. Київ.: Дакор, 2011. 344 с.
24. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, 22 липня 2000 р., https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_163
25. Основи інформаційного права України: Навч.посіб. / За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. Київ.: Знання, 2004. 274 с.
26. Прудникова О.В. Філософія інформаційної культури: навч. посібник. Харків: Право, 2017. 328 с.
27. Форос Г.В. Інформаційне право: навч.-метод. матеріали. Одеса, 2017. 46 с.
28. Форос Г.В. Особливості дотримання інформаційних прав і свобод. Південноукраїнський правничий часопис. Одеса: ОДУВС. 2015. № 2. С. 188-201.
29. Форос Г.В. Особливості забезпечення інформаційної безпеки органами внутрішніх справ України. Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави: матеріали 7-ї міжнар.наук.–практ. конф. (05.03.2015 р.). Одеса: ОДУВС, 2015. С.107-108
30. Форос Г.В. Правові основи захисту інформації в кіберпросторі. Правова держава. Одеса. № 30. 2018. С. 181-187.
31. Форос Г.В. Службова інформація як вид інформації з обмеженим доступом. Південноукраїнський правничий часопис. Одеса: ОДУВС. 2012. № 1. С. 186-188
32. Форос Г.В. Сучасний стан розвитку інформаційної протидії. Правова держава. Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова. 2012. № 15. С. 336-341
33. Форос Г.В. Роль права у забезпеченні інформатизації. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Одеса, ОНУ ім. І.І. Мечникова, Том 12, вип. 25, ч. 2. 2008. С. 159-163
34. Форос Г.В. Правові засоби отримання інформації. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління: Збірник наукових праць. Одеса, ОНУ ім. І.І. Мечникова. Т.11. вип. № 22, ч.2. 2008. С. 214-218
35. Форос Г.В. Управлінська діяльність в інформаційній сфері. Правова держава. Одеса, ОНУ ім. І.І. Мечникова, № 10. 2008. С. 297-302
36. Форос Г.В., А.В. Форос Інформаційний тероризм як загроза національній безпеці України. Правова держава. Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова. 2010. № 12. С. 256-262
37. Форос Г.В., Мельнікова О.О. Інформаційне право: навч.-метод. матеріали. Одеса, 2019. 44 с.
38. Цимбалюк В.С., Гавловський В.Д., Брижко В.М. Основи інформаційного права України: навч.посібник. Київ: Знання, 2009. 414 с.

Інтернет-джерела

1. www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://ippi.org.ua/> - науково-дослідний центр правової інформатики.
3. <http://textbooks.net.ua> – електронна бібліотека.
4. <http://radnuk.info> – український юридичний портал «Радник»

РОЗДІЛ 6. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

«КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО»

Інформаційний обсяг

Тема № 1. Поняття, завдання (функції) кримінального права України.

Предмет, метод кримінального права. Принципи кримінального права України

Поняття кримінального права та його специфічні ознаки. Завдання (функції) кримінального права. Предмет та метод кримінально-правового регулювання. Механізм кримінально-правового регулювання та його елементи.

Місце кримінального права в системі права. Кримінальне право в системі інших галузей права (конституційного, кримінально-процесуального, кримінально-виконавчого, адміністративного, цивільного). Співвідношення кримінального права та моралі.

Виникнення та розвиток українського кримінального права.

Система кримінального права України. Загальна та Особлива частина та їх взаємозв'язок. Поняття та система Загальної частини кримінального права.

Наука кримінального права, її зміст та завдання. Соціологія кримінального права як складова частина кримінально-правової науки. Основні школи в науці кримінального права XIX - XX ст.ст. Метод науки кримінального права. Роль науки кримінального права в розробці нового кримінального законодавства України. Наукові засади організації боротьби із кримінальною протиправністю та її попередження. Зв'язок науки кримінального права із кримінологією, правовою статистикою, соціологією та іншими суміжними науками. Система курсу кримінального права. Кримінальне право як навчальна дисципліна у вищих навчальних закладах.

Принципи кримінального права, їх значення та система. Загальноправові принципи кримінального права: законність, демократизм, справедливість, гуманізм, економії заходів державного примусу, рівність громадян перед законом та інші.

Спеціальні принципи кримінального права: відповідальність особи лише за вчинене кримінальне правопорушення, відповідальність за наявності вини, персональний характер відповідальності, індивідуалізація кримінальної відповідальності та покарання, невідворотність кримінальної відповідальності та інші.

Тема № 2. Закон про кримінальну відповідальність

Закон про кримінальну відповідальність: поняття та специфічні ознаки.

Джерела кримінального права. Кримінальний закон як джерело кримінального права. Основні етапи розвитку кримінального законодавства України. Основні джерела кримінального права України на окремих етапах його розвитку. Кримінальні кодекси УРСР 1922, 1927 та 1960 років. Кримінальний кодекс України 2001 року та його значення. Законодавства України про кримінальну відповідальність. Конституція України, норми міжнародного права (міжнародні договори), рішення Конституційного Суду України та кримінальне право. Юридична природа та значення роз'яснень Пленуму Верховного Суду України.

Структура та система кримінального закону, його Загальна та Особлива частини. Загальна частина кримінального закону, його зміст та система. Особлива частина кримінального закону, його зміст та система. Єдність Загальної та Особливої частини кримінального закону.

Структура кримінально-правової норми. Структура статей Загальної та Особливої частини кримінального закону. Поняття та види диспозицій статей Особливої частини. Специфіка гіпотези статті Особливої частини. Поняття та види санкцій статей Особливої частини.

Тлумачення кримінального закону та його види. Значення роз'яснень Пленуму Верховного Суду України для правильного застосування кримінального законодавства у судовій практиці, а також для науки кримінального права.

Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі. Прийняття та набрання чинності закону про кримінальну відповідальність. Припинення дії закону про кримінальну відповідальність. Поняття часу вчинення кримінального правопорушення. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність та її межі.

Чинність кримінального закону у просторі. Принципи чинності кримінального закону у просторі: територіальний, національний (громадянства), універсальний, реальний. Чинність закону про кримінальну відповідальність стосовно діянь, вчинених на території України. Поняття території України. Чинність закону про кримінальну відповідальність на континентальному шельфі та економічній зоні України. Поняття місця вчинення кримінального правопорушення.

Особливості відповідальності за кримінальні правопорушення, які вчиняються на території України, дипломатичними представниками іноземних держав та іншими особами, які є невідомими по кримінальним справам українським судам.

Чинність закону про кримінальну відповідальність стосовно кримінальних правопорушень, які вчиняються громадянами України або особами без громадянства за межами України. Чинність закону про кримінальну відповідальність стосовно кримінальних правопорушень, які вчиняються іноземцями або особами без громадянства за межами України.

Вирішення питання про кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення, які вчиняються на території іноземної держави військовослужбовцями військових частин, які розташовані за межами України.

Правові наслідки засудження особи за межами України. Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, а також особи, яка є засудженою за вчинення кримінального правопорушення (екстрадиція). Кримінальна відповідальність осіб, які підлягають кримінальній відповідальності за законодавством іноземної держави і перебувають на території України, та виконання вироків, винесених іноземними судами чи міжнародними судовими установами

Тема № 3. Кримінальне правопорушення: поняття, ознаки та класифікація. Кримінальна відповідальність та її підстави

Поняття кримінального правопорушення. Історично мінливий характер кола діянь, які визнаються кримінальними правопорушеннями. Формальне, матеріальне, формально-матеріальне визначення кримінального правопорушення. Визначення кримінального правопорушення за чинним кримінальним законодавством України.

Ознаки кримінального правопорушення: суспільна небезпечність (характер, ступінь), кримінальна протиправність, винність, караність, їх зміст. Органічна єдність ознак кримінального правопорушення.

Кримінальне правопорушення та малозначне діяння. Значення ч. 2 ст. 11 КК для визначення кримінальної протиправності діяння.

Кримінальне правопорушення та інші правопорушення. Характер та ступінь суспільної небезпечності та кримінальна протиправність як критерії відмежування кримінального правопорушення від інших правопорушень. Відмінність кримінального правопорушення від аморальних вчинків.

Класифікація кримінального правопорушення. Критерії класифікації. Види (категорії) кримінальних правопорушень: кримінальні проступки; нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі злочини. Значення класифікації кримінальних правопорушень.

Поняття кримінальної відповідальності. Відмінність кримінальної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.

Поняття кримінально-правових відносин. Об'єкт, зміст, суб'єкти кримінально-правових відносин. Юридичні факти в кримінальному праві. Виникнення кримінальної відповідальності, її стадії та припинення.

Форми реалізації кримінальної відповідальності.

Підстави кримінальної відповідальності, поняття та значення. Підстави кримінальної відповідальності у чинному кримінальному законодавстві України. Проблеми підстав кримінальної відповідальності в науці кримінального права.

Тема № 4. Склад кримінального правопорушення

Поняття складу кримінального правопорушення. Значення вичерпного переліку ознак складу кримінального правопорушення в кримінальному законодавстві. Склад кримінального правопорушення як юридична конструкція та категорія в теорії кримінального права. Кримінальне правопорушення та склад кримінального правопорушення, їх співвідношення, взаємозв'язок, відмінність.

Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення. Основні (обов'язкові) та додаткові (факультативні) ознаки складу кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації.

Склад кримінального правопорушення, кримінально-правова норма та диспозиція статті Особливої частини кримінального закону, їх співвідношення.

Види складів кримінального правопорушення. Критерії класифікації складів кримінального правопорушення: по характеру та ступеню суспільної небезпеки, по структурі, по законодавчій конструкції.

Тема № 5. Об'єкт кримінального правопорушення

Поняття та значення об'єкта кримінального правопорушення (об'єкта кримінально-правової охорони) в кримінальному праві. Загальна характеристика механізму спричинення шкоди об'єкту кримінального правопорушення. Основні теорії об'єкта кримінального правопорушення в науці кримінального права.

Класифікація (види) об'єктів кримінального правопорушення. Загальний, родовий та видовий об'єкти кримінального правопорушення та їх значення. Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення та його види. Значення безпосереднього об'єкта для кваліфікації кримінального правопорушення.

Поняття та значення предмету кримінального правопорушення. Об'єкт та предмет кримінального правопорушення, їх взаємозв'язок та відмінність. Потерпілий від кримінального правопорушення. Засоби опису об'єкту та предмету у складах кримінального правопорушення.

Тема № 6. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення

Поняття, зміст та значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, їх взаємозв'язок та відмінність. Значення об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення та її взаємозв'язок з другими елементами складу кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Суспільно-небезпечне діяння та його ознаки. Форми суспільно-небезпечного діяння (дія, бездіяльність). Поняття кримінально-правової дії та її ознаки. Вплив непоборної сили, фізичного та психічного примусу на кримінальну відповідальність. Поняття кримінально-правової бездіяльності та її ознаки. Умови кримінальної відповідальності за бездіяльність.

Поняття суспільно небезпечних наслідків. Значення суспільно небезпечних наслідків. Класифікація (види) суспільно небезпечних наслідків.

Поняття причинного зв'язку в кримінальному праві. Об'єктивний характер причинного зв'язку як філософської категорії. Критерії причинного зв'язку в кримінальному праві. Значення правильного встановлення причинного зв'язку для вирішення питання про кримінальну відповідальність. Основні теорії причинного зв'язку в кримінальному праві (теорія необхідного спричинення, адекватного причинного зв'язку та інші).

Час, місце, спосіб, обстановка, засоби (знаряддя) вчинення кримінального правопорушення як факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення та їх значення.

Тема № 7. Особа, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкт кримінального правопорушення)

Поняття суб'єкту кримінального правопорушення. Співвідношення поняття "суб'єкт кримінального правопорушення", "виконавець кримінального правопорушення", "особа винного", "особа, яка вчиняє кримінальне правопорушення", "особа злочинця". Кримінально-правове значення особи, яка вчиняє кримінальне правопорушення. Проблеми кримінальної відповідальності юридичної особи в кримінальному праві.

Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення та їх значення.

Осудність, неосудність в кримінальному праві. Медичний (біологічний, психіатричний) та юридичний (психологічний) критерії осудності.

Обмежена осудність та її критерії. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, які вчиняються в стані сп'яніння, а також внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів та інших одурманюючих речовин. Проблема спеціальної ("професійної") осудності в кримінальному праві.

Вік кримінальної відповідальності. Історично мінливі межі віку, з досягненням якого може наставати кримінальна відповідальність. Правила встановлення віку суб'єкта кримінальної відповідальності.

Поняття та ознаки спеціального суб'єкту кримінального правопорушення. Класифікація (види) спеціальних суб'єктів. Поняття службової особи. Значення спеціального суб'єкта для індивідуалізації кримінальної відповідальності та покарання.

Тема № 8. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення

Поняття, зміст та значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона

кримінального правопорушення та суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, їх взаємозв'язок та відмінність.

Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення та її зв'язок з іншими елементами складу кримінального правопорушення.

Поняття вини в кримінальному праві. Принцип винної відповідальності (суб'єктивного ставлення в вину) в кримінальному праві. Соціальна сутність, зміст, обсяг та ступінь вини. Теорії вини в кримінальному праві.

Форми та види вини в кримінальному праві. Значення їх для кваліфікації кримінального правопорушення та призначення покарання.

Поняття умислу та його види. Інтелектуальний та вольовий моменти умислу. Види умислу (прямий, непрямий, заздалегідь обміркований, такий, що виник раптово, афектований, визначений, невизначений, альтернативний).

Поняття необережності та її види. Кримінально протиправна самовпевненість, її інтелектуальний та вольовий моменти. Відмежування кримінально протиправна самовпевненості від непрямого умислу.

Кримінально протиправна недбалість, її інтелектуальний та вольові моменти. Об'єктивні та суб'єктивні критерії кримінально протиправна недбалості. Відмежування кримінально протиправна недбалості від кримінально протиправна самовпевненості.

Невинне спричинення (випадок, казус) та його відмінність від кримінально протиправної недбалості.

Змішана (подвійна, складна) форма вини в кримінальному праві. Особливості складів кримінальних правопорушень із змішаною формою вини.

Мотив, ціль кримінального правопорушення як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення та їх значення. Емоційний склад особи під час вчинення кримінального правопорушення. Афект та його кримінально-правове значення.

Засоби описування суб'єктивної сторони в складах кримінальних правопорушень.

Поняття помилки в кримінальному праві. Юридична та фактична помилки, їх види та вплив на кримінальну відповідальність.

Тема № 9. Незакінчене кримінальне правопорушення (стадії вчинення кримінального правопорушення)

Поняття незакінченого кримінального правопорушення. Поняття стадій вчинення кримінального правопорушення та їх види. Значення встановлення стадій вчинення кримінального правопорушення для кримінальної відповідальності. Закінчене кримінальне правопорушення. Момент закінчення окремих кримінальних правопорушень залежно від конструкції їх складів. Проблема кримінальної відповідальності за виявлення умислу.

Готування до кримінального правопорушення та його ознаки. Види готування до кримінального правопорушення. Відмежування готування до кримінального правопорушення від виявлення умислу. Караність готування до кримінального правопорушення.

Замах на кримінальне правопорушення та його ознаки. Види замаху: закінчений та незакінчений замах. Непридатний замах, його види та караність. Відмежування замаху від готування та закінченого кримінального правопорушення.

Підстави та межі кримінальної відповідальності за готування та замах.

Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця та його ознаки. Підстави та умови виключення кримінальної відповідальності при добровільній відмові. Добровільна відмова на стадіях готування та замаху, її особливості. Питання щодо можливості добровільної відмови в закінченому кримінальному правопорушенні.

Діяльне каяття та його відмінність від добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця.

Особливості добровільної відмови співучасників. Підстави та умови виключення кримінальної відповідальності при добровільній відмові організатора, підбурювача, пособника.

Тема № 10. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Поняття співучасті у вчиненні кримінального правопорушення та його значення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Необережне спричинення та його відмінність від співучасті. Теорія співучасті в кримінальному праві.

Види співучасників (виконавець, організатор, підбурювач, пособник). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки, які характеризують їх діяння.

Форми співучасті в кримінальному правопорушенні. Підстави (критерії) виокремлення різних форм співучасті. Співвиконавство, співучасть із розподілом ролей.

Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою, злочинною організацією. Особливості кваліфікації діянь співучасників залежно від форм співучасті.

Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників. Особливості кваліфікації діянь співучасників. Індивідуалізація кримінальної відповідальності та покарання співучасників.

Співучасть у кримінальних правопорушеннях із спеціальним суб'єктом. Екссес виконавця. Невдала співучасть.

Особливості добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця при співучасті.

Поняття причетності до кримінального правопорушення. Відмінності причетності від співучасті. Види причетності (приховування кримінального правопорушення, придбання чи збут майна, здобутого кримінально протиправним шляхом, недонесення та потурання). Умови кримінальної відповідальності за причетність до кримінального правопорушення.

Тема № 11. Повторність, сукупність, рецидив кримінальних правопорушень (множина кримінальних правопорушень)

Поняття множини кримінальних правопорушень. Соціальна та юридична природа множини кримінальних правопорушень. Відмежування множини кримінальних правопорушень від одиничних (єдиних) кримінальних правопорушень. Види одиничних кримінальних правопорушень (просте, тривале, продовжуване, складне (ускладнене). Поєднання в поведінці особи декількох форм множини кримінальних правопорушень.

Форми (види) множини кримінальних правопорушень. Підстави (критерії) виокремлення форм множини кримінальних правопорушень.

Повторність кримінальних правопорушень. Поняття повторності та її види. Повторність, яка передбачена Загальною частиною кримінального законодавства. Повторність, яка передбачена Особливою частиною кримінального законодавства. Поняття неодноразовості, систематичності, кримінально протиправного промислу. Кримінально-правове значення повторності кримінальних правопорушень.

Сукупність кримінальних правопорушень. Поняття сукупності кримінальних правопорушень та її види. Відмежування ідеальної сукупності від одиничного кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінальних правопорушень за сукупністю. Відмежування сукупності від конкуренції кримінально-правових норм. кримінально-правове значення сукупності кримінальних правопорушень.

Рецидив кримінальних правопорушень. Поняття рецидиву кримінальних правопорушень та його види (загальний, спеціальний, простий, неодноразовий, пенітенціарний). Опис рецидиву в Загальній та Особливій частинах кримінального законодавства. Кримінально-правове значення рецидиву кримінальних правопорушень.

Тема № 12. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Поняття та юридична природа обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Відмінність обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, від обставин, які виключають кримінальну відповідальність та караність діяння.

Необхідна оборона. Поняття, ознаки та умови правомірності заподіяння шкоди за умови необхідної оборони. Поняття перевищення меж необхідної оборони. Суб'єктивна сторона перевищення меж необхідної оборони. Відповідальність за перевищення меж необхідної оборони. Уявна оборона: поняття та види. Особливості відповідальності за шкоду, яка заподіяна у стані уявної оборони.

Затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Поняття, ознаки та умови правомірності заподіяння шкоди при затриманні особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Поняття перевищення меж, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Відмінність заподіяної шкоди при затриманні злочинця від необхідної оборони.

Крайня необхідність. Поняття, ознаки та умови правомірності заподіяння шкоди при крайній необхідності. Поняття перевищення меж крайньої необхідності. Відмінність крайньої необхідності від необхідної оборони. Відповідальність за перевищення меж крайньої необхідності.

Фізичний та психічний примус. Поняття фізичного та психічного примусу, його види та кримінально-правове значення. Відповідальність за шкоду, заподіяну в умовах фізичного та психічного примусу.

Виконання наказу чи розпорядження. Поняття, ознаки та умови правомірності заподіяння шкоди при виконанні наказу чи розпорядження. Відповідальність за виконання явно кримінально протиправного наказу чи розпорядження. Невиконання явно кримінально протиправного наказу чи розпорядження.

Діяння, пов'язане з ризиком. Поняття, ознаки, умови правомірності заподіяння шкоди при вчиненні діяння, пов'язаного з ризиком. Виправданий ризик. Відповідальність за шкоду, заподіяну вчиненням діяння, пов'язаного з ризиком.

Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Поняття, ознаки, умови правомірності заподіяння шкоди при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Особливості кримінальної відповідальності за дії, пов'язані з виконанням спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Особливості кримінальної відповідальності за дії, пов'язані з виконанням обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Тема № 13. Звільнення від кримінальної відповідальності

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Значення інституту звільнення від кримінальної відповідальності. Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від кримінальної відповідальності на підставі норм Загальної та Особливої частини кримінального законодавства.

Види звільнення від кримінальної відповідальності, які передбачені нормами Загальної частини.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, підстави та умови такого звільнення.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим, підстави та умови такого звільнення.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки, підстави та умови такого звільнення.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки, підстави та умови такого звільнення.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Строки давності. Зупинення та переривання перебігу строків давності. Особливості застосування інституту давності притягнення до кримінальної відповідальності по справам про кримінальні правопорушення, за які може бути призначене довічне позбавлення волі, а також за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства.

Види звільнення від кримінальної відповідальності, які передбачені нормами Особливої частини. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності та їх загальна характеристика.

Тема № 14. Поняття покарання та його мета. Система покарання

Поняття кримінального покарання. Ознаки кримінального покарання. Соціальні функції кримінального покарання. Відмінність покарання від інших заходів державного примусу та заходів громадського впливу. Поняття інших заходів кримінально-правового характеру, їх відмінності від покарання.

Цілі покарання за чинним кримінальним законодавством України. Проблема кари як мета покарання. Поняття виправлення засуджених. Загальне та спеціальне попередження (загальна та спеціальна превенція) як мета покарання. Поновлення соціальної справедливості та сприяння викорінюванню кримінальної протиправності як мета покарання.

Поняття ефективності покарання та умови її підвищення.

Система покарань за чинним кримінальним законодавством України. Значення системи покарань в кримінальному праві. Система покарань та види покарання: поняття та співвідношення.

Тема № 15. Види покарань

Види покарань. Класифікація кримінальних покарань. Роль та значення окремих видів покарань у боротьбі із кримінальною протиправністю.

Штраф: поняття, зміст, розміри та порядок застосування. Специфіка призначення штрафу у якості додаткового покарання. Заміна штрафу іншими покараннями. Наслідки ухилення від уплати штрафу.

Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу: поняття, зміст, умови та порядок застосування.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю: поняття, зміст, підстави, строки, порядок призначення у якості основного або додаткового покарання. Відповідальність за ухилення від виконання вироку про позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Громадські роботи: поняття, зміст, підстави, строки, порядок призначення. Обмеження у призначенні громадських робіт. Наслідки ухилення від відбування громадських робіт.

Виправні роботи: поняття, зміст, види, строки, умови призначення. Порядок та умови відбування виправних робіт. Підстави та порядок включення в трудовий стаж засудженого строку відбування виправних робіт. Наслідки ухилення від виправних робіт.

Службове обмеження для військовослужбовців: поняття, зміст, підстави, строки та умови призначення.

Конфіскація майна: поняття, зміст, види, умови застосування. Майно, яке не підлягає конфіскації. Відмінність конфіскації майна як кримінального покарання від спеціальної конфіскації.

Арешт: поняття, зміст, підстави, строки, умови призначення. Обмеження в застосуванні арешту.

Обмеження волі: поняття, зміст, підстави, строки, умови застосування. Особи, до яких обмеження волі не може бути застосоване. Правові наслідки ухилення від відбування покарання у вигляді обмеження волі. Правові наслідки за умови успішного відбуття цього покарання.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців: поняття, зміст, підстави, строки та умови призначення.

Позбавлення волі: поняття, зміст, види, підстави, строки та умови призначення. Розвиток цього виду покарання в історії кримінального законодавства. Кримінально-виконавчі установи по виконанню покарання у вигляді позбавлення волі, їх види. Підстави та порядок визначення виду кримінально-виконавчої установи.

Довічне позбавлення волі: підстави їх застосування. Обмеження застосування довічного позбавлення волі.

Тема № 16. Призначення покарання

Загальні засади призначення покарання за кримінальним правом України. Значення положень Загальної частини кримінального законодавства для призначення покарання. Врахування при призначенні покарання санкції Особливої частини кримінального закону, ступеню тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особи винного, пом'якшуючих чи обтяжуючих покарання обставин.

Принципи призначення покарання: законність, обґрунтованість, справедливість, гуманність та інші. Значення індивідуалізації покарання для досягнення його цілей.

Обставини, що пом'якшують чи обтяжують покарання, їх види, класифікація та характеристика. Право суду враховувати пом'якшуючі обставини, які не вказані у законі.

Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, яке вчинено у співучасті.

Призначення покарання більш м'якого, ніж передбачено законом.

Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання.

Призначення покарання за вчинення декількох кримінальних правопорушень (за сукупністю кримінальних правопорушень). Принципи та порядок призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.

Призначення покарання за декількома вироками (за сукупністю вироків); відмінності від призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.

Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення в строк покарання, призначеного судом. Числення строків покарання.

Тема № 17. Звільнення від покарання та його відбування

Поняття та види звільнення від покарання та його відбування. Значення інституту звільнення від покарання та його відбування в кримінальному праві.

Підстави та умови звільнення від відбування покарання з випробуванням та його види. Випробувальний термін, його тривалість та значення. Обов'язки, які покладаються судом на особу, яка звільняється від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок та жінок, які мають дітей віком до семи років. Призначення додаткових покарань при звільненні від відбування покарання з випробуванням. Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Строки давності. Зупинення та переривання перебігу давності.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання та його значення для виправлення засуджених. Підстави та умови застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. Види покарань при відбутті яких можливе застосування умовно-дострокового звільнення. Порядок застосування умовно-дострокового звільнення. Правові наслідки недотримання звільненим умовно-достроково умов звільнення.

Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Підстави, умови та порядок заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, відмінність від умовно-дострокового звільнення від відбування покарання.

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок та жінок, які мають дітей віком до трьох років. Умови та порядок застосування.

Звільнення від покарання за хворобою, підстави та умови застосування.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого, підстави та умови застосування.

Звільнення від покарання на підстави закону України про амністію або акта про помилування. Амністія та помилування: юридична природа, порядок застосування. Відмінності амністії від помилування.

Тема № 18. Судимість

Судимість: поняття, сутність, значення інституту судимості в кримінальному праві України. Загальноправові та кримінально-правові наслідки судимості.

Погашення судимості. Загальні умови та строки погашення судимості та їх обчислення. Обчислення строків погашення судимості у разі закінчення строку давності виконання обвинувального вироку, умовно-дострокового звільнення від відбування покарання або заміни покарання більш м'яким. Погашення судимості стосовно осіб, до яких застосовано

акт амністії чи помилування. Кримінально-правові наслідки переривання строку погашення судимості.

Зняття судимості: підстави, умови, порядок зняття судимості. Кримінально-правове значення зняття судимості.

Тема № 19. Інші заходи кримінально-правового характеру. Примусові заходи медичного характеру. Спеціальна конфіскація. Обмежувальні заходи.

Примусові заходи медичного характеру. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру та їх юридична природа. Види примусових заходів медичного характеру. Підстави, умови та порядок застосування примусових заходів медичного характеру. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру.

Примусове лікування. Поняття, цілі примусового лікування та його юридична природа. Примусове лікування осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та мають хворобу, яка становить небезпеку для здоров'я інших осіб. Місця примусового лікування.

Спеціальна конфіскація. Поняття та випадки застосування спеціальної конфіскації.

Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство. Поняття, мета та види заходів.

Тема № 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб як новела у кримінальному законодавстві та їх кримінально-правове значення. Поняття, підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Юридичні особи, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Підстави для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру.

Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб. Штраф: поняття, підстави та порядок застосування. Конфіскація майна: поняття та умови застосування. Ліквідація: поняття, зміст, підстави застосування.

Загальні правила застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю кримінальних правопорушень.

Тема № 21. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Поняття, види та юридична природа заходів кримінально-правового характеру, які можуть бути застосовані до неповнолітніх за кримінальним законодавством України.

Види покарань, які призначаються неповнолітнім (штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт, позбавлення волі). Особливості та порядок призначення цих покарань.

Особливості призначення покарань неповнолітнім.

Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та покарання. Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності з застосуванням примусових заходів виховного характеру. Звільнення від покарання неповнолітніх з застосуванням примусових заходів виховного характеру. Види примусових заходів виховного характеру.

Звільнення від відбування покарання неповнолітніх з випробуванням.

Звільнення від кримінальної відповідальності та відбування покарання неповнолітніх у зв'язку із закінчення строків давності.

Умовно-дострокове звільнення неповнолітніх від відбування покарання.

Погашення та зняття судимості стосовно осіб, які вчинили кримінальне правопорушення до досягнення ними вісімнадцятирічного віку. Строки погашення судимості. Дострокове зняття судимості.

Тема № 22. Загальна характеристика (основні питання) Загальної частини кримінального права зарубіжних країн

Загальна характеристика Загальної частини кримінального права іноземних держав. Джерела кримінального права зарубіжних країн.

Особливості англо-саксонської та континентальної системи кримінального права. Судовий прецедент та його значення в кримінальному праві.

Загальна характеристика основних інститутів кримінального права зарубіжних країн. Поняття кримінального правопорушення та покарання за кримінальним правом іноземних держав. Система та види покарань. Заходи безпеки, які не є кримінальним покаранням.

Кримінально-правові школи та теорії в кримінальному праві. Класична, антропологічна, соціологічна школи в кримінальному праві.

Тема № 23. Поняття Особливої частини кримінального права України, її система та значення. Поняття та значення кваліфікації кримінального правопорушення.

Поняття Особливої частини кримінального права. Єдність Загальної та Особливої частин кримінального права. Система Особливої частини кримінального права та критерії її побудови. Система Особливої частини Кримінального кодексу України 2001 року. Значення Особливої частини кримінального права.

Роль науки кримінального права у з'ясуванні змісту норм Особливої частини кримінального права.

Поняття кваліфікації кримінального правопорушення. Склад кримінального правопорушення як одна з юридичних підстав кримінальної відповідальності та його роль для кваліфікації кримінального правопорушення. Умови правильної кваліфікації кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення і норми Загальної частини кримінального права. Конкуренція норм Особливої частини кримінального закону.

Види кваліфікації кримінального правопорушення. Особливості кваліфікації незакінчених кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, вчинених у співучасті та зі спеціальним суб'єктом. Кваліфікація кримінальних правопорушень зі складним складом, кримінальних правопорушень, що тривають та продовжуваних кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінальних правопорушень при сукупності, повторності, рецидиві, а також кримінально протиправних діянь при наявності кваліфікуючих ознак. Значення роз'яснень постанов Пленуму Верховного Суду України для правозастосовчої діяльності по кримінальним провадженням.

Тема 24. Злочини проти основ національної безпеки України

Загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України. Кримінально-правовий аналіз складів злочинів та їх розмежування: Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109); Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110); Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2); Державна зрада (ст. 111); Колабораційна діяльність (ст. 111-1); Пособництво державі-агресору (ст. 111-2); Посягання на життя державного чи

громадського діяча (ст. 112); Диверсія (ст. 113); Шпигунство (ст. 114); Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1); Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2).

Тема № 25. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я. Відмежування від суміжних складів.

Умисне вбивство (ст. 115); Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116); Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117); Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (ст. 118); Вбивство через необережність (ст. 119); Доведення до самогубства (ст. 120); Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121); Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122); Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання (ст. 123); Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (ст. 124) Умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125); Побої і мордування (ст. 126); Домашнє насильство (ст. 126-1); Каткування (ст. 127); Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128); Погроза вбивством (ст. 129); Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 130); Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 131); Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 132); Зараження венеричною хворобою (ст. 133); Незаконне проведення абортів або стерилізації (ст. 134); Залишення в небезпеці (ст. 135); Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136); Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей (ст. 137); Незаконна лікувальна діяльність (ст. 138); Ненадання допомоги хворому медичним працівником (ст. 139); Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140); Порушення прав пацієнта (ст. 141); Незаконне проведення дослідів над людиною (ст. 142); Порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини (ст. 143); Насильницьке донорство (ст. 144); Незаконне розголошення лікарської таємниці (ст. 145).

Тема № 26. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Кримінально-правова характеристика та відмежування від суміжних складів: Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146); Насильницьке зникнення (ст. 146-1); Захоплення заручників (ст. 147); Підміна дитини (ст. 148); Торгівля людьми (ст. 149); Експлуатація дітей (ст. 150); Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1); Незаконне поміщення в заклад з надання психічної допомоги (ст. 151); Примушування до шлюбу (ст. 151-2).

Тема № 27. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Кримінально-правова характеристика та відмежування від суміжних складів: Зґвалтування (ст. 152); Сексуальне насильство (ст. 153); Примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154); Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155); Розбещення неповнолітніх (ст. 156); Домагання дитини для сексуальних цілей (ст. 156-1).

Тема № 28. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Конституція України про охорону виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії референдуму чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157); Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців (ст. 158); Незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі (ст. 158-1); Незаконне знищення або пошкодження виборчої документації або документації референдуму (ст. 158-2); Фальсифікація, підроблення, викрадення, пошкодження або знищення виборчої документації, документації референдуму, викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки виборчої комісії, комісії референдуму, виборчої скриньки, списку виборців чи учасників референдуму (ст. 158-3); Порушення таємниці голосування (ст. 159); Порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборчої агітації чи агітації референдуму (ст. 159-1); Підкуп виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму (ст. 160); Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками (ст. 161); Порушення недоторканості житла (ст. 162); Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер (ст. 163); Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164); Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165); Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст. 166); Зловживання опікунськими правами (ст. 167); Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) (ст. 168); Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння) (ст. 169); Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій (ст. 170); Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст. 171); Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172); Грубе порушення угоди про працю (ст. 173); Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку (ст. 174); Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат (ст. 175); Порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176); Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий

зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (ст. 177); Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків (ст. 178); Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь (ст. 179); Перешкоджання здійсненню релігійного обряду (ст. 180); Посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів (ст. 181); Порушення недоторканності приватного життя (ст. 182); Порушення права на отримання освіти (ст. 183); Порушення права на безоплатну медичну допомогу (ст. 184).

Тема № 29. Кримінальні правопорушення проти власності

Значення кримінально-правової охорони власності в умовах ринкової економіки. Розвиток кримінального законодавства про відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності. Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти власності.

Поняття викрадення майна та його ознаки. Форми (види) викрадення, їхні критерії та значення для кваліфікації. Види викрадення в залежності від розміру викраденого майна.

Юридичний аналіз складів кримінальних правопорушень проти власності. Крадіжка (ст. 185); Грабіж (ст. 186); Розбій (ст. 187); Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання (ст. 188-1); Вимагання (ст. 189); Шахрайство (ст. 190); Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191); Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192); Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї (ст. 193); Умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194); Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики (ст. 194-1); Погроза знищення майна (ст. 195); Необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196); Порушення обов'язків щодо охорони майна (ст. 197); Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1); Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом (ст. 198).

Тема № 30. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199); Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200); Контрабанда (ст. 201); Переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України (ст. 201-1); Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2); Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва (ст. 203-1); Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей (ст. 203-2); Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204); Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації

юридичної особи та фізичних осіб - підприємців (ст. 205-1); Протидія законній господарській діяльності (ст. 206); Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2); Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209); Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ст. 209-1); Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210); Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211); Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212); Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212-1); Порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом (ст. 213); Доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218-1.); Доведення до банкрутства (ст. 219); Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220-1); Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220-2); Шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222); Маніпулювання на організованих ринках (ст. 222-1); Маніпулювання на енергетичному ринку (ст. 222-2); Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223-1); Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів) (ст. 224); Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227); Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229); Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231); Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках (ст. 232); Незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 232-1); Приховування інформації про діяльність емітента (ст. 232-2); Незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів (ст. 232-3); Незаконна приватизація державного, комунального майна (ст. 233).

Тема № 31. Кримінальні правопорушення проти довкілля

Конституція України про охорону довкілля. Законодавство про охорону довкілля. Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти довкілля.

Порушення правил екологічної безпеки (ст. 236); Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення (ст. 237); Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238); Забруднення або псування земель (ст. 239); Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель (ст. 239-1); Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах (ст. 239-2); Порушення правил охорони або використання надр, незаконне видобування корисних копалин (ст. 240); Незаконне видобування, збут, придбання, передача, пересилання, перевезення, переробка бурштину (ст. 240-1); Забруднення атмосферного повітря (ст. 241); Порушення правил охорони вод (ст. 242); Забруднення моря (ст. 243); Порушення законодавства про континентальний шельф України (ст. 244); Знищення або

пошкодження об'єктів рослинного світу (ст. 245); Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246); Порушення законодавства про захист рослин (ст. 247); Незаконне полювання (ст. 248); Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249); Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів (ст. 250); Порушення ветеринарних правил (ст. 251); Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду (ст. 252); Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля (ст. 253); Безгосподарське використання земель (ст. 254).

Тема № 32. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.

Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255); Встановлення або поширення злочинного впливу (ст. 255-1); Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) (ст. 255-2); Звернення за застосуванням злочинного впливу (ст. 255-3); Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності (ст. 256); Бандитизм (ст. 257); Терористичний акт (ст. 258); Втягнення у вчинення терористичного акту (ст. 258-1); Публічні заклики до вчинення терористичного акту (ст. 258-2); Створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258-3); Сприяння вчиненню терористичного акту (ст. 258-4); Фінансування тероризму (ст. 258-5); Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259); Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260); Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261); Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262); Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263); Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв (ст. 263-1); Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264); Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265); Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію (ст. 265-1); Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали (ст. 266); Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (ст. 267); Порушення вимог режиму радіаційної безпеки (ст. 267-1); Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини (ст. 268); Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин (ст. 269); Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки (ст. 270); Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства (ст. 270-1).

Тема № 33. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

Загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

Порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271); Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272); Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах (ст. 273);

Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки (ст. 274); Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд (ст. 275).

Тема № 34. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту (транспортних кримінальних правопорушень). Юридичний аналіз транспортних кримінальних правопорушень та відмежування від суміжних складів.

Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (ст. 276); Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин (ст. 276-1); Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (ст. 277); Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (ст. 278); Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства (ст. 279); Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків (ст. 280); Порушення правил повітряних польотів (ст. 281); Порушення правил використання повітряного простору (ст. 282); Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда (ст. 283); Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха (ст. 284); Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден (ст. 285); Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286); Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння (ст. 286-1); Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації (ст. 287); Порушення нормативно-правових актів, норм і правил, що стосуються убезпечення дорожнього руху (ст. 288); Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289); Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу (ст. 290); Порушення чинних на транспорті правил (ст. 291); Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів (ст. 292).

Тема № 35. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Юридичний аналіз складів кримінальних правопорушень.

Групове порушення громадського порядку (ст. 293); Масові заворушення (ст. 294); Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку (ст. 295); Хуліганство (ст. 296); Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297); Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини (ст. 298); Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду (ст. 298-1); Жорстоке поводження з тваринами (ст. 299); Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію (ст. 300); Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301); Одержання

доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження (ст. 301-1); Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи (ст.301-2); Створення або утримання місць розпусти і звідництво (ст. 302); Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (ст. 303); Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304).

Тема № 36. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень у сфері обороту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305); Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 306); Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307); Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308); Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ст. 309); Посів або вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 310); Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів (ст. 311); Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 312); Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (ст. 313); Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 314); Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 315); Незаконне публічне вживання наркотичних засобів (ст. 316); Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 317); Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів (ст. 318); Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин (ст. 319); Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320); Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 321); Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів (ст. 321-1); Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів (ст. 321-2); Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів (ст. 322); Спонукування неповнолітніх до застосування допінгу (ст. 323); Схиляння неповнолітніх до

вживання одурманюючих засобів (ст. 324); Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325); Порушення правил поведінки з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами (ст. 326); Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції (ст. 327).

Тема № 37. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Розголошення державної таємниці (ст. 328); Втрата документів, що містять державну таємницю (ст. 329); Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 330); Незаконне переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332); Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї (ст. 332-1); Незаконне перетинання державного кордону України (ст. 332-2); Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю (ст. 333); Порушення правил міжнародних польотів (ст. 334); Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335); Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336); Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації (ст. 336-1); Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів (ст. 337).

Тема № 38. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Відмінність цих кримінальних правопорушень від господарських, службових кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень проти правосуддя.

Наруга над державними символами (ст. 338); Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні (ст. 339); Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій (ст. 340); Захоплення державних або громадських будівель чи споруд (ст. 341); Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342); Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця (ст. 343); Втручання у діяльність державного діяча (ст. 344); Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345); Погроза або насильство щодо журналіста (ст. 345-1); Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча (ст. 346); Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця (ст. 347); Умисне знищення або пошкодження майна журналіста (ст. 347-1); Посягання на життя

працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348); Посягання на життя журналіста (ст. 348-1); Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника (ст. 349); Захоплення журналіста як заручника (ст. 349-1); Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ст. 350); Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради (ст. 351); Перешкоджання діяльності Рахункової палати, члена Рахункової палати (ст. 351-1); Перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ст. 351-2); Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ст. 352); Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи (ст. 353); Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354); Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355); Самоправство (ст. 356); Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357); Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358); Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації (ст. 359); Умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі (ст. 360).

Тема № 39. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж (ст. 361); Створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут (ст. 361-1); Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації (ст. 361-2); Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362); Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється (ст. 363); Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку (ст. 363-1).

Тема № 40. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Конституція України про регламентації діяльності службових осіб. Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364); Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1); Здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України (ст. 364-2); Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365); Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2); Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей (ст. 365-3); Службове підроблення (ст. 366); Декларування недостовірної інформації (ст. 366-2); Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366-3); Службова недбалість (ст. 367); Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368); Незаконне збагачення (ст. 368-2); Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3); Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4); Незаконне збагачення (ст. 368-5); Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369); Зловживання впливом (ст. 369-2); Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3); Провокація підкупу (ст. 370).

Тема № 41. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Конституція України про здійснення правосуддя. Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти правосуддя.

Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371); Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372); Примушування давати показання (ст. 373); Порушення права на захист (ст. 374); Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375); Втручання в діяльність судових органів (ст. 376); Незаконне втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя (ст. 376-1); Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 377); Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 378); Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя (ст. 379); Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист (ст. 380); Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 381); Невиконання судового рішення (ст. 382); Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (ст. 383); Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384); Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385); Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку (ст. 386); Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (ст. 387); Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації (ст. 388); Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389); Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1); Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт (ст. 389-2); Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390); Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників (ст. 390-1); Злісна

непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391); Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392); Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393); Втеча із спеціалізованого лікувального закладу (ст. 394); Порухення правил адміністративного нагляду (ст. 395); Приховування злочину (ст. 396); Втручання в діяльність захисника чи представника особи (ст. 397); Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398); Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (ст. 399); Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги (ст. 400); Представництво в суді без повноважень (ст. 400-1).

Тема № 42. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень). Об'єкт військових кримінальних правопорушень. Суб'єкт військових кримінальних правопорушень. Відповідальність за співучасть у військових кримінальних правопорушеннях. Військове кримінальне правопорушення та військова дисциплінарна провина.

Поняття військового кримінального правопорушення (ст. 401); Непокора (ст. 402); Невиконання наказу (ст. 403); Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків (ст. 404); Погроза або насильство щодо начальника (ст. 405); Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості (ст. 406); Самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407); Дезертирство (ст. 408); Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом (ст. 409); Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410); Умисне знищення або пошкодження військового майна (ст. 411); Необережне знищення або пошкодження військового майна (ст. 412); Втрата військового майна (ст. 413); Порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 414); Порушення правил водіння або експлуатації машин (ст. 415); Порушення правил польотів або підготовки до них (ст. 416); Порушення правил кораблеводіння (ст. 417); Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання (ст. 418); Порушення правил несення прикордонної служби (ст. 419); Порушення правил несення бойового чергування (ст. 420); Порушення статутних правил внутрішньої служби (ст. 421); Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості (ст. 422); Недбале ставлення до військової служби (ст. 425); Бездіяльність військової влади (ст. 426); Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 426-1); Здача або залишення ворогові засобів ведення війни (ст. 427); Залишення гинучого військового корабля (ст. 428); Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю (ст. 429); Добровільна здача в полон (ст. 430); Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні (ст. 431); Мародерство (ст. 432); Насильство над населенням у районі воєнних дій (ст. 433); Погане поведіння з військовополоненими (ст. 434); Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця,

Червоного Кристала та зловживання нею (ст. 435); Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю (ст. 435-1).

Тема № 43. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Міжнародні кримінальні правопорушення та кримінальні правопорушення міжнародного характеру. Поняття та характеристика воєнних злочинів.

Пропаганда війни (ст. 436); Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 436-1); Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2); Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст. 437); Порушення законів та звичаїв війни (ст. 438); Застосування зброї масового знищення (ст. 439); Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення (ст. 440); Екоцид (ст. 441); Геноцид (ст. 442); Посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443); Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444); Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала (ст. 445); Піратство (ст. 446); Найманство (ст. 447).

РОЗДІЛ «КРИМІНОЛОГІЯ»

Тема 1. Поняття, предмет, методи та система кримінології.

Поняття кримінології як соціально-правової науки та її предмет: злочинність, причини та умови, що її обумовлюють, особа злочинця, попередження злочинності. Завдання та функції кримінології на сучасному етапі у світлі Конституції України.

Методологія кримінології. Співвідношення та взаємозв'язок предмета та метода кримінології. Загальнонаукові методи пізнання (логічний, висування гіпотез, експеримент, експертні оцінки та ін.). Приватно-наукові методи пізнання (соціологічні, математичні, статистичні, педагогічні, психологічні та ін.).

Місце кримінології в системі наук. Зв'язок кримінології з філософією, соціологією, економікою, психологією, педагогікою, статистикою, наукою управління. Кримінологія та правові науки: взаємозв'язок кримінології з кримінальним, кримінально-процесуальним, кримінально-виконавчим, адміністративним правом. Зв'язок кримінології з криміналістикою, оперативно-розшуковою діяльністю та іншими юридичними науками та дисциплінами, які вивчаються в навчальних закладах МВС України.

Система кримінології як науки і як навчальної дисципліни. Загальна та Особлива частини кримінології. Особливість вивчення кримінології в навчальних закладах МВС України.

Зародження кримінології. Шляхи підходу до злочинності та її причини в різних суспільно-економічних формаціях. Етапи розвитку кримінологічної теорії. Школи кримінології. Класичний, антропологічний, соціологічний напрямки кримінології: їх основні ідеї і течії.

Етапи формування кримінології в радянський період. Кримінологічні установи в СРСР. Виникнення вітчизняної кримінології. Кримінологічні дослідження українських, російських та інших вчених на різних етапах розвитку суспільства. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні.

Кримінологія та кримінологічні дослідження в зарубіжних країнах. Міжнародні кримінологічні установи. Конгреси ООН по попередженню злочинності та гуманному поводженню з правопорушниками.

Тема 2. Поняття злочинності, її види та показники

Поняття злочинності та її ознаки. Співвідношення понять «злочинність» і «кримінальне правопорушення».

Види злочинності (за статтю, за віком, за кількістю вчинених злочинів, за мотивацією, за формою вини, за сферами суспільного життя тощо): організована, корупційна, професійна, рецидивна, агресивна, корислива, економічна, жіноча, злочинність неповнолітніх та молоді.

Кількісні і якісні показники злочинності. Стан злочинності. Рівень злочинності. Компоненти рівня злочинності. Коефіцієнти інтенсивності злочинності. Коефіцієнт злочинності активності населення. Структура, характер і «географія злочинності». Динаміка злочинності й фактори, що на неї впливають. Соціальні наслідки («ціна») злочинності. Обставини, що впливають на зміну параметрів кримінальних правопорушень.

Стан злочинності в Україні. Тенденції та особливості сучасної злочинності. Загальна характеристика окремих видів кримінальних правопорушень. Порівняльна характеристика злочинності в Україні з іншими державами.

Поняття латентної злочинності та її види. Диференціація кримінальних правопорушень у залежності від ступеня їх латентності. Засоби виявлення латентних кримінальних правопорушень і їх використання в практиці органів Національної поліції.

Тема 3. Детермінація злочинності

Поняття кримінологічної детермінації. Філософське обґрунтування причинного зв'язку. Протиріччя (суперечності) соціального, економічного, політичного, морального, управлінського характеру розвитку суспільства, як джерела злочинності.

Поняття причин та умов злочинності в кримінології. Класифікація причин та умов злочинності. Причини та умови, що властиві всій злочинності, окремим її видам, окремим кримінальним правопорушенням. Об'єктивні та суб'єктивні, зовнішні та внутрішні, головні та другорядні, корінні та некорінні причини та умови злочинності.

Недоліки в організації управління економікою, їх криміногенне значення. Недоліки в діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю.

Детермінанти окремих видів злочинності.

Тема 4. Особа злочинця

Кримінологічне вчення про злочинця, обсяг, межі та способи вивчення особи злочинця у кримінології. Поняття особи злочинця. Соціологічна та правова характеристика особи злочинця. Особа злочинця та суміжні поняття.

Структура особи злочинця, її види. Сукупність ознак, що утворюють структуру особи злочинця. Основні ознаки кримінологічної характеристики особи злочинця. Соціально-демографічні, кримінально-правові, соціальні ролі і статуси, морально-психологічні властивості і психофізичні ознаки особи злочинця.

Взаємодія соціального і біологічного в особі злочинця. Соціальне середовище. Біологічні задатки в особі як передумова розвитку її соціальних якостей. Типологія і класифікація особи злочинця. Кримінологічна характеристика основних типів особи злочинця. Критерії класифікації злочинців і її значення для кримінологічної профілактики. Особа злочинця з урахуванням виду злочинності.

Тема 5. Причини та умови конкретних кримінальних правопорушень

Поняття причин та умов скоєння конкретних кримінальних правопорушень. Їх взаємовідношення з загальними причинами та умовами злочинності. Технологічний механізм скоєння конкретного кримінального правопорушення. Роль потреб, інтересів, мотивів і цілей, антисуспільних звичок і поглядів у генезисі особистості злочинної поведінки.

Умови і механізм сприятливого морального формування особи. Роль соціального середовища (сім'я, навчальні і виробничі колективи, побутове оточення) у моральному формуванні особи.

Кримінальне правопорушення як наслідок взаємодії особистих якостей злочинця і конкретної життєвої ситуації. Поняття конкретної життєвої ситуації, її різновиди і роль у скоєнні кримінального правопорушення. Класифікація конкретних життєвих ситуацій за джерелами створення, змістом та іншими підставами.

Обставини, що полегшують скоєння конкретного кримінального правопорушення (недоліки, організаційно-управлінської, господарчої, правоохоронної діяльності тощо). Приводи до скоєння кримінального правопорушення та їх криміногенне значення.

Тема 6. Загальна теорія попередження злочинності

Поняття попередження злочинності. Попередження злочинності і суміжні поняття. Цілі, задачі і функції попередження злочинності. Форми спеціально-кримінологічного

попередження кримінальних правопорушень (профілактика, запобігання, припинення злочинів). Види профілактики кримінальних правопорушень. Класифікація заходів попередження злочинності, основні вимоги до них.

Система заходів впливу на злочинність. Попередження кримінальних правопорушень – пріоритетний напрямок у боротьбі зі злочинністю. Комплексні програми профілактики правопорушень. Співвідношення попередження кримінальних правопорушень з іншими напрямками впливу на злочинність.

Об'єкти спеціально-кримінологічного попередження злочинності.

Суб'єкти попередження кримінальних правопорушень, їх види.

Особливості попередження окремих видів злочинності.

Тема 7. Поняття віктимології та віктимологічна профілактика

Виникнення віктимології як науки. Поняття віктимології та її види. Кримінологічна віктимологія та її предмет.

Поняття жертви злочину, її кримінологічне значення. Класифікація потерпілих від злочину. Співвідношення понять «жертва» і «потерпілий». Роль потерпілого в утворенні криміногенної ситуації. Віктимність та віктимізація. Види віктимності. Підходи до класифікації жертв кримінальних правопорушень. Типові обставини, у яких працівники правоохоронних органів стають жертвою кримінальних правопорушень.

Поняття віктимологічної профілактики, її види та загальна характеристика.

Поняття суїцидальної поведінки. Проблеми суїциду в Україні та в інших державах. Механізм суїцидальної поведінки. Обставини, що обумовлюють суїцидальну поведінку серед працівників органів внутрішніх справ, та шляхи їх подолання.

Тема 8. Кримінологічне прогнозування та планування заходів протидії злочинності

Поняття кримінологічного прогнозування. Поняття кримінологічного прогнозу. Види кримінологічного прогнозу. Прогностика. Завдання кримінологічного прогнозування. Строки кримінологічного прогнозування поточне, короткострокове, середньострокове, перспективне. Методи кримінологічного прогнозування: загальнонаукові методи (логіка, уявлення, інтуїція, історичний аналіз, узагальнення); соціологічні, статистичні, математичні методи (екстраполяція, експертних оцінок, математичного моделювання). Прогнозування індивідуальної злочинної поведінки. Прогностична модель індивідуальної злочинної поведінки.

Співвідношення прогнозування та планування боротьби зі злочинністю. Поняття кримінологічного планування. Значення планування для забезпечення ефективності соціальної системи попередження злочинності. Комплексне планування боротьби зі злочинністю. Види кримінологічного планування: залежно від масштабів (загальнодержавні, регіональні, відомчі та галузеві), цілей, суб'єктів і строків планування (поточним, короткостроковим, середньостроковим, перспективним). Етапи планування.

Тема 9. Організація та методика кримінологічних досліджень

Завдання, об'єкти та суб'єкти кримінологічних досліджень. Вивчення злочинності – необхідна умова ефективного і науково обґрунтованого її запобігання.

Поняття кримінологічної інформації. Основні вимоги, що пред'являються до неї (повнота, достовірність, своєчасність, зіставлення). Джерела кримінологічної інформації та їх загальна характеристика.

Методи, які використовуються у кримінологічних дослідженнях (загальнонаукові і окремо наукові, опитування, спостереження, експеримент, моделювання та ін.).

Організація кримінологічних досліджень (підготовчий, робочий та заключний етапи). Програма і робочий план дослідження. Збір та відпрацювання емпіричної інформації. Аналіз результатів, їх використання у практичній діяльності.

РОЗДІЛ «КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО»

Тема № 1. Кримінально-виконавча політика та кримінально-виконавче право

України

Кримінально-виконавча політика України як складова частина політики держави у сфері боротьби зі злочинністю. Поняття кримінально-виконавчої політики, її цілі, завдання та зміст. Суб'єкти формування та форми реалізації кримінально-виконавчої політики. Основні принципи кримінально-виконавчої політики.

Історія становлення та розвитку кримінально-виконавчої політики. Кримінально-виконавча політика України на сучасному етапі, її зміни та труднощі реалізації. Кримінально-виконавча політика у співвідношенні до світової практики організації системи виконання кримінальних покарань.

Поняття кримінально-виконавчого права та його основні ознаки як самостійної галузі права. Предмет і метод правового регулювання кримінально-виконавчого права, його зміст і особливості. Функції і основні завдання кримінально-виконавчого права. Поняття основних принципів кримінально-виконавчого права. Поняття кримінально-виконавчих правовідносин. Система кримінально-виконавчих правовідносин, їх структура, елементи. Суб'єкти, зміст; об'єкти правовідносин. Юридичні факти, обумовлені виникненням кримінально-виконавчих правовідносин.

Наука кримінально-виконавчого права та її завдання на сучасному етапі. Поняття науки кримінально-виконавчого права, її предмет та метод. Співвідношення кримінально-виконавчого права з іншими галузями права. Предмет, задачі і система курсу навчальної дисципліни “Кримінально-виконавче право”.

Тема № 2. Джерела (форми) кримінально-виконавчого права та кримінально-виконавче законодавство. Міжнародно-правові стандарти поведження із засудженими

Теоретичне і практичне значення розуміння кримінально-виконавчого законодавства в широкому і вузькому сенсі. Кримінально-виконавче законодавство в широкому сенсі як система джерел (форм) кримінально-виконавчого права.

Кримінально-виконавче законодавство: поняття, значення, основні ознаки, цілі та завдання. Принципи кримінально-виконавчого законодавства (права), їх система і зміст.

Система, структура та зміст сучасного українського кримінально-виконавчого законодавства. Кримінально-виконавчий кодекс, його загальна характеристика. Застосування кримінально-виконавчого законодавства, його дія у просторі і часі.

Поняття і зміст норм кримінально-виконавчого права. Функції та особливості цих норм. Види норм кримінально-виконавчого права: охоронні і заохочувальні, регулятивні, зобов'язальні, уповноважуючі, забороняючі та ін. Структура кримінально-виконавчих норм: особливості гіпотези, диспозиції, санкції.

Кримінально-виконавче законодавство та міжнародно-правові акти, їх співвідношення. Система чинних міжнародних актів про поведження з засудженими, їх класифікація і загальна характеристика.

Міжнародні стандарти поводження із засудженими: цілі, завдання, принципи, основні положення. Види міжнародних стандартів поводження із засудженими, класифікація, а також їх конкретний зміст. Міжнародно-правові документи про поводження з засудженими. Акти загального характеру. Спеціалізовані акти.

Соціально-правова характеристика Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими. Основний зміст міжнародних стандартів поводження із засудженими до заходів, не пов'язаних з позбавленням волі і з засудженими до позбавлення волі. Основні напрямки розвитку Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими.

Тема № 3. Правовий статус засуджених

Соціально-правове призначення і поняття правового становища (правового статусу) осіб, що відбувають покарання. Співвідношення правового статусу засудженого із загальним правовим положенням громадянина.

Зміст правового становища осіб, які відбувають покарання. Права, законні інтереси і обов'язки засуджених, їх поняття та соціально-правова характеристика. Класифікація прав, законних інтересів і обов'язків засуджених.

Закріплення загальногромадянських і спеціальних загальногромадянських обов'язків засуджених. Характеристика основних прав засуджених. Право засуджених на особисту безпеку.

Особливості правового становища засуджених - іноземних громадян та осіб без громадянства, які відбувають покарання на території України.

Визначення правового положення засуджених у кримінально-виконавчому законодавстві, його особливості з урахуванням змісту покарання і режиму його відбування.

Правове становище осіб, засуджених до покарань, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства. Характеристика вилучень і обмежень, встановлених кримінальним, кримінально-виконавчим та іншим законодавством України, по відношенню до прав і свобод осіб, засуджених до покарань, пов'язаних з позбавленням волі.

Відповідальність засуджених за невиконання покладених на них обов'язків та невиконання законних вимог адміністрації установ і органів виконання покарання. Кримінальна, цивільно-правова, матеріальна та дисциплінарна відповідальність засуджених. Судимість та її вплив на правове становище осіб, які відбули кримінальні покарання.

Тема № 4. Органи та установи, які виконують покарання, їх функції та завдання

Принципи діяльності, структура, компетенція та підпорядкованість органів і установ виконання покарань. Характеристика кримінально-виконавчої системи України. Поняття та загальна характеристика органів та установ виконання покарань. Види органів та установ виконання покарань.

Поняття органів виконання покарань, їх основне соціальне призначення, завдання і місце в системі органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю. Органи виконання покарання: центральний орган виконавчої влади, що реалізовує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації (правове становище, структура та основні завдання); територіальні органи управління; уповноважені органи з питань пробації.

Установи виконання покарання: арештні дома; кримінально-виконавчі установи відкритого типу (виправні центри) та закритого типу (виправні колонії), виховні колонії, слідчі ізолятори у випадках, передбачених кримінально-виконавчим законодавством.

Виправні колонії, їх види, основне призначення і правове становище. Колонії мінімального, середнього і максимального рівнів безпеки та категорії осіб, що містяться в них. Слідчі ізолятори, як вид виправної установи.

Державна виконавча служба, військові частини, гауптвахти та дисциплінарний батальйон.

Взаємодія установ і органів виконання покарань з органами, які ведуть розслідування, судами, слідчими ізоляторами, прокуратурою, органами Служби безпеки України, підрозділами Національної поліції та іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Значення і поняття контролю за діяльністю установ і органів виконання покарань. Види і зміст контролю за діяльністю установ і органів виконання покарань.

Тема № 5. Порядок та умови виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі

Види покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, їх загальна характеристика.

Порядок і умови виконання покарання у виді штрафу. Відстрочка і розстрочка сплати штрафу. Заміна штрафу при неможливості його сплати і наслідки у випадку злісного ухилення від його сплати.

Характеристика покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Порядок та умови виконання цього покарання. Обов'язки уповноваженого органу з питань пробації щодо виконання даного виду покарання. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певними видами діяльності. Обов'язки органів, які мають право анулювати дозвіл на заняття певними видами діяльності. Обов'язки засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певними видами діяльності. Наслідки ухилення від відбування даного виду покарання.

Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді громадських робіт. Умови відбування покарання у виді громадських робіт. Обов'язки і заборони, встановлені для засуджених до громадських робіт. Обчислення строку покарання у виді громадських робіт. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт. Відповідальність засуджених до громадських робіт за порушення порядку і умов відбування покарання.

Сутність кримінального покарання у виді виправних робіт. Порядок та умови відбування виправних робіт. Обчислення строку покарання у виді виправних робіт. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт. Відповідальність за порушення порядку та умов відбування покарання.

Сутність обмеження волі і його соціально-правове призначення. Установа, яка виконує обмеження волі, її завдання, функції, правова основа діяльності. Місця відбування обмеження волі, підстави та порядок направлення, засуджених для відбування покарання. Обчислення строку покарання у виді обмеження волі.

Порядок виконання та відбування покарання у виді обмеження волі.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування і пенсійне забезпечення засуджених до обмеження волі. Обов'язки адміністрації виправного центру. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ними органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі. Медичне обслуговування засуджених до

обмеження волі. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до обмеження волі. Залучення засуджених до праці і умови праці. Соціально-виховна робота із засудженими до обмеження волі. Участь засуджених до обмеження волі у самодіяльних організаціях. Застосування заходів заохочення і стягнення та порядок їх застосування. Посадові особи, які застосовують заохочення і стягнення, та обсяг їх повноважень. Відповідальність за порушення порядку та умов відбування обмеження волі, а також за злісне ухилення від відбування обмеження волі.

Види кримінальних покарань, які застосовуються тільки як додаткові і їх загальна характеристика. Підстави виконання цих покарань.

Правове регулювання і порядок виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Правові наслідки позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

Порядок виконання вироку суду про конфіскацію майна. Майно, яке підлягає конфіскації. Органи, що виконують покарання у вигляді конфіскації майна. Відповідальність за приховування, привласнення або розтрату майна, що підлягає конфіскації.

Тема № 6. Правове регулювання та порядок виконання покарань, що пов'язані з проходженням військової служби

Покарання, які застосовуються до засуджених військовослужбовців у загальній системі кримінальних покарань, їх коротка характеристика.

Правове регулювання виконання (відбування) покарання засудженими військовослужбовцями. Правове регулювання порядку та умов виконання (відбування) службових обмежень для військовослужбовців. Звільнення від покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців або заміна його засудженому військовослужбовцю, який звільняється з військової служби.

Особливості виконання покарання у виді арешту щодо засуджених військовослужбовців. Місця відбування арешту, особливості правового становища засуджених військовослужбовців при відбуванні арешту на гауптвахтах. Роздільне тримання засуджених військовослужбовців.

Правове регулювання виконання (відбування) покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Застосування основних засобів виправлення засуджених, а також інших засобів, обумовлених проходженням військової служби. Основні завдання, зміст та засоби забезпечення режиму в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених військовослужбовців.

Правове становище засуджених військовослужбовців. Правовий статус осіб, що містяться в дисциплінарній військовій частині.

Зміни умов відбування покарання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Застосування заходів заохочення і стягнення до засуджених військовослужбовців. Особливості режиму та праці засуджених. Виховна робота із засудженими військовослужбовцями.

Тема № 7. Порядок та умови виконання покарання у виді позбавлення волі

Характеристика та виконання покарання у виді позбавлення волі.

Диференціація та індивідуалізація виконання покарання у виді позбавлення волі. Діяльність центральної, міжрегіональної комісії та комісії слідчого ізолятора з питань

визначення особам, засудженим до позбавлення волі, виду колонії, порядок направлення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі, та їх переведення. Поняття, види та критерії класифікації засуджених до позбавлення волі. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії. Порядок направлення засуджених до позбавлення волі для відбування покарання та їх переміщення. Переміщення засуджених до позбавлення волі. Залишення у слідчому ізоляторі чи направлення у виправну колонію максимального рівня безпеки для роботи з господарського обслуговування. Тимчасове залишення засудженого в слідчому ізоляторі і переведення засудженого з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора. Порядок прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних та виховних колоній. Роздільне тримання засуджених у виправних та виховних колоніях. Відбування засудженим всього строку покарання у одній виправній чи виховній колонії. Структурні дільниці виправних та виховних колоній. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці карантину, діагностики та розподілу; ресоціалізації; посиленого контролю; соціальної адаптації; соціальної реабілітації. Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі. Переведення засуджених до позбавлення волі.

Поняття, зміст та основні вимоги режиму у колоніях. Система нормативних актів, що регулюють режим.

Способи забезпечення та функції режиму відбування покарання у виправних установах (каральна, виховна, профілактична (контрольна) і забезпечення).

Система засобів забезпечення режиму відбування покарання. Організація і порядок здійснення нагляду за засудженими у виправних установах. Технічні засоби нагляду і контролю. Оперативно-розшукова діяльність у виправних установах. Режим особливих умов у виправних установах. Заходи безпеки і підстави їх застосування.

Правове регулювання комунального, матеріально-побутового і медико-санітарного забезпечення засуджених. Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі. Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби. Придбання засудженими до позбавлення волі літератури та письмового приладдя. Побачення засуджених до позбавлення волі з родичами, адвокатами та іншими особами. Телефонні розмови, користування мережею Інтернет. Короточасні виїзди за межі виправних і виховних колоній. Одержання засудженими до позбавлення волі посилок (передач) та бандеролей. Листування засуджених до позбавлення волі. Одержання та відправлення засудженими грошових переказів. Виконання примусового лікування.

Правове регулювання і принципи організації праці засуджених. Умови та оплата праці засуджених до позбавлення волі. Відрахування із заробітку або іншого доходу засуджених до позбавлення волі. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення засуджених до позбавлення волі.

Соціально-виховна робота: основні напрями, форми і методи. Правове регулювання і порядок застосування заходів заохочення і стягнення. Злісний порушник установленого порядку відбування покарання. Посадові особи, які застосовують заходи заохочення і стягнення, та обсяг їх повноважень. Підстави та розмір матеріальної відповідальності засуджених до позбавлення волі. Порядок стягнення матеріальних збитків, заподіяних засудженими до позбавлення волі.

Правове регулювання освітнього процесу в умовах виправної установи. Порядок загальної освіти та професійної підготовки засуджених до позбавлення волі.

Громадський вплив як засіб виправлення і ресоціалізації засуджених. Участь громадськості у діяльності установ виконання покарань. Самодіяльні організації засуджених до позбавлення волі. Богослужіння і релігійні обряди в колоніях. Організація душпастирської опіки засуджених. Вільний час засуджених до позбавлення волі.

Тема № 8. Порядок та умови виконання покарань у виді довічного позбавлення волі та арешту

Арешт як вид кримінального покарання. Правове становище засуджених до арешту.

Порядок і умови виконання покарання у виді арешту. Праця засуджених до арешту. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до засуджених до арешту. Матеріально-побутове забезпечення і медичне обслуговування засуджених до арешту.

Характеристика покарання у виді довічного позбавлення волі. Сутність довічного позбавлення волі та його соціально-правове призначення.

Умови тримання у колоніях максимального рівня безпеки. Порядок і умови виконання покарання у виді довічного позбавлення волі. Місця відбування покарання у виді довічного позбавлення волі для жінок. Особливості правового становища засуджених, що відбувають довічне позбавлення волі.

Матеріально-побутове і медичне забезпечення засуджених до довічного позбавлення волі. Умови праці засуджених до довічного позбавлення волі. Особливості організації загальноосвітнього навчання засуджених до довічного позбавлення волі. Заходи заохочення і стягнення, які застосовуються до осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.

Особливості порядку виконання і відбування покарання у виді довічного позбавлення волі для жінок.

Мета соціально-виховної роботи із засудженими до довічного позбавлення волі та її відмінність від соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі на певний строк.

Зміни умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі та їх порядок.

Тема № 9. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками і неповнолітніми

Особливий статус жінки в умовах позбавлення волі. Пільгові умови під час відбування покарання у виді позбавлення волі жінками.

Порядок та особливості умов відбування покарання засудженими вагітними жінками, матерями-годувальницями і жінками, які мають дітей віком до трьох років. Будинки дитини – структурні підрозділи виправних колоній.

Особливості застосування щодо жінок засобів виправлення та ресоціалізації.

Організація праці засуджених жінок.

Правове регулювання, організація та умови проживання жінок засуджених до позбавлення волі, за межами виправної колонії.

Правове регулювання виконання покарання у виховних колоніях та особливості умов його відбування.

Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до засуджених, які відбувають покарання у виховних колоніях та порядок їх застосування. Посадові особи, які застосовують заходи заохочення та стягнення, обсяг їх повноважень.

Особливості застосування до засуджених, які утримуються у виховних колоніях, суспільно корисної праці, загальноосвітнього і професійного навчання, виховної роботи.

Участь громадських об'єднань у роботі виховних колоній. Піклувальні ради та батьківські комітети у виховних колоніях, їх значення у виправленні і ресоціалізації засуджених неповнолітніх. Організація і діяльність піклувальних рад і батьківських комітетів.

Залишення у виховних колоніях засуджених, які досягли вісімнадцятирічного віку. Переведення засуджених із виховної колонії до виправної колонії.

Тема № 10. Звільнення від відбування покарання

Загальні положення та підстави звільнення засуджених від відбування покарання. Види звільнення засуджених від відбування покарання.

Поняття та соціально-правове значення звільнення від відбування покарання з випробуванням. Особливості правового статусу осіб звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Припинення відбування покарання і порядок звільнення засуджених. Час звільнення. Документи, що оформляються при звільненні.

Порядок дострокового звільнення від відбування покарання. Звільнення на підставі Закону «Про амністію» та Акта про помилування. Види амністії.

Підстави та порядок умовно-дострокового звільнення від відбування покарання та заміни невідбутої частини покарання більш м'яким. Порядок звільнення на підставі хвороби.

Відстрочка або звільнення від відбування покарання вагітним жінкам і жінкам, які мають дітей у віці до 3 років.

Особливості правового статусу осіб, які відбули покарання.

Соціально-правова та психологічна підготовка осіб, звільнених від відбування покарання.

Обов'язки уповноваженого органу з питань пробації та адміністрації установ виконання покарань щодо сприяння у трудовому і побутовому влаштуванні особам звільненим від покарання. Надання допомоги засудженим, які звільняються з місць відбування покарання.

Взаємодія виправних установ з органами поліції та соціального захисту при звільненні засуджених. Фактори, що ускладнюють адаптацію звільнених з місць позбавлення волі.

Соціальна адаптація осіб, звільнених від покарання, і її превентивне значення.

Тема № 11. Нагляд та здійснення контролю за особами, звільненими від відбування покарання

Адміністративний нагляд: поняття та порядок виконання. Правова природа та підстави встановлення адміністративного нагляду в місцях позбавлення волі.

Обов'язки та додаткові обмеження, покладені на осіб, за якими встановлений адміністративний нагляд. Відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду.

Підстави припинення адміністративного нагляду.

Правові підстави і порядок здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням. Органи, що здійснюють нагляд за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням. Порядок здійснення нагляду за особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням. Обчислення іспитового строку.

Обов'язки та відповідальність осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Підстави для припинення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання.

Тема № 12. Порядок та умови виконання покарань в зарубіжних країнах

Поняття про пенітенціарні системи та їх розвиток в зарубіжних державах.

Сучасні виправні системи зарубіжних держав. Пенсильванська і оборнська системи та їх сучасний стан.

Концепція ресоціалізації засуджених в процесі виконання покарання і концепція відплати і залякування засуджених.

Соціальний зміст і призначення інституту пробації. Особливості виконання покарань у країнах з розвинутою економікою: США, Великобританія, Франція, Німеччина.

Міжнародне співробітництво з проблем виконання покарань.

Роль сучасних Міжнародних Конгресів ООН у попередженні злочинності та поводженні з правопорушниками в організації сучасної пенітенціарної діяльності та забезпеченні її правовим регулюванням.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ «Кримінальне право»

Загальна частина:

1. Поняття та система кримінального права.
2. Завдання, функції кримінального права.
3. Принципи кримінального права.
4. Принцип винної відповідальності.
5. Кримінальне право та інші галузі права.
6. Наука кримінального права.
7. Поняття та підстави кримінальної відповідальності.
8. Поняття та структура закону про кримінальну відповідальність.
9. Поняття та види тлумачення закону про кримінальну відповідальність.
10. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі.
11. Чинність закону про кримінальну відповідальність у просторі.
12. Правові наслідки засудження особи за межами України.
13. Поняття кримінального правопорушення та його ознаки.
14. Класифікація кримінального правопорушення.
15. Поняття складу кримінального правопорушення, його ознаки та елементи.
16. Види складу кримінального правопорушення.
17. Формальний та матеріальний склад кримінального правопорушення.
18. Поняття та види об'єкта кримінального правопорушення.
19. Об'єкт та предмет кримінального правопорушення. Їх взаємозв'язок та відмінність.
20. Поняття та ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення.
21. Умови кримінальної відповідальності за кримінально протиправну бездіяльність.
22. Поняття та види суспільно небезпечних наслідків.
23. Поняття причинного зв'язку та його значення в кримінальному праві.

24. Місце, час, обстановка, спосіб та засоби вчинення кримінального правопорушення.
25. Поняття та види суб'єктів кримінального правопорушення.
26. Поняття спеціального суб'єкту кримінального правопорушення.
27. Поняття загального суб'єкту кримінального правопорушення.
28. Поняття та критерії осудності.
29. Поняття неосудності та її критерії.
30. Поняття та критерії обмеженої осудності.
31. Поняття та ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.
32. Поняття та форми вини.
33. Умисел та його види.
34. Необережність та її види.
35. Поняття змішаної форми вини.
36. Кримінально протиправна самовпевненість, її відмінність від непрямого умислу.
37. Мотив та мета кримінального правопорушення.
38. Поняття та види помилки в кримінальному праві.
39. Відмінність кримінально правова недбалості від казусу. Значення цього питання в кримінальному праві.
40. Поняття та види стадій кримінального правопорушення.
41. Поняття та види готування до кримінального правопорушення.
42. Поняття та види замаху на кримінальне правопорушення.
43. Поняття та ознаки добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення.
44. Відмінність добровільної відмови від кримінального правопорушення від діяльного каяття.
45. Поняття та ознаки співучасті.
46. Види співучасників.
47. Форми співучасті.
48. Особливості відповідальності організатора та учасника злочинної організації. Експес виконавця та його види.
49. Особливості відповідальності співучасників у разі добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення.
50. Поняття та види причетності до кримінального правопорушення.
51. Види одиничних кримінальних правопорушень.
52. Поняття триваючого кримінального правопорушення.
53. Поняття продовжуваного кримінального правопорушення.
54. Поняття та види повторності кримінальних правопорушень.
55. Види сукупності кримінальних правопорушень.
56. Рецидив кримінального правопорушення.
57. Види обставин, що виключають кримінально протиправного діяння.
58. Ознаки необхідної оборони.
59. Поняття перевищення меж необхідної оборони, затримання особи, яка вчинила кримінального правопорушення.
60. Ознаки крайньої необхідності.
61. Особливості кримінальної відповідальності за заподіяну шкоду вчинену під впливом фізичного або психічного примусу.

62. Особливості кримінальної відповідальності за заподіяння шкоди під час виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації.

63. Поняття та види звільнення від кримінальної відповідальності.

64. Відмінності загальних видів від спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності.

65. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки.

66. Поняття та ознаки покарання.

67. Мета покарання.

68. Система покарання.

69. Характеристика основних видів покарання.

70. Характеристика додаткових видів покарання.

71. Характеристика покарань, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові.

72. Обмеження волі: умови та порядок призначення.

73. Виправні роботи: умови та порядок призначення.

74. Позбавлення волі: умови та порядок призначення.

75. Загальні засади призначення покарання.

76. Обставини, які пом'якшують покарання.

77. Обставини, які обтяжують покарання.

78. Правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.

79. Правила призначення покарання за сукупністю вироків.

80. Види звільнення від покарання та його відбування.

81. Поняття звільнення від відбування покарання з випробуванням.

82. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років.

83. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

84. Амністія.

85. Помилування.

86. Поняття судимості.

87. Погашення та зняття судимості.

88. Поняття та види примусових заходів медичного характеру.

89. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

90. Види та умови застосування до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру.

91. Система покарань, яка застосовується до неповнолітніх.

92. Особливості призначення покарання неповнолітнім.

93. Особливості умовно-дострокового звільнення неповнолітніх від відбування покарання.

Особлива частина:

94. Поняття та система Особливої частини кримінального права, її взаємодія із Загальною частиною кримінального права.

95. Поняття та види кваліфікації кримінального правопорушення. Значення цих питань для правозастосовчої діяльності працівників правоохоронних органів.

96. Поняття конкуренції кримінально-правових норм.

97. Правила кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм.

98. Кваліфікація незакінчених кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, які скоєні у співучасті.

99. Поняття та система кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України.

100. Відмінність державної зради від шпигунства.

101. Диверсія. Аналіз складу кримінального правопорушення.

102. Колабораційна діяльність.

103. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань.

104. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану.

105. Поняття та види умисного вбивства, їх характеристика.

106. Відмінність умисного вбивства від умисного тяжкого тілесного ушкодження що спричинило смерть потерпілого.

107. Вбивство через необережність. Відмінність цього кримінального правопорушення від казусу.

108. Погроза вбивством. Відмінність цього кримінального правопорушення від виявлення умислу та від готування і замаху на вбивство.

109. Система кримінальних правопорушень проти здоров'я особи.

110. Поняття умисного тяжкого тілесного ушкодження.

111. Умисне середньої тяжкості та легке тілесне ушкодження. Відмежування цих кримінальних правопорушень.

112. Побой, мордування та катування. Їх відмінність від спричинення особі тілесних ушкоджень.

113. Залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, що знаходиться у небезпечному для життя стані.

114. Незаконне позбавлення волі, викрадення людини та захоплення заручників. Відмінність цих кримінальних правопорушень.

115. Поняття та види статевих кримінальних правопорушень. Їх відмінність від кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

116. Поняття згвалтування.

117. Сексуальне насильство.

118. Розбещення неповнолітніх. Відмінність цього кримінального правопорушення від інших статевих кримінальних правопорушень.

119. Зараження венеричною хворобою вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.

120. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

121. Поняття та система кримінальних правопорушень проти власності.

122. Крадіжка та її відмінність від привласнення майна.

123. Шахрайство та його відмінність від цивільно-правового делікту та від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.

124. Грабiж, розбiй, вимагання. Поняття та вiдмiннiсть цих складiв.
125. Умисне та необережне знищення або пошкодження майна.
126. Привласнення розтрата та заволодiння майном шляхом зловживання службовим становищем.
127. Вiдмiннiсть зловживання владою або службовим становищем вiд заволодiння майном шляхом зловживання службовим становищем.
128. Кримiнальна вiдповiдальнiсть за придбання або збут майна за вiдомо здобутого кримiнально протиправним шляхом.
129. Поняття та система кримiнальних правопорушень у сферi господарської дiяльностi.
130. Фiктивне пiдприємництво. Аналiз складу кримiнального правопорушення.
131. Виготовлення, зберiгання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажi товарiв, збуту або збут подроблених грошей, державних цiнних паперiв, билетiв державної лотереї, марок акцизного податку чи голографiчних захисних елементiв.
132. Ухилення вiд сплати податкiв, зборiв (обов'язкових платежiв). Аналiз складу кримiнального правопорушення.
133. Контрабанда та її види.
134. Поняття та система кримiнальних правопорушень проти довкiлля.
135. Поняття та система кримiнальних правопорушень проти громадської безпеки.
136. Створення злочинної органiзацiї.
137. Бандитизм. Особливостi квалiфiкацiї цього кримiнального правопорушення.
138. Ознаки банди. Значення цього питання для квалiфiкацiї кримiнальних правопорушень.
139. Поняття терористичного акту.
140. Незаконне поводження з вогнепальною зброєю бойовими припасами та вибуховими речовинами.
141. Недбале зберiгання вогнепальної зброї або бойових припасiв. Аналiз складу кримiнального правопорушення.
142. Викрадення привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасiв, вибухових речовин чи радiоактивних матерiалiв або заволодiння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
143. Поняття та загальна характеристика транспортних кримiнальних правопорушень.
144. Порушення правил безпеки руху та експлуатацiї залiзничного, водного та повітряного транспорту.
145. Незаконне заволодiння транспортним засобом. Аналiз складу кримiнальних правопорушень.
146. Розголошення державної таємниці та втрата документiв, що мiстять державну таємницю.
147. Вiдмiннiсть незаконного перетинання державного кордону України вiд порушення правил мiжнародних польотiв.
148. Кримiнальна вiдповiдальнiсть за посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку i державного кордону вiйськовослужбовця.

149. Поняття та система кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

150. Хуліганство та його види. Особливості кваліфікації цього кримінального правопорушення.

151. Відмінність хуліганства від кримінальних правопорушень проти здоров'я особи.

152. Поняття масових заворушень та відмінність цього кримінального правопорушення від організації та активної участі у групових діях, які порушують громадський порядок.

153. Наруга над могилою. Відмінність цього кримінального правопорушення від хуліганства та кримінальних правопорушень проти власності.

154. Втягнення неповнолітніх у кримінально протиправну діяльність. Аналіз складу кримінального правопорушення.

155. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів.

156. Незаконне виготовлення, виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

157. Поняття та система кримінальних правопорушень проти правосуддя.

158. Завідомо незаконний арешт, затримання та привід, їх відмінність від притягнення за відомо невинного до кримінальної відповідальності.

159. Примушування до давання показань та його відмінність від перевищення влади.

160. Приховування кримінального правопорушення. Умови звільнення від відповідальності за ці кримінальні правопорушення.

161. Кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення.

162. Порушення правил адміністративного нагляду.

163. Поняття службового кримінального правопорушення та службової особи.

164. Відмінність зловживання владою або службовим становищем від службової недбалості.

165. Кримінальна відповідальність за втечу з місць позбавлення волі або з-під ватри.

166. Кримінальна відповідальність за перевищення влади або службових повноважень.

167. Службове підроблення, його відмінність від підробки документів.

168. Поняття та загальна характеристика військових кримінальних правопорушень.

169. Поняття та система кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

170. Кримінальна відповідальність за піратство. Специфічні ознаки цього кримінального правопорушення.

171. Застосування зброї масового знищення. Аналіз складу кримінального правопорушення.

Розділ «Кримінологія»

1. Поняття та предмет кримінології.

2. Завдання та функції кримінології.

3. Методологія і методи кримінології.

4. Система курсу кримінології як науки і навчальної дисципліни.

5. Місце кримінології в системі наук, її співвідношення з суспільними та правовими галузями знань.

6. Теоретичне і практичне значення кримінології, використання кримінологічних знань у практичній.

7. Етапи розвитку кримінологічної теорії, школи кримінології.
8. Класичний напрямок кримінології, його основні ідеї і течії.
9. Антропологічний напрямок кримінології, його основні ідеї і течії.
10. Соціологічний напрямок у кримінології, його основні ідеї і течії.
11. Історія розвитку кримінологічної науки в Україні.
12. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні.
13. Поняття злочинності та її ознаки.
14. Кількісні показники злочинності.
15. Якісні показники злочинності.
16. Латентна злочинність, її види та засоби виявлення.
17. Загальне поняття кримінологічної детермінації.
18. Причини злочинності та їх класифікація.
19. Умови злочинності та їх класифікація.
20. Види криміногенних детермінант.
21. Загальні чинники злочинності в Україні.
22. Поняття та ознаки особи злочинця.
23. Соціально-демографічні ознаки особи злочинця.
24. Кримінально-правові ознаки особи злочинця.
25. Соціальні ролі і статус особи злочинця.
26. Морально-психологічні характеристики особи злочинця.
27. Співвідношення соціального і біологічного в особі злочинця.
28. Класифікація злочинців.
29. Типологія злочинців.
30. Поняття причин та умов конкретних кримінальних правопорушень.
31. Механізм злочинної поведінки.
32. Конкретна життєва ситуація та її роль у злочинній поведінці.
33. Поняття, предмет та функції віктимології.
34. Поняття жертви кримінального правопорушення та її відмінність від потерпілої особи.
35. Класифікація потерпілих та її значення для профілактики кримінальних правопорушень.
36. Характеристика зв'язку “злочинець-потерпілий”.
37. Поняття віктимності та її види.
38. Механізм суїцидальної поведінки.
39. Організація та етапи кримінологічного дослідження.
40. Методика кримінологічних досліджень.
41. Поняття кримінологічного прогнозування, його завдання, види і методи.
42. Поняття, мета, завдання і значення планування заходів протидії злочинності.
43. Види і методи кримінологічного планування.
44. Поняття та принципи попередження злочинності.
45. Класифікація заходів попередження злочинності.
46. Загально-соціальне попередження злочинності.
47. Спеціально-кримінологічне попередження злочинності.
48. Індивідуальне попередження злочинності.
49. Віктимологічний аспект попередження злочинності.
50. Об'єкт попередження злочинності.

51. Суб'єкти попередження злочинності.
52. Поняття координації попередження злочинності, її види, засоби забезпечення, суб'єкти.
53. Організація попередження кримінальних правопорушень органами Національної поліції.
54. Поняття Особливої частини кримінології, її значення і завдання.
55. Причини і умови організованої злочинності.
56. Попередження організованої злочинності.
57. Причини і умови корупційної злочинності.
58. Попередження корупційної злочинності.
59. Причини і умови професійної злочинності.
60. Попередження професійної злочинності.
61. Причини і умови рецидивної злочинності.
62. Попередження рецидивної злочинності.
63. Причини і умови агресивної злочинності.
64. Попередження агресивної злочинності.
65. Криміногенні чинники, які детермінують злочинність неповнолітніх.
66. Попередження злочинності неповнолітніх.
67. Детермінанти корисливої злочинності.
68. Попередження корисливої злочинності.
69. Причини і умови економічної злочинності.
70. Попередження економічної злочинності.
71. Криміногенні чинники, які детермінують жіночу злочинність.
72. Попередження жіночої злочинності.
73. Особливості попередження негативних соціальних явищ, пов'язаних зі злочинністю.
74. Кримінологічне значення попередження пияцтва.
75. Кримінологічна характеристика і попередження наркотизму.

Розділ «Кримінально-виконавче право»

1. Поняття кримінально-виконавчої політики.
2. Кримінально-виконавче право. Поняття і співвідношення з кримінально-виконавчою політикою.
3. Предмет та методи кримінально-виконавчого права.
4. Зміст та особливості кримінально-виконавчих правовідносин.
5. Система кримінально-виконавчого законодавства, структура закону.
6. Принципи кримінально-виконавчого законодавства.
7. Дія кримінально-виконавчого законодавства у просторі і часі.
8. Наука кримінально-виконавчого права і її предмет.
9. Співвідношення кримінально-виконавчого права з іншими галузями права.
10. Норми та джерела кримінально-виконавчого права.
11. Порядок і умови виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
12. Порядок і умови виконання покарання в виді штрафу.
13. Порядок і умови виконання покарання у виді конфіскації майна.

14. Порядок і умови виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.
15. Порядок і умови виконання покарання у виді виправних робіт.
16. Порядок і умови виконання покарання у виді громадських робіт.
17. Порядок і умови виконання покарання у виді обмеження волі.
18. Порядок і умови виконання покарання у виді службового обмеження для військовослужбовців.
19. Порядок і умови виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців.
20. Поняття та зміст правового статусу засуджених.
21. Правове положення засудженого до позбавлення волі.
22. Основні права і обов'язки засудженого до позбавлення волі.
23. Спеціальні права і обов'язки засуджених до позбавлення волі.
24. Форма відповідальності, яка наступає за невиконання спеціальних обов'язків засуджених до позбавлення волі.
25. Правовий статус засуджених іноземців та осіб без громадянства.
26. Поняття та загальна характеристика органів та установ виконання покарання.
27. Види органів та установ виконання покарання.
28. Основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України.
29. Структура Державної кримінально-виконавчої служби України.
30. Кримінально-виконавчі установи відкритого і закритого типу.
31. Виправна колонія : поняття, структура, завдання.
32. Критерії оцінки ефективності діяльності кримінально-виконавчих установ закритого типу.
33. Позбавлення волі , як вид покарання: поняття, зміст, мета.
34. Диференціація та індивідуалізація виконання покарання у виді позбавлення волі.
35. Структурні дільниці виправних та виховних колоній.
36. Матеріально-побутове, медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.
37. Поняття класифікації засуджених до позбавлення волі та її види.
38. Значення класифікації засуджених для організації процесу виконання покарання.
39. Класифікація засуджених, яка має правові наслідки.
40. Класифікація засуджених, яка має педагогічні цілі.
41. Порядок прийняття засуджених до виправних колоній.
42. Поняття та правове регулювання режиму у колоніях.
43. Побачення засуджених до позбавлення волі з родичами, адвокатами та іншими особами, правила поведження.
44. Порядок реалізації права засуджених на телефонні розмови, користування мережею Інтернет.
45. Порядок отримання засудженими посилок (передач) та бандеролей.
46. Особливості листування осіб позбавлених волі.
47. Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі.
48. Способи забезпечення режиму у виправних колоніях.
49. Заходи заохочення та стягнення, які застосовуються до осіб, позбавлених волі.
50. Порядок залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці. Умови праці засуджених.

51. Правове регулювання виховної роботи з засудженими до позбавлення волі і її форми.
52. Правове регулювання загальноосвітнього та професійно - технічного навчання осіб, позбавлених волі.
53. Загально-правові основи виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.
54. Порядок і умови виконання та відбування покарання у виді довічного позбавлення волі.
55. Особливості соціально-психологічної роботи з засудженими до позбавлення волі.
56. Особливості застосування кримінальних покарань до неповнолітніх.
57. Диференціація та індивідуалізація виконання покарання у виді позбавлення волі стосовно неповнолітніх засуджених.
58. Особливості відбування покарання у виховних колоніях.
59. Правовий статус засуджених неповнолітніх.
60. Особливості застосування до неповнолітніх засобів виправлення та ресоціалізації.
62. Особливості застосування кримінальних покарань стосовно засуджених жінок.
63. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі вагітними жінками та жінками, які мають при собі дітей віком до трьох років.
64. Особливості застосування засобів виправлення та ресоціалізації до жінок, засуджених до позбавлення волі.
65. Міжнародно-правові документи, стандарти у сфері виконання покарання, поводження із засудженими.
66. Міжнародні універсальні спеціалізовані акти, щодо поводження із засудженими.
67. Міжнародні регіональні спеціалізовані акти, щодо поводження із засудженими.
68. Загальна характеристика Конвенції проти катувань.
69. Мінімальні стандартні правила поводження із засудженими.
70. Основні напрямки реформування кримінально-виконавчої системи в Україні відповідно до міжнародних стандартів.
71. Підстави звільнення від відбування покарання по законодавству України.
72. Звільнення у зв'язку із закінченням терміну покарання, визначеного вироком суду.
73. Звільнення на підставі Закону України “Про амністію”.
74. Звільнення на підставі Акту Президента України “Про помилування”.
75. Звільнення від відбування покарання засуджених, що захворіли тяжкою хронічною хворобою
76. Умовно – дострокове звільнення
77. Заміна не відбутої частини покарання більш м'яким.
78. Звільнення від відбування покарання з випробуванням.
79. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років.
80. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.
81. Підготовча робота та порядок звільнення від відбування покарання.
82. Контроль та нагляд за поведінкою осіб, які звільнені умовно-достроково та звільнені від відбування покарання із випробуванням.
83. Надання допомоги засудженим у трудовому та побутовому влаштуванні.
84. Правові основи адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Кримінальне право

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text/>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / підготовлено колективом авторів; за заг. ред. В. Я. Конопельського, В. О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с.
5. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. Сухонос В. В. 2023. 375 с.
6. Вереша Р. В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина. Навчальний посібник. Київ : Алерта, 2022. 612 с.
7. Кримінальне право. Загальна частина (у таблицях і схемах) : навчальний посібник / О. С. Бондаренко, М. О. Думчиков. Суми : Сумський державний університет, 2022. 114 с.
8. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.
9. Навроцький В.О. Наскрізнi кримінально-правові поняття. Київ. Видавництво Юрінком Інтер, 2023. 376 с.
10. Сухонос, В.В. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / В.В. Сухонос, Р.М. Білоконь, В.В.Сухонос (мол.) / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми : ПФ "Видавництво "Університетська книга", 2020. 672 с.
11. Конопельський В. Я., Плужник О. І., Резніченко Г. С. Основи кримінального права : навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2021. 302 с.

Допоміжна:

1. Будяченко О.М. Окремі питання реалізації відповідальності за доведення до банкрутства господарюючого суб'єкта. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Одеса: ОДУВС, 2022. С. 20-22.
2. Будяченко О.М. Щодо напрямів вдосконалення правового забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про засоби відсічі збройної агресії Російської Федерації. *Кримінально-правові відповіді на виклики воєнного стану в Україні* : матеріали Міжнародного круглого столу, 05 травня 2022 р. Київ: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2022. С.153-157.
3. Бурма І. Г., Пузанов О. М. Щодо проблематики виконання покарання у виді штрафу. *Журнал східноєвропейського права*. 2021. № 87. С. 58-63.
4. Вільська Є.Р., Чекмарьова І.М. Домашнє насильство в кримінальному праві. *Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження*

злочинності : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 25 листопада 2022 року, м. Одеса, ОДУВС, 2022. С.61-63.

5. Воронцов А. В. Форми вини кримінальних правопорушень проти правосуддя, передбачених статтями 371 – 373 КК України. *Публічне право*. 2022. № 4. С.145-151.

6. Воронцов А.В. Поняття виправданого ризику як обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння. *Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конф. 25 лист. 2022 р. Одеса : ОДУВС, 2022. С.63-67.

7. Воронцов А.В., Кулик Л.М. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою: аналіз окремих ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 3. С.46-49.

8. Гузела М. В., Грицак З. М. Кримінально-правова характеристика юридичного складу умисного вбивства, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України. *Журнал східноєвропейського права*. 2021. № 87. С. 17-23.

9. Конопельський В. Я. Деякі напрямки удосконалення кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1. С.105-108.

10. Конопельський В. Я. Деякі проблеми кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. №4. С.41-45.

11. Конопельський В. Я., Резніченко Г. С. Деякі проблеми правозастосування звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. *Електронний юридичний науковий журнал*. 2023. № 2. С.436-438.

12. Конопельський В. Я., Собко Г. М. Конкуренція кримінально-правових норм при кваліфікації викрадення вогнепальної зброї та наркотичних засобів як предмету кримінального правопорушення. *Юридичний бюлетень*. 2022. Випуск 27. С. 66-74.

13. Конопельський В.Я., Резніченко Г.С. Особливості кримінально-правової кваліфікації статті 111-1 КК України. *Практикум поліцейської юрисдикції в умовах воєнного стану: особливості Одеського регіону* : колективна монографія. Одеса, ОДУВС, 2022. С. 221-242

14. Мельнікова О. О., Форос Г. В. Особливості використання інформаційно-аналітичного забезпечення оперативного пошуку ознак злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. *Правова держава*. 2021. № 42. С. 189-196.

15. Миргород В. О., Володіна О. О. Бандитизм (ст. 257 КК України), розбій (ст. 187 КК України), вимагання (ст. 189 КК України) і проблеми співвідношення цих складів злочинів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 5(2). С. 13-17.

16. Назимко Є. С., Демчишин Д. А. Соціальна обумовленість кримінально-правової заборони хуліганських дій. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 2. С. 74–87.

17. Пересада О. М. Відмежування умисного вбивства від самогубства та нещасного випадку: теоретико-методологічні підходи. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 2. С. 88–95.

18. Пономаренко О. А. Особливості кримінально-правової охорони державної таємниці за законодавством США. *Інформація і право*. 2021. № 2. С. 123-128

19. Резніченко Г. С. Деякі проблеми кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність. *Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21 липня 2022 р., м. Одеса, ОДУВС. С.97-103.
20. Резніченко Г. С. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. №2. С.46-50.
21. Резніченко С. В., Резніченко Г. С. Деякі проблеми визначення поняття «потерпілий» у кримінальному законодавстві України. *Право і суспільство*. 2022. №1. С.184-188.
22. Самойленко О. А., Тітуніна К. В. Інтернет-шахрайства: технології вчинення, шляхи протидії та запобігання. *ScienceRise. Juridical Science*. 2021. № 2. С. 65-70.
23. Севрук В. Г. Теоретичні засади взаємодії правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. *Science Rise. Juridical Science*. 2021. № 2. С. 39-47.
24. Чекмарьова І.М. Кримінально-правова характеристика ст.111-1 КК України. *Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації документування та розслідування колабораціонізму* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21 липня 2022 р., м. Одеса, ОДУВС. С.107-111.
25. Чекмарьова І.М. Співвідношення диверсії (ст. 113 КК України) з іншими кримінальними правопорушеннями. *Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір* : матеріали науково-практичного онлайн-заходу, 29 квітня 2022 р. Одеса: ОДУВС, 2022. С. 268-271.
26. Шостак Х.І., Чекмарьова І.М. Соціальне значення необхідної оборони та її відмежування від уявної оборони. *Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 25 листопада 2022 року, м. Одеса, ОДУВС, 2022. С.146-150.

Інформаційні ресурси

1. <https://portal.rada.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <https://kvs.gov.ua/> - офіційний сайт Державної кримінально-виконавчої служби України
3. <https://www.president.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Президента України.
4. <https://www.kmu.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
5. <https://mvs.gov.ua/uk> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
6. <https://court.gov.ua/> – офіційний веб портал судової влади в Україні
7. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
8. http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246404594&cat_id=246398877 – офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.
9. <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html> – офіційний веб-сайт офісу Генерального прокурора України.
10. <https://minjust.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
11. <https://reyestr.court.gov.ua/> – веб-сайт єдиного реєстру судових рішень в Україні.
12. <http://www.nbuv.gov.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

13. <https://nlu.org.ua/> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України.
14. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> - Кримінальний кодекс України

Кримінально-виконавче право

Основна:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон від 11.07.2003 № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
2. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>
3. Кондратішина В. В., Зарадюк З. В. Кримінально-виконавче право : навчально-методичні рекомендації. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. 30с.
4. Богатирьов І. Г. Актуальні проблеми кримінально-виконавчого права України : навчальний модульний курс. Одеса : Юридика, 2023. 238 с.
5. Автухов К. А., Гель А. П., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 432 с.
6. Гальцова О. В., Степанюк А. Х. Принцип поваги до прав і свобод людини у кримінально-виконавчому законодавстві, виконанні і відбуванні покарань: монографія. Харків: Право, 2020. 224 с.
7. Назимко Є.С., Данилевський А.О., Данилевська Ю.О., Гранкіна В.І. Кримінально-виконавче право України: навч.посіб./за заг.ред. Є.С. Назимко. Київ: ВД «Дакор», 2020. 210 с.
8. Релігійна організація як учасник кримінально-виконавчої діяльності в Україні: навчальний посібник / М. І. Жолтані, О. Г. Колб, І. М. Копотун та ін.; за заг. ред. д.ю.н., проф., В. Я. Конопельського та д.ю.н., проф., заслуженого юриста України О. Г. Колба. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2022. 162 с.

Допоміжна:

1. Гритенко О. А. Громадський вплив, як засіб громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань: окремі законодавчі проблеми. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Юридичні науки.* 2023. № 1. С. 60-64.
2. Данильченко П. Ю. Кримінологічний аналіз стану кримінального радикалізму серед засуджених в установах виконання покарань. *Право і Безпека.* 2022. № 4. С. 145-158.
3. Дем'яненко Ю. О., Філіпович В. М. Теоретико-методологічні проблеми реалізації соціально-психологічного впливу в установах виконання покарань. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Освіта. Соціальні та поведінкові науки.* 2022. № 2. С. 54–64.
4. Діденко О. В. Проблеми психолого-педагогічної діяльності органів виконання покарань під час воєнного стану. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Освіта. Соціальні та поведінкові науки.* 2022. № 2. С. 65–75.
5. Зливко С. В. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в системі виконання покарань України. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право.* 2022. № 3. С. 26-38.
6. Івашева Т. В. Особливості виконання кримінального покарання у виді виправних робіт стосовно фізичних осіб-підприємців. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право.* 2022. № 3. С. 73-85.
7. Івашева Т. В. Особливості виконання кримінального покарання у виді

виправних робіт стосовно фізичних осіб-підприємців. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право.* 2022. № 3. С. 73-85.

8. Конопельський В.Я., Теслюк І.О. Довічне позбавлення волі: на шляху до гуманізації. *Кримінально-правові, криминологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 25 листопада 2022 року, м. Одеса, ОДУВС, 2022. С.230-232.

9. Кулик Л.М., Шульгіна М.А. Значення покарання у виді громадських робіт для ресоціалізації засуджених. *Поговоримо про пробацію: історія становлення, розвиток та перспективи*: матеріали круглого столу. 11 лютого 2022 р. Одеса: ОДУВС, 2022. С. 76-79.

10. Ліховіцький Я. О. Деякі питання захисту соціально-економічних прав осіб, які відбувають покарання у сфері виконання покарань України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2022. Вип. 72(2). С. 156-161.

11. Пилипенко Д. О. Принцип диференціації та індивідуалізації виконання покарань. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2022. № 4. С. 311-316.

12. Плахтій В. М., Красковський Є. М., Турецький В. В. Особливості правового статусу військовополонених, яких утримують в установах виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право.* 2022. № 2. С. 7-16.

13. Резніченко Г. С. Деякі проблеми законодавчої регламентації громадського контролю за виконанням кримінальних покарань. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. №10. С.580-582.

14. Резніченко Г.С. Міжнародний досвід громадського контролю за виконанням кримінальних покарань : *Modern research in world science* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 червня 2022 р. місто Куновіце (Чеська Республіка). С.33-36.

15. Резніченко Г.С. Роль громадського контролю за дотриманням прав жінок, які відбувають покарання у виді позбавлення волі. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. №7. С.340-342.

16. Рец В. В., Пронічкіна А. С. Ключові особливості виконання кримінального покарання у вигляді штрафу. *Креативний простір.* 2021. № 2. С. 115-116.

17. Романов М. В. Місце захисту прав засудженого у змісті покарання. *Проблеми законності.* 2021. Вип. 153. С. 119-130.

18. Серажим І. Р. Нагляд і контроль за виконанням кримінальних покарань як напрями попередження девіантної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція.* 2022. Вип. 56. С. 74-77.

19. Шишкіна К. О., Темрієнко Н. В. Актуальні питання гуманізації виконання покарання у вигляді довічного позбавлення волі в Україні. *Креативний простір.* 2021. № 2. С. 111-112.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.president.gov.ua>. – офіційний веб-сайт Президента України.
2. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт офісу Генерального прокурора України.
4. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.

5. <http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

РОЗДІЛ 5. «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС»

Інформаційний обсяг

Тема 1. Поняття, сутність та завдання кримінального процесу.

Поняття кримінального процесу, його завдання, значення. Кримінально - процесуальна форма. Кримінально - процесуальні функції, їх види. Стадії кримінального процесу. Кримінально - процесуальна норма, її види. Джерела кримінально-процесуального права. Чинність кримінально - процесуального закону у просторі, часі і щодо осіб. Співвідношення кримінального процесу з іншими галузями права і суміжними науками.

Тема 2. Засади кримінального провадження.

Характеристика засад кримінального провадження. Верховенство права. Законність. Рівність перед законом і судом. Повага до людської гідності. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. Недоторканність житла чи іншого володіння особи. Таємниця спілкування. Невтручання у приватне життя. Недоторканність права власності. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї. Заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення. Забезпечення права на захист. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості. Безпосередність дослідження показань, речей і документів. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності. Публічність. Диспозитивність. Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами. Розумні строки . Мова, якою здійснюється кримінальне провадження. Міжнародні стандарти, стосуються засад кримінального провадження.

Тема 3. Суб'єкти кримінального провадження.

Поняття суб'єктів кримінального провадження. Сторони кримінального провадження. Учасники кримінального провадження. учасники судового провадження. Суд, суддя, слідчий суддя, присяжні. Сторона обвинувачення. Прокурор. Орган досудового розслідування. Оперативні підрозділи. Суб'єкти, що мають у справі власний законний інтерес. Підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування. Потерпілий. Права потерпілого. Обов'язки потерпілого. Суб'єкти, що представляють інтереси інших осіб. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні. Обов'язки захисника. Залучення захисника. Загально визнаний підхід практики ЄСПЛ на право обвинуваченого на захист. Інші учасники кримінального провадження. Заявник. Цивільний позивач. Цивільний відповідач. Представник цивільного позивача, цивільного відповідача. Законний представник цивільного позивача. Свідок. Перекладач. Експерт. Спеціаліст. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Позиція ЄСПЛ щодо відмови в доступі до допомоги адвоката особі, що трималася під вартою в поліції, яка використовувала своє право зберігати мовчання.

Тема 4. Докази і доказування у кримінальному процесі.

Поняття і значення доказів. Допустимість і належність доказів. Кримінально-процесуальне доказування, його етапи. Виявлення і процесуальне закріплення доказів. Фіксація доказів. Перевірка доказів. Оцінка доказів. Предмет, межі доказування.

Обставини, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні. Суб'єкти доказування. Поняття і види кримінально-процесуальних джерел доказів. Показання. Висновок експерта. Речові докази. Поняття і види речових доказів. Порядок і строки зберігання речових доказів. Вирішення долі речових доказів. Документи як джерела доказів. Рішення ЄСПЛ, що мають значення для проведення експертиз та визнання їх доказами у кримінальному судочинстві. Загальні принципи ЄСПЛ щодо права обвинуваченого на особистий допит свідків, потерпілих та експертів.

Тема 5. Фіксування кримінального провадження.

Позиція ЄСПЛ щодо вимог, які пред'являються до кримінально-процесуальних документів. Кримінально-процесуальні рішення. Рішення органів досудового розслідування, прокурора, суду. Класифікація кримінально-процесуальних актів. Характеристика кримінально-процесуальних актів. Постанова слідчого та прокурора. Ухвала, вирок як судові рішення.

Кримінально процесуальні дії. Форми фіксування кримінально-процесуальних дій. Протокол досудового розслідування, його зміст та структура. Зауваження та доповнення до протоколу, порядок їх фіксування. Додатки до протоколу. Підготовка протоколу та додатка. Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження. Журнал судового засідання. Реєстр матеріалів досудового розслідування. Законність, обґрунтованість, мотивованість, логічність – обов'язкові ознаки кримінально-процесуальних документів.

Європейські стандарти визначення строків та їх дотримання у кримінальному процесі України. Процесуальні строки. Процесуальні витрати. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов.

Тема 6. Заходи забезпечення кримінального провадження.

Поняття, види заходів забезпечення кримінального провадження і підстави їх застосування. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід. Накладення грошового стягнення. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом. Відсторонення від посади. Тимчасовий доступ до речей і документів. Тимчасове вилучення майна. Арешт майна.

Види запобіжних заходів. Мета і підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу. Особисте зобов'язання. Особиста порука. Домашній арешт. Застава. Тримання під вартою. Затримання особи. Порядок застосування запобіжних заходів. Порядок зміни та припинення запобіжних заходів. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Загальна позицію ЄСПЛ щодо обрання та застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Тема 7. Загальні положення досудового розслідування.

Початок досудового розслідування. Досудове розслідування злочинів і кримінальних проступків. Підслідність. Об'єднання і виділення досудового розслідування. Місце проведення досудового розслідування. Строки досудового розслідування. Розгляд клопотань під час досудового розслідування. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

Загальні положення продовження строку досудового розслідування. Порядок продовження строку досудового розслідування. Задоволення клопотання про продовження строку досудового розслідування. Відмова у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування.

Тема 8. Слідчі (розшукові) дії. Негласні слідчі (розшукові) дії.

Поняття та загальні умови проведення слідчих (розшукових) дій. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій. Участь педагога, психолога або законного представника в слідчих (розшукових) діях за участю малолітньої або неповнолітньої особи. Допит. Пред'явлення для впізнання. Проникнення до житла чи іншого володіння особи. Обшук. Огляд. Огляд трупа. Слідчий експеримент. Освідування особи. Проведення експертизи. Отримання зразків для експертизи. Позиція ЄСПЛ щодо надання обвинуваченому належної можливості допитати і піддати сумніву показання свідка проти нього, а також оскаржити достовірність доказів та заперечувати їх використання у кримінальному провадженні.

Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні. Аудіо-, відеоконтроль особи. Накладення арешту на кореспонденцію. Огляд і виїмка кореспонденції. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. Спостереження за особою, річчю або місцем. Аудіо-, відеоконтроль місця. Контроль за вчиненням злочину. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження. Використання конфіденційного співробітництва. Загальна позиція ЄСПЛ щодо застосування правоохоронними органами спеціальних слідчих (агентурних) методів, Позиція ЄСПЛ щодо визначення обставин, які не дають підстави для проведення негласних операцій правоохоронними органами. Дії правоохоронних органів, які ЄСПЛ визначає як способи підбурювання особи до вчинення злочину, з метою його подальшого викриття.

Тема 9. Зупинення та закінчення досудового розслідування. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.

Зупинення досудового розслідування. Підстави та порядок зупинення досудового розслідування. Розшук підозрюваного. Відновлення досудового розслідування. Форми закінчення досудового розслідування. Загальні положення закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження. Звільнення особи від кримінальної відповідальності. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру. Відкриття матеріалів іншій стороні. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування. Підстави, види та порядок зупинення, відновлення та закриття кримінального провадження у національному законодавстві з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ.

Рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування. Строк подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора, її повернення або відмова відкриття провадження. Оскарження недотримання розумних строків. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування. Оскарження слідчим рішення, дій чи бездіяльності прокурора.

Тема 10. Судовий розгляд.

Європейські стандарти дотримання права обвинуваченого на справедливий суд. Підготовче судове засідання. Строки призначення підготовчого судового провадження. Учасники підготовчого судового провадження. Прийняття рішень пов'язаних із

підготовкою до судового розгляду. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді. Проведення експертизи за ухвалою суду. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Закінчення підготовчого провадження. Ознайомлення з матеріалами кримінального провадження. Застосування заходів безпеки. Підсудність. Поняття та види підсудності. Правила визначення підсудності.

Загальні положення судового розгляду. Строки і загальний порядок судового розгляду. Незмінність складу суду. Запасний суддя. Головуючий у судовому засіданні. Безперервність судового розгляду. Наслідки неприбуття учасників судового розгляду. Розпорядок судового засідання. Право перебувати у залі судового засідання. Обов'язки присутніх у залі судового засідання. Заходи до порушників порядку судового засідання. Останнє слово обвинуваченого. Постановлення та проголошення судових рішень. Вихід суду для ухвалення вироку. Таємниця наради суддів. Питання, що вирішуються судом при ухваленні вироку.

Види судових рішень. Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма. Зміст ухвали. Види вироків. Зміст вироку. Ухвалення судового рішення і окрема думка судді. Проголошення судового рішення. Звільнення обвинуваченого з-під варти. Заходи піклування про неповнолітніх, непрацездатних і збереження майна обвинуваченого. виправлення опісок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Проголошення судового рішення. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків. Провадження в суді присяжних. Позиція ЄСПЛ щодо обмеження доступу заявника до правничої допомоги, та чинників, що свідчать на користь визнання судового процесу справедливим.

Тема 11. Особливі порядки кримінального провадження.

Кримінальне провадження на підставі угод. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Особи, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. Повідомлення про підозру. Особливий порядок затримання і обрання запобіжного заходу. Інформування державних та інших органів чи службових осіб.

Порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх. Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Допит неповнолітнього підозрюваного. Застосування до неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу. Порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру. Порядок судового розгляду. Ухвали суду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру. Дострокове звільнення від примусового заходу виховного характеру

Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Порядок здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру та щодо обмежено осудних осіб. Ухвала суду у кримінальному провадженні щодо застосування примусового заходу медичного характеру. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру. Відновлення кримінального провадження. Оскарження ухвали суду.

Кримінальне провадження, яке містить державну таємницю. Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Особливі порядки провадження в суді. Загальні положення спрощеного провадження щодо кримінальних проступків. Провадження у суді присяжних. Порядок наради і голосування в суді присяжних.

Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану. Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану. Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження в умовах воєнного стану. Скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або зміна запобіжного заходу з інших підстав.

Тема 12. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

Загальні засади міжнародного співробітництва. Законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження. Надання та отримання міжнародної правової допомоги чи іншого міжнародного співробітництва без договору. Уповноважений (центральний) орган України.. Запит про міжнародне співробітництво. Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій. Розгляд запиту іноземного компетентного органу про міжнародну правову допомогу. Виконання запиту. Процесуальні дії, які можуть бути проведені в порядку надання міжнародної правової допомоги. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Направлення запиту про видачу (екстрадицію). Органи, які звертаються із запитом про видачу. Зміст та форма запиту про видачу. Тимчасовий арешт до надходження запиту про видачу. Передача до України особи, щодо якої прийняте рішення про видачу. Спрощений порядок видачі осіб з України. Розгляд судом запиту про видачу особи. Витрати, пов'язані з вирішенням питання про видачу особи іноземній державі. Порядок і умови перейняття кримінального провадження від іноземних держав. Зміст та форма клопотання про передання кримінального провадження іншій державі. Наслідки передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави. Підстави і порядок виконання вироків судів іноземних держав. Виконання вироку суду іноземної держави. Умови передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання. Порядок і строки вирішення питання про передачу осіб, засуджених судами України, для відбування покарання в іноземних державах. Розгляд судом питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України. Організація виконання покарання щодо переданої засудженої особи. Витрати, пов'язані з передачею засудженої особи. Визнання та виконання вироків міжнародних судових установ. Основні положення Висновку № 9 (2006) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо ролі національних суддів у забезпеченні ефективного застосування міжнародного та європейського права.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Поняття, суть і завдання кримінального процесу.
2. Кримінальне процесуальне право і його місце в системі інших галузей права.
3. Історичні форми кримінального процесу.
4. Кримінальний процес як навчальна дисципліна, її роль у підготовці фахівців-правознавців.
5. Поняття стадії кримінального процесу.
6. Система стадій кримінального процесу, їх загальна характеристика, завдання та особливості.
7. Кримінально-процесуальні функції, їх види і значення.
8. Поняття, структура і особливості кримінально-процесуальних правовідносин.
9. Кримінально-процесуальна форма.

10. Уніфікація і диференціація процесуальної форми, сучасні проблеми удосконалення кримінально-процесуальної форми.
11. Гарантії у кримінальному судочинстві, їх характеристика.
12. Кримінально-процесуальні акти, їх види і значення.
13. Джерела кримінального процесуального права України.
14. Поняття кримінального процесуального закону та його значення.
15. Структура Кримінального процесуального кодексу України.
16. Поняття, структура і види кримінальних процесуальних норм.
17. Чинність кримінального процесуального закону у просторі, часі і щодо осіб.
18. Значення рішень Конституційного Суду України, роз'яснень Пленуму Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, відомчих нормативних актів МВС і Генеральної прокуратури України для кримінального судочинства.
19. Умови застосування кримінального процесуального закону за аналогією.
20. Поняття та значення засад кримінального провадження.
21. Система засад кримінального судочинства і правові гарантії їх реалізації.
22. Рівність перед законом і судом.
23. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.
24. Недоторканність житла чи іншого володіння особи.
25. Таємниця спілкування, невтручання у приватне життя.
26. Презумпція невинуватості.
27. Забезпечення права на захист.
28. Змагальність сторін.
29. Диспозитивність як засада кримінального провадження.
30. Гласність і відкритість судового розгляду.
31. Поняття суб'єктів кримінального процесу, їх місце і роль у кримінальному судочинстві.
32. Сторони та інші учасники кримінального провадження.
33. Класифікація суб'єктів у теорії кримінального процесу.
34. Суд, суддя в кримінальному процесі.
35. Функції та повноваження суду (судді).
36. Слідчий суддя в досудовому провадженні.
37. Прокурор у кримінальному процесі та його процесуальне становище у різних стадіях кримінального процесу.
38. Органи досудового розслідування та їх компетенція.
39. Керівник органу досудового розслідування.
40. Процесуальне становище слідчого органу досудового розслідування в кримінальному процесі.
41. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого.
42. Підозрюваний та обвинувачений, їх права та обов'язки.
43. Потерпілий як учасник кримінального процесу.
44. Захисник і його процесуальне становище.
45. Представники та законні представники потерпілого, їх права та обов'язки.
46. Експерт і спеціаліст у кримінальному провадженні, відмінність в їхньому процесуальному становищі.
47. Свідок, його права та обов'язки. Особи, які не можуть бути допитані як свідки.

48. Обставини, що виключають можливість участі в кримінальному провадженні.
49. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.
50. Поняття, сутність і значення кримінально-процесуального доказування.
51. Елементи кримінально-процесуального доказування.
52. Предмет, межі і суб'єкти доказування у кримінальному провадженні.
53. Обов'язок доказування у кримінальному процесі.
54. Особливості доказування в окремих стадіях кримінального провадження.
55. Поняття доказів, та їх класифікація.
56. Поняття джерел доказів та їх види.
57. Способи збирання доказів та їх процесуальних джерел.
58. Перевірка і оцінка доказів та їх джерел.
59. Належність, достовірність і допустимість доказів.
60. Умови визнання доказів недопустимими.
61. Достатність доказів для прийняття рішення у кримінальній справі.
62. Моральні засади доказування.
63. Показання свідків і потерпілих.
64. Речові докази, строки і порядок їх зберігання.
65. Документи, як джерела доказів.
66. Висновок експерта і його доказове значення.
67. Поняття шкоди завданої кримінальним правопорушенням.
68. Поняття і значення цивільного позову у кримінальному провадженні.
69. Переваги спільного розгляду цивільного позову і матеріалів кримінального провадження.
70. Підстави і порядок пред'явлення цивільного позову.
71. Особливості досудового провадження, в якому заявлено цивільний позов.
72. Процесуальні засоби забезпечення відшкодування, завданої кримінальним правопорушенням, шкоди та можливої конфіскації майна.
73. Поняття, значення, види і правила обчислення процесуальних строків.
74. Порядок подовження, зупинення і відновлення процесуальних строків.
75. Процесуальні витрати, їх поняття, види і значення.
76. Визначення розміру та розподіл процесуальних витрат.
77. Поняття заходів забезпечення кримінального провадження та їх види.
78. Правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
79. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.
80. Порядок вирішення питання про накладення грошового стягнення.
81. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, порядок та строки тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом.
82. Відсторонення від посади: порядок застосування та строки.
83. Тимчасовий доступ до речей і документів.
84. Тимчасове вилучення майна: підстави та процесуальний порядок проведення.
85. Арешт майна. Підстави для арешту майна. Клопотання про арешт майна та його розгляд.
86. Поняття, підстави та мета застосування запобіжних заходів.
87. Особисте зобов'язання.
88. Особиста порука.
89. Домашній арешт.

90. Застава, визначення її розміру та порядок внесення.
91. Застосування електронних засобів контролю.
92. Тримання під вартою як запобіжний захід. Підстави та процесуальний порядок тримання особи під вартою.
93. Строки тримання під вартою і порядок їх продовження.
94. Затримання з метою приводу.
95. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Строки затримання.
96. Застосування запобіжних заходів щодо неповнолітніх.
97. Підстави і процесуальний порядок скасування чи зміни запобіжного заходу.
98. Поняття, значення і завдання стадії досудового розслідування.
99. Етапи досудового розслідування.
100. Дізнання і досудове слідство, як форми досудового розслідування.
101. Особливості розслідування кримінальних проступків.
102. Поняття і значення загальних положень досудового розслідування.
103. Підслідність та її види.
104. Початок та місце провадження досудового розслідування.
105. Строки дізнання і досудового слідства, порядок їх продовження.
106. Розгляд клопотань під час досудового розслідування.
107. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.
108. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування.
109. Взаємодія слідчого і оперативних підрозділів.
110. Використання науково-технічних засобів при проведенні досудового розслідування.
111. Здійснення прокурорського нагляду, відомчого і судового контролю за законністю в діяльності органів розслідування.
112. Поняття, види та система слідчих (розшукових) дій.
113. Класифікація слідчих (розшукових) дій.
114. Загальні процесуальні вимоги до проведення та оформлення слідчих (розшукових) дій.
115. Допит та його процесуальне оформлення.
116. Пред'явлення для впізнання та його види.
117. Процесуальний порядок пред'явлення для впізнання.
118. Обшук та його види. Підстави і процесуальний порядок проведення обшуку.
119. Огляд і його види. Процесуальний порядок проведення окремих видів огляду.
120. Ексгумація трупа, підстави і процесуальний порядок її проведення.
121. Слідчий експеримент.
122. Освідування і його види. Порядок проведення і оформлення окремих видів освідування.
123. Експертиза та підстави її проведення.
124. Негласні слідчі (розшукові) дії: поняття, підстави проведення.
125. Види негласних слідчих (розшукових) дій. Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій.
126. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні та в інших цілях.
127. Поняття, підстави та значення повідомлення про підозру.
128. Випадки повідомлення про підозру.

129. Складання повідомлення про підозру.
130. Порядок повідомлення про підозру.
131. Вручення письмового повідомлення про підозру.
132. Зміна повідомлення про підозру.
133. Особливості повідомлення про підозру окремій категорії осіб.
134. Поняття, підстави і умови та процесуальний порядок зупинення досудового розслідування.
135. Форми закінчення досудового розслідування.
136. Закриття кримінального провадження: підстави та процесуальний порядок.
137. Підстави та процесуальний порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності.
138. Обвинувальний акт та його значення. Структура та зміст обвинувального акту.
139. Додатки до обвинувального акту.
140. Клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру та його зміст.
141. Поняття та значення інституту оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.
142. Право на оскарження.
143. Порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування.
144. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.
145. Поняття і значення підсудності у кримінальному процесі.
146. Види підсудності. Підстави та порядок передачі справ з одного суду до іншого.
147. Поняття, сутність, завдання та строки підготовчого судового провадження.
148. Сутність і значення стадії судового розгляду.
149. Загальні положення судового розгляду.
150. Межі судового розгляду.
151. Етапи судового розгляду, їх зміст.
152. Поняття і значення вироку. Види вироків та їх зміст.
153. Види перегляду судових рішень у кримінальному процесі.
154. Правова природа, сутність і завдання перевірки судових рішень в апеляційному порядку.
155. Право на апеляційне оскарження. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку.
156. Порядок і строки апеляційного оскарження.
157. Суть і завдання касаційного провадження.
158. Право на касаційне оскарження. Рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
159. Порядок і строки касаційного оскарження.
160. Підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України.
161. Порядок розгляду справи Верховним Судом України.
162. Види судових рішень Верховного Суду України та їх обов'язковість.
163. Європейські стандарти дотримання права обвинуваченого на справедливий суд.
164. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами.
165. Строки перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

166. Види судових рішень за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.
167. Поняття, значення та завдання стадії виконання судових рішень.
168. Порядок та строки звернення судового рішення до виконання.
169. Загальні засади міжнародного співробітництва у кримінальному судочинстві.
170. Обсяг та види міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
171. Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України.
172. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція).
173. Екстрадиційний арешт.
174. Види особливих проваджень у кримінальному процесі.
175. Кримінальне провадження на підставі угод.
176. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.
177. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб.
178. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.
179. Особливості досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру.
180. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
181. Особливості кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
182. Особливості кримінального провадження в умовах воєнного стану.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10. 12. 1948 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародна конвенція від 04. 11. 1950 р. із змін., внес. згідно із Протоколами : за станом на 01. 06. 2010 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийнято 16. 12. 1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
4. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173): міжнародна конвенція від 27. 01. 1999 р. № ETS173. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_101.
5. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 07. 07. 2010 р. № 2453-VI із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 01. 04. 2015 р. № 213-19. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. : URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
7. Про амністію: Закон України від 12.12.2008 р.: Відомості Верховної Ради України. 2009, № 15. Ст. 189.
8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306.

9. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 р. Голос України. 1994, 2 березня.
10. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. Голос України. 1993, 6 серпня.
11. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
12. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
13. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 р. : Відомості Верховної Ради України. 1993. № 35. Ст. 360.
14. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р.: Відомості Верховної Ради України. 1994. № 28. Ст.232.
15. Про затвердження Інструкції з організації реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України, що затверджена наказом МВС України № 940 від 22 жовтня 2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
16. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України № 575 від 07 серпня 2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
17. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ МВС України № 570 від 06 липня 2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
18. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [Електронний ресурс] : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16 листопада 2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
19. Рішення Великої палати ЄСПЛ у справі «Раманаускас проти Литви» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84935>.
20. Рішення ЄСПЛ у справі «Худобін проти Росії» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77692/>.
21. Рішення ЄСПЛ у справі «Баннікова проти Росії» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101589>.
22. Рішення ЄСПЛ у справі «Тейксейра де Кастро проти Португалії» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58193>.
23. Рішення ЄСПЛ у справі «Константін і Стоян проти Румунії» [Електронний ресурс]. – URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94406>.
24. Рішення ЄСПЛ у справі «Шеннон проти Сполученого Королівства» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70364>.
25. Рішення ЄСПЛ у справі «Барк Хун проти Туреччини» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96228>.
26. Рішення ЄСПЛ у справі «Малінінас проти Литви» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87223>.

27. Рішення ЄСПЛ у справі «Ваньян проти Росії» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150458>.

28. Рішення ЄСПЛ у справі «Малінінас проти Литви» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87223>.

29. Рішення ЄСПЛ у справі «Веселов та інші проти Росії» [Електронний ресурс]. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113289>.

Допоміжна

30. Азаров Ю.І. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні за рахунок держави /Ю.І. Азаров, Д.П. Письменний, О.Ю. Хабло // Юридична наука. 2014, № 5. С.49–56.

31. Арушанян К. Виконання судових рішень у кримінальному провадженні: досвід Англії та США. Науковий часопис Національної академії прокуратури України, 2017. № 1. С.32-38

32. Вакулік О. А. Початок досудового розслідування у кримінальному провадженні: навчальний посібник / О. А. Вакулік, Ю. І. Азаров. К. : ЦУЛ, 2016. 184 с.

33. Верхогляд-Герасименко О.В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально–процесуального примусу: Монографія. Харків.: Вид-во «Юрайт», 2015. 216 с.

34. Волошина В.К. Щодо визначення всебічності, повноти та неупередженості дослідження обставин як засади кримінального провадження //Криміналістичні та кримінально-процесуальні засоби оптимізації досудового розслідування: матеріали дистанційної конференції, м. Одеса, 2 квітня 2016р. /Відп. за вип.: В.В. Тіщенко, О.П. Ващук, І.В. Гловюк, М.В. Шкрибайло; Нац.ун-т «Одес.юрид.акад.». Одеса: Юридична література, 2016. С. 35-37.

35. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 712 с.

36. Ємельянов В.А. Окремі аспекти вирішення питання щодо початку здійснення спеціального досудового розслідування. Право і суспільство, 2016. № 3. С.211-215

37. Завтур В.А. Розгляд та вирішення слідчим суддею клопотання про відсторонення від посади: питання предмета доказування // Наукове забезпечення досудового розслідування: проблеми теорії та практики [Текст] : зб. тез доповідей V Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 8 лип. 2016 р.). К. : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 78-80

38. Збірка взірців процесуальних документів та коментарів до них / С.М. Алфьоров, С.М. Міщенко, О.Ю. Татаров, В.І. Фаринник та ін.; за заг. ред. В.І. Сліпченка. – Київ: ТОВ «Арт-Дизайн», 2012. 198 с.

39. Збірник зразків процесуальних документів (досудове розслідування): наук.-практ. посіб. / автор. кол.: О. П. Бабіков, Є. О. Жицький та ін. Х.: Оберіг, 2014. 600 с.

40. Зразки процесуальних документів кримінального провадження: практич. посіб. / упоряд. А. В. Григоренко. К.: ЦУЛ, 2013. 332 с.

41. Капліна О. В. Проблеми вдосконалення нормативного регулювання проведення слідчих (розшукових) дій / О. В. Капліна // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 40–48.

42. Кіпер О.О. Механізм взаємодії слідчого з прокурором: недоліки та шляхи вдосконалення //Юридичний науковий електронний журнал. 2017. №1. С. 169-173. [Електронний ресурс]. URL: http://lsej.org.ua/1_2017/44.pdf

43. Кокошко М. Предмет доказування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх / М. Кокошко / Науковий часопис Національної академії прокуратури України, 2016. № 2. С.10-18.
44. Корнієнко М. Особливості кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості: український і зарубіжний досвід / М. Корнієнко / Підприємництво, господарство і право, 2017. № 4. С.159-165.
45. Кримінальний процес: альбом схем (загальна та особлива частини) [текст] навч. Посіб. 2-ге вид., доп. і переробл. / С.В. Петков, Я.О. Васильчук, Л.А. Гарбовський, А.В. Григоренко [та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. 736 с.
46. Кримінальний процес України [Текст] : практикум / І. В. Озерський, А. В. Боровик ; Київ. ін-т бізнесу і технологій. - Київ : Копі-Центр, 2016. 99 с.
47. Кримінальний процес [Текст] : навч. посіб. для підгот. до іспиту / [О. В. Капліна та ін.]. Харків : Право, 2016. 286 с.
48. Кримінальний процес України: Підручник / За ред. А.В. Молдован, С.М.Мельник. Харків: Центр учбової літератури, 2017.
49. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. Х.: Право, 2018.
50. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. Х.: Право, 2018.
51. Кримінальний процес : підручник [О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін.] ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Харків : Право, 2018. 584 с..
52. Кримінальний процес: навчальний посібник / колектив авторів [електронне видання]. Одеса, 2020. 666 с URL: <http://dspace.onua.edu.ua/>
53. Кримінальний процесуальний кодекс України: постатейна систематизація окремих правових позицій Верховного Суду / наук. ред.: І.В. Гловюк, М.І. Пашковський, Д.В. Пономаренко; (уклад.: О.Є. Блашук, І.В. Гловюк, В.П. Кедик, М.І. Пашковський, Д.В. Пономаренко, О.С. Троян). Одеса. 2019. 960с.
54. Крицька І.О. Речові докази у кримінальному провадженні : монографія. За наук. ред. А.Р. Туманянц. Харків : Право, 2018. 280 с.
55. Постанови Пленуму Верховного суду в кримінальному судочинстві: / [Наталя Кузнєцова, Катерина Чижмарь, Дмитро Журавльов, Костянтин Бабенко, Валентина Журавель, Олег Продивус та ін.] Харків: Центр учбової літератури, 2018.
56. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина) / О.Ю. Хабло, О.С. Степанов, М.П. Климчук, Д.П. Письменний, К.Г. Горелкіна, Ю.І. Азаров, О.В. Мельник, Н.С. Карпов, О.Г. Яновська, Л.Д. Удалова, А.В. Форостяний, О.В. Римарчук. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2017.
57. Макаров М.А. Оскарження слідчому судді постанови прокурора про закриття кримінального провадження // Судова апеляція. 2015. № 2. С. 33-40.
58. Молдован В.В., Молдован А.В., Кравець Р.С. Кримінальний процес України: Лекції. Процесуальні документи. – 2-ге вид., із змін. та доповн. К.: Алерта, 2016. 360 с.
59. Мудрецька Г.В. Правове регулювання застосування інституту спеціального досудового розслідування в межах кримінального провадження/ Г.В. Мудрецька//Піденноукраїнський правничий часопис.2017. №2.

60. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / За ред. М.І. Хавронюка. К. : ВД «Дакор», 2016. 496 с.
61. Настільна книга працівника поліції [текст] практ. посібник. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. 300 с.
62. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки документів у кримінальному провадженні [Текст] / С.В. Петков, Я.О. Васильчук, Л.А. Гарбовський, А.В. Григоренко [та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. 736 с.
63. Перепелиця С. І. Гарантії прав і законних інтересів потерпілого та підозрюваного в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення / С. І. Перепелиця, В. Колодчин // Вісник прокуратури, 2016. № 4. С. 41–53.
64. Повноваження прокурора при застосуванні запобіжних заходів [Текст] : [монографія] / О. С. Осадча, О. О. Юхно ; [за заг. ред. О. О. Юхна] ; Харків. нац. унт внутр. справ. - Харків : Панов А. М., 2016. 223 с.
65. Прокуратура України в умовах європейської інтеграції [Текст] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 19 трав. 2016 р., м. Київ / Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України ; [підгот.: Барандич С. П. та ін.]. - Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2016. 333 с.
66. Процесуальна діяльність слідчого щодо відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням: метод. рек. // МВС України, НАВС, Авт. колект. С.С. Чернявський, В.І. Фаринник, Л.Д. Удалова та ін. Київ, 2014. 91с.
67. Процесуальний порядок забезпечення прав учасників кримінального провадження під час закінчення досудового розслідування [Текст] : монографія / С. А. Паршак ; за заг. ред. д-ра юрид наук, проф. О. О. Юхна ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : Панов, 2016. 199 с. - (Серія "Бібліотечка слідчого і детектива: учасники кримінального провадження"). - Бібліогр.: с. 163-188.
68. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник; за заг. редакцією М.А.Погорецького та О.П. Кучинської – К.: Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
69. Рогатинська Н.З., Мацьків Л.М. Правова характеристика інституту угод у кримінальному процесі / Н.З. Рогатинська, Л.М. Мацьків / Право і суспільство, 2015. № 3. С.185-190.
70. Складання кримінально-процесуальних документів у досудовому провадженні: Навч. посібник // Удалова Л.Д., Азаров Ю.І., Рожнова В.В. та ін.; НАВС. Київ: КНТ, 2013. 375 с.
71. Слободенюк В. Особливості спеціального досудового розслідування (in absentia) в кримінальному провадженні / В. Слободенюк. / Підприємництво, господарство і право, 2017. № 4. С.171-174.
72. Смоков С.М. , Д.В. Лісніченко Тимчасове вилучення та арешт майна: доказ чи захід забезпечення кримінального провадження // Право України. – 2015. – №5. – С. 163 – 170
73. Смоков С. М. Участь понятих на стадії досудового розслідування / С.М. Смоков // Кримінальне судочинство, 2017. №.2. С.101 – 107.
74. Судовий контроль під час досудового розслідування у кримінальному провадженні [Текст] : навч. посіб. для підгот. до заліку / [О. В. Капліна та ін.]. Харків : Право, 2016. 95 с.

75. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / К. В. Антонов, О. В. Сачко, В. М. Тертишник, В. Г. Уваров. К. : Алерта, 2015. 294 с.
76. Тетерятник Г.К. Слідчий як суб'єкт доказування у кримінальних провадженнях на підставі угод. Наше право, 2014 С.276-281.
77. Тетерятник Г.К. Участь працівників підрозділів кримінальної розвідки у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Південноукраїнський правничий часопис. №1. 2016. С. 55 – 57.
78. Тетерятник Г.К. Уніфікація та диференціація процесуальної форми: синергетичний підхід. Верховенство права, 2017. №1. С. 136 – 142.
79. Тетерятник Г.К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с.
80. Тарасенко В.Є. Процесуальні функції оперативних підрозділів Національної поліції України в сучасних умовах протидії злочинності. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали 9-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Одеса, 30 березня 2017 р.) Одеса: ОДУВС, 2017.
81. Тарасенко В.Є., Тарасенко Р.В. Правові засади діяльності кримінальної поліції в інтересах кримінального судочинства : монографія. Одеса, 2018. 240 с.
82. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС): монографія. Донецьк: ТОВ «ВПП «ПРОМІНЬ», 2012. 640 с.
83. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. К. «Правова єдність», 2014. 767 с.
84. Удалова Л.Д., Кучинська О.П., Татаров О.Ю. Кримінальний процес. Загальна частина: Підручник. К. ВД «Дакор», 2015. 172 с.
85. Чупрікова, Ірина Леонідівна. Допустимість доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Чупрікова Ірина Леонідівна ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад." Одеса, 2016. 20 с.
86. Яновська О.Г. Концептуальні засади функціонування і розвитку змагального кримінального судочинства: Монографія.– К.: Прецедент, 2016. 303 с.

Інформаційні ресурси:

- <http://www.president.gov.ua>. – офіційний веб-сайт Президента України.
- <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
- <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
- <http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
- <http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні
- <http://www.scourt.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
- <http://www.sbu.gov.ua> – офіційний веб-сайт СБУ.
- <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
- <http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
- <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
- <http://www.police.ua> – Форум працівників МВС України.
- <http://www.vkka.gov.ua> – офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.
- <http://www.nbuv.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
- <http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.

<http://www.pravoznaves.com.ua> – Електронна бібліотека юридичної літератури “Правознавець”.

<http://www.icpo.centrmia.gov.ua> – сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.

РОЗДІЛ 6. «КРИМІНАЛІСТИКА»

Інформаційний обсяг

Тема 1. Предмет, система та завдання криміналістики

Історія виникнення та становлення криміналістики як науки, що допомагає у практиці розслідування кримінальних правопорушень. Сучасний стан та перспективи розвитку криміналістики в Україні. Поняття, об'єкт та предмет вивчення науки криміналістики. Закономірності об'єктивної дійсності, що вивчаються криміналістикою. Основні принципи та закони розвитку криміналістики. Система науки криміналістики: теоретичні основи криміналістики, криміналістична техніка, криміналістична тактика та криміналістична методика. Основні криміналістичні поняття, категорії та класифікації. Загальні, спеціальні та конкретні завдання криміналістики на сучасному етапі. Значення криміналістичних знань для встановлення механізму вчинення кримінального правопорушення, збирання, дослідження та використання доказової інформації. Криміналістика в системі наукових знань, її зв'язок із юридичними та іншими науками.

Тема 2. Методи науки криміналістики

Поняття та зміст методів науки криміналістики. Значення криміналістичних методів у діяльності щодо розслідування злочинів. Теоретичні основи криміналістичної методології як науки про методи криміналістики. Всезагальний метод (матеріалістичної діалектики) та формально-логічні методи, що використовуються у криміналістиці. Система загальних методів криміналістики (органолептичні, математичні та кібернетичні). Система окремих (спеціальних) методів криміналістики (власне криміналістичні та методи інших наук). Критерії допустимості використання методів криміналістики у процесі розслідування кримінальних правопорушень.

Тема 3. Механізм вчинення кримінального правопорушення та виникнення криміналістичної інформації

Злочин як процес взаємодії об'єктів та їх відображення (слідоутворення). Поняття механізму вчинення кримінального правопорушення та його елементи. Закономірні зв'язки способу вчинення злочину, його слідів, особи злочинця та інших елементів механізму як предмет криміналістики. Об'єктивні й суб'єктивні чинники, що визначають спосіб учинення злочину. Поняття криміналістичної інформації, її різновиди та відмінність від інформації, отриманої шляхом проведення оперативно-розшукових заходів. Поняття, види і загальна характеристика джерел криміналістичної інформації. Використання даних щодо способу вчинення і приховування злочину у розв'язанні конкретних завдань органами досудового розслідування.

Тема 4. Криміналістична ідентифікація та діагностика

Поняття криміналістичної ідентифікації та закони, на яких базується теорія криміналістичної ідентифікації. Основні форми та види криміналістичної ідентифікації (за матеріально-фіксованими відбитками, за частинами, за уявним образом, за описом), її об'єкти та суб'єкти. Поняття ідентифікаційної ознаки та властивості об'єкта. Ідентифікаційна сукупність ознак, поняття ідентифікаційного періоду. Види та форми встановлення групової належності (групофікації). Групофікація як окремий метод криміналістики та стадія ідентифікації. Методика індивідуальної та групової ідентифікації. Значення криміналістичної ідентифікації та групофікації у слідчій, експертній практиці та оперативно-розшуковій діяльності. Поняття криміналістичної діагностики, взаємозв'язок

діагностики та ідентифікації. Використання діагностики під час розслідування кримінальних правопорушень.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА

Тема 5. Загальні положення криміналістичної техніки

Поняття, предмет, завдання та система криміналістичної техніки. Правові основи та принципи використання техніко-криміналістичних засобів. Критерії допустимості використання техніко-криміналістичних засобів та методів роботи з доказами. Правова основа застосування техніко-криміналістичних засобів (технічних засобів фіксації) під час розслідування. Техніко-криміналістичні засоби, які використовуються для виявлення, огляду, фіксації, вилучення та попереднього дослідження слідів та інших речових доказів, їх класифікація. Техніко-криміналістичні засоби «польової криміналістики» та її методи (виявлення, фіксація, вилучення та упакування слідів). Загальна характеристика техніко-криміналістичних засобів, прийомів та методів, які застосовуються для лабораторних досліджень речових доказів. Процесуальне оформлення застосування техніко-криміналістичних засобів. Значення техніко-криміналістичних засобів та методів їх застосування для розслідування кримінальних правопорушень.

Тема 6. Криміналістична фотографія та відеозапис

Поняття криміналістичної фотографії, її завдання практичне значення. Види криміналістичної фотографії, способи та методи фотознімання. Характеристика фіксуючих методів фотознімання: панорамна, вимірювальна, впізнавальна (сигналетична), репродукційна, макрозйомка. Способи панорамної зйомки. Методи судово-дослідницької фотознімання: зміни контрастів, фотографування в ультрафіолетових, інфрачервоних та рентгенівських променях, фотографування люмінесценції, мікрозйомка. Порядок проведення фотознімання під час проведення різних слідчих (розшукових) дій. Впізнавальна фотозйомка живих осіб та невідомих трупів. Фотографування трупа на місці події. Фотозйомка окремих предметів, слідів та документів. Процесуальні вимоги щодо оформлення результатів фотознімання. Поняття криміналістичного відеозапису, його засоби, прийоми та методи під час проведення слідчих (розшукових) дій та оперативнорозшукових заходів. Значення результатів відеозапису у розкритті злочинів, розшуку злочинців, встановленні та доказуванні обставин злочину. Особливості процесуального оформлення результатів застосування відеозапису.

Тема 7. Криміналістична трасологія (слідознавство)

Поняття, завдання та значення криміналістичного дослідження слідів. Поняття сліду у широкому та вузькому розумінні. Механізм утворення та класифікація слідів кримінального правопорушення у криміналістиці. Загальні правила виявлення, фіксації та вилучення слідів та засоби і способи, що при цьому використовуються. Сліди людини: сліди рук, ніг та інших частин тіла. Сліди рук (дактилоскопія). Будова та властивості папілярних узорів, їх класифікація. Загальні та особливі ознаки папілярних узорів. Правила поводження з об'єктами, на яких виявлені сліди рук. Дактилоскопіювання живих осіб та трупів. Сліди ніг. Характеристика зовнішньої будови стопи та підошви взуття. Види слідів ніг. Сліди локомоційних навичок людини (сліди ходи). Доріжка слідів ніг та її елементи. Питання, які вирішуються при дослідженні доріжки слідів на місці події. Сліди інших частин тіла людини: сліди зубів, губ, нігтів та інших. Сліди транспортних засобів.

Види та механізм утворення слідів транспортних засобів. Ознаки, які вказують на напрямок руху транспортного засобу. Визначення типу і моделі транспортного засобу за ознаками, які відобразились у слідах. Сліди засобів вчинення злочину: сліди знарядь злочину та інструментів. Класифікація замків та їх будова. Способи відмикання та злочину замків. Сліди відмикання та злочину замків. Питання, які вирішуються трасологічною експертизою. Загальні правила підготовка матеріалів для проведення експертизи.

Тема 8. Криміналістичне зброєзнавство

Поняття та система криміналістичного зброєзнавства. Поняття, завдання та об'єкти криміналістичної (судової) балістики. Основні відомості про вогнепальну зброю та боєприпаси, які мають значення для розслідування кримінальних правопорушень. Криміналістична класифікація ручної вогнепальної зброї. Сліди застосування вогнепальної зброї, їх класифікація та механізм утворення. Основні та додаткові сліди пострілу. Виявлення, огляд, фіксація та вилучення вогнепальної зброї і слідів її застосування на місці події. Заходи безпеки при огляді вогнепальної зброї та боєприпасів. Встановлення обставин використання вогнепальної зброї: визначення за слідами пострілу вхідного та вихідного отвору, дистанції пострілу, напряму польоту кулі, місця, з якого був проведений постріл (візування). Поняття криміналістичного дослідження холодної зброї. Загальні конструктивні ознаки холодної зброї та її класифікація. Правила огляду, фіксації, вилучення та упакування холодної зброї. Поняття криміналістичного вибухознавства та об'єкти його дослідження. Питання, які вирішуються судово-балістичною, вибухотехнічною та криміналістичною експертизою холодної зброї.

Тема 9. Криміналістичне дослідження зовнішності людини (габітоскопія)

Поняття, наукові основи та значення криміналістичної габітоскопії. Об'єкти та види ідентифікації людини за ознаками зовнішності. Класифікація властивостей людини, поняття зовнішності людини та її ознаки. Поняття «словесного портрету», принципи його складання. Порядок та правила опису зовнішності людини за методом «словесного портрета». Опис анатомічних, функціональних ознак, одягу та інших особистих носимих речей, які характеризують зовнішність людини. Поняття та значення особливих прикмет. Джерела інформації про зовнішність людини. Загальна характеристика криміналістичних засобів, методів та прийомів фіксації ознак зовнішності людини. Складання суб'єктивних портретів із застосуванням комп'ютерної програми «Фоторобот». Використання методів, засобів та прийомів криміналістичної габітоскопії у розшуку та ідентифікації особи злочинця. Криміналістична портретна експертиза: питання, які вирішуються портретно-криміналістичною (фотопортретною) експертизою; підготовка матеріалів для експертизи.

Тема 10. Криміналістичне почеркознавство та авторознавство

Поняття криміналістичного почеркознавства, його об'єкт вивчення та завдання. Наукові основи криміналістичного почеркознавства та авторознавства. Поняття письма, письмової мови та почерку. Ознаки письмової мови та почерку, їх класифікація. Загальні та окремі ідентифікаційні ознаки почерку. Використання ознак письма для розшуку виконавця та автора тексту. Зміст розшукової таблиці. Процес розшуку та підготовки матеріалів для дослідження. Питання, які вирішуються криміналістичною експертизою письма та авторознавчою експертизою. Підготовка матеріалів на експертизу. Види зразків почерку, підписів та вимоги, яким вони повинні відповідати.

Тема 11. Техніко-криміналістичне дослідження документів

Поняття та основні завдання техніко-криміналістичного дослідження документів. Документ як об'єкт криміналістичного дослідження, його види. Завдання слідчого огляду

документів і правила поводження з документами. Поняття інтелектуальної та матеріальної підробки документів. Характеристика найбільш поширених способів матеріальної підробки документів (підчистка, дописка, виправлення, травлення, змивання, заміна частини документа) та основних ознак, за якими їх можна виявити (діагностувати). Способи підробки підпису. Методика встановлення первинного вигляду та змісту пошкодженого документа. Відновлення слабовидимих та згаслих текстів. Дослідження залитих та закреслених (замальованих) текстів, спалених або порваних документів. Дослідження поліграфічної продукції (державних цінних паперів, національних грошових знаків, іноземної валюти тощо). Дослідження матеріалів документів (паперу, барвників штрихів тексту, клею); засобів письма та знарядь друку (копіювання). Техніко-криміналістична експертиза документів. Особливості підготовки матеріалів на експертизу та питання, які вирішуються нею.

Тема 12. Криміналістична реєстрація

Поняття криміналістичної реєстрації, її наукові та правові основи. Форми та завдання криміналістичної реєстрації. Об'єкти криміналістичної реєстрації. Способи формування криміналістичних обліків. Система криміналістичних обліків у залежності від вирішуваних завдань та ступеня концентрації інформації: місцевий, регіональний, центральний та міждержавний (Інтерпол). Можливості обліків та порядок отримання облікової інформації, види перевірок. Документи для постановки об'єкта на облік та перевірки його за обліком.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ТАКТИКА

Тема 13. Загальні положення криміналістичної тактики

Поняття, система та завдання криміналістичної тактики. Взаємозв'язок криміналістичної тактики з криміналістичною технікою та криміналістичною методикою. Основні елементи криміналістичної тактики: тактичний прийом, тактична рекомендація, тактична комбінація, тактична операція, тактичне рішення, тактичний ризик. Принципи застосування тактичних прийомів, їх функції та класифікація. Ознаки та основні типи тактичних комбінацій. Використання та значення тактичних операцій на початковому та подальшому етапах розслідування злочинів. Діяльність слідчого в умовах тактичного ризику. Поняття, загальна характеристика та класифікація слідчих (розшукових) дій. Етапи проведення слідчих (розшукових) дій: підготовчий, робочий, заключний. Оцінка результатів слідчої (розшукової) дії. Поняття негласної слідчої (розшукової) дії, підстави для її проведення та класифікація. Техніко-криміналістичні засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Тема 14. Тактика огляду

Поняття, завдання та значення огляду. Види огляду. Загальні положення тактики огляду та принципи його проведення. Учасники огляду. Огляд місця події. Поняття огляду місця події та місця злочину. Етапи огляду місця події: підготовчий, робочий та заключний. Поняття матеріальної обстановки. Інсценування обстановки на місці події, поняття та значення «негативних обставин». Техніко-криміналістичні засоби та тактичні прийоми, які застосовуються при огляді місця події. Взаємодія між учасниками слідчооперативної групи. Порядок фіксації ходу та результатів огляду місця події,

складання додатків до протоколу. Оцінка результатів та визначення можливих напрямів використання цих результатів у подальшому розслідуванні. Огляд трупа. Порядок і тактичні прийоми огляду трупа. Питання, які вирішуються під час огляду трупа. Роль судово-медичного експерта в процесі огляду трупа. Огляд трупа, пов'язаного з ексгумацією. Освідування особи. Поняття, зміст та завдання освідування. Види освідування. Порядок, тактичні прийоми та морально-етичні основи освідування. Фіксація процесу та результатів освідування. Інші види слідчого огляду: речей, документів, тварин, приміщень та ділянок місцевості, які не є місцем події.

Тема 15. Тактика допиту

Поняття, мета, та завдання допиту. Процесуальні та морально-етичні основи допиту. Види допиту. Підготовка до проведення допиту: збір вихідної інформації, визначення кола допитуваних осіб і черговості їх допиту, вибір місця та часу допиту, способи виклику особи на допит, підбір необхідних доказів для пред'явлення на допиті. Загальні тактичні прийоми допиту: прогнозування допиту; встановлення мовного (психологічного) контакту; вільна розповідь; постановка запитань; пред'явлення доказів; актуалізація забутого. Планування тактики допиту в умовах безконфліктної та конфліктної слідчої ситуації. Види запитань та їх характеристика. Особливості тактики допиту за участю спеціаліста, перекладача та захисника. Тактика допиту у режимі відеоконференції. Технічні засоби фіксації ходу та результатів допиту під час досудового розслідування. Відображення ходу та результатів допиту у протоколі слідчої (розшукової) дії. Тактико-психологічні прийоми допиту потерпілих та свідків, підозрюваного, експерта. Особливості тактики допиту малолітньої або неповнолітньої особи. Одночасний допит. Поняття, завдання та особливості одночасного допиту осіб. Підготовка до одночасного допиту. Тактичні прийоми, що використовуються під час одночасного допиту (робочий етап одночасного допиту). Фіксація ходу та результату одночасного допиту.

Тема 16. Тактика пред'явлення для впізнання

Поняття, види та завдання пред'явлення для впізнання. Загальні підстави проведення пред'явлення для впізнання. Психологічні основи пред'явлення для впізнання. Підготовка до пред'явлення для впізнання: попередній допит особи, яка впізнає; підбір об'єктів впізнання; складання плану проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Застосування технічних засобів фіксації під час пред'явлення для впізнання. Позавізуальне спостереження як метод забезпечення безпеки особи, яка впізнає. Тактика пред'явлення для впізнання живих осіб, трупа, речей. Підстави для пред'явлення для впізнання живої особи. Тактичні особливості пред'явлення для впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису, фонограмою. Тактичні особливості проведення впізнання осіб чи речей у режимі відеоконференції. Фіксація ходу та результатів пред'явлення для впізнання.

Тема 17. Тактика обшуку

Поняття, завдання та види обшуку. Примусовий та пошуковий характер обшуку. Підстави для проведення обшуку. Тактичні прийоми підготовки і проведення обшуку. Збирання та аналіз інформації про об'єкт, місце обшуку та особу, у якої він проводиться. Планування обшуку. Підбір учасників та залучення необхідного спеціаліста для проведення обшуку. Підготовка техніко-криміналістичних засобів. Взаємодія між учасниками обшуку. Використання матеріалів, отриманих оперативним шляхом, в ході підготовки та проведення обшуку. Робочий етап проведення обшуку. Тактичні прийоми обшуку житлових та службових приміщень, транспортних засобів, ділянок місцевості. Обшук особи, яка перебуває в житлі чи іншому володінні, де проводиться обшук. Тактичні

особливості проведення групового та повторного обшуку. Заходи особистої безпеки учасників обшуку. Фіксація ходу та результатів обшуку. Оцінка та використання результатів обшуку під час розслідування кримінальних правопорушень.

Тема 18. Тактика слідчого експерименту

Поняття, завдання та види слідчого експерименту. Учасники слідчого експерименту. Підготовка до проведення слідчого експерименту. Реконструкція обстановки як умова проведення слідчого експерименту. Тактичні прийоми, що використовуються під час проведення слідчого експерименту (робочий етап слідчого експерименту). Способи фіксації процесу та результатів слідчого експерименту. Оцінка та використання результатів слідчого експерименту під час розслідування кримінальних правопорушень.

Тема 19. Тактичні основи проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Поняття негласних слідчих (розшукових) дій та підстави для їх проведення (формальні та документальні). Види негласних слідчих (розшукових) дій. Засоби, що можуть бути використані слідчим під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, їх класифікація (ідентифіковані та несправжні засоби). Поняття втручання у приватне спілкування, його види (аудіо- та відеоконтроль особи; арешт, огляд і виїмка кореспонденції; зняття інформації з транспортних комунікаційних мереж; зняття інформації з електронних інформаційних систем). Тактика використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій та вимоги до їх процесуального оформлення.

Тема 20. Тактика використання спеціальних знань

Поняття «спеціальних знань». Форми використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень. Криміналістичний та кримінальний процесуальний аспекти використання спеціальних знань. Загальні вимоги до визначення завдань судової експертизи. Підготовка судової експертизи. Визначення об'єктів, завдань та об'єму експертного дослідження, часу проведення експертизи. Особливості призначення комплексної, комісійної, додаткової та повторної експертизи. Визначення експертної установи або експерта (експертів). Зміст документу про призначення експертизи (залучення експерта). Поняття висновку експерта. Отримання зразків для експертного дослідження. Тактика відібрання зразків речей і документів, біологічних зразків. Загальні вимоги до зразків.

КРИМІНАЛІСТИЧНА МЕТОДИКА

Тема 21. Загальні положення криміналістичної методики

Поняття криміналістичної методики, її структура (загальні положення та окремі криміналістичні методики), завдання та місце в системі науки криміналістики. Джерела та принципи формування окремих криміналістичних методик (методика розслідування певного виду злочину). Структура окремої криміналістичної методики та загальна характеристика її структурних елементів (криміналістична характеристика; обставини, що підлягають з'ясуванню; типові слідчі ситуації, що виникають на початковому і подальшому етапах розслідування, та відповідні їм комплекси невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; типові версії та планування розслідування злочину; особливості застосування науково-технічних засобів і спеціальних знань; тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Криміналістична характеристика злочину: поняття, мета і значення. Основні складові криміналістичної характеристики: спосіб вчинення злочину; час, місце та обстановка вчинення злочину; знаряддя та засоби вчинення злочину; предмет злочинного посягання; особи потерпілого та особа злочинця; типові сліди злочину. Слідча ситуація: поняття; фактори, що на неї

впливають; класифікація. Значення слідчих ситуацій для планування і прийняття правильних тактичних рішень щодо розслідування кримінального правопорушення. Поняття та класифікація слідчих версій. Правила побудови та перевірки слідчих версій. Поняття планування, етапи розслідування злочину (початковий і наступний). Завдання етапів розслідування кримінального правопорушення.

Тема 22. Розслідування вбивства

Криміналістична характеристика вбивства: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; типові знаряддя і засоби; предмет посягання; особа злочинця; типові сліди злочину. Криміналістичні ознаки, які відрізняють вбивства на замовлення від інших умисних вбивств. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про вбивства на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, допиту свідка та підозрюваного, пред'явлення для впізнання, порядок призначення судово-медичної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування вбивства. Планування розслідування вбивства та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: обшуку, слідчого експерименту, допиту свідків, одночасного допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення особи злочинця і його розшуку. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину.

Тема 23. Розслідування заподіяння тілесних ушкоджень

Криміналістична характеристика заподіяння тілесних ушкоджень: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; типові знаряддя і засоби; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про заподіяння тілесних ушкоджень на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, огляду речей, допиту потерпілого, свідка та підозрюваного, пред'явлення для впізнання, порядок призначення судово-медичної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування заподіяння тілесного ушкодження та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: обшуку, слідчого експерименту, допиту свідків, одночасного допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину.

Тема 24. Розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Криміналістична характеристика злочинів проти статевої свободи особи: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; типові знаряддя і засоби; особа злочинця; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню (на прикладі зґвалтування). Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, огляду речей, допиту потерпілого, свідка та підозрюваного, освідування, пред'явлення для впізнання, порядок призначення судово-

медичної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування посягань на статеву свободу та недоторканість особи та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: обшуку, слідчого експерименту, допиту свідків, одночасного та додаткового допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину.

Тема 25. Розслідування крадіжок

Криміналістична характеристика крадіжок: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; типові знаряддя і засоби; предмет посягання; особа злочинця; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про крадіжки на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, огляду речей, допиту потерпілого, свідка та підозрюваного, обшуку, пред'явлення для впізнання, порядок призначення дактилоскопічної, трасологічної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування крадіжки та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: слідчого експерименту, освідування, допиту свідків, одночасного та додаткового допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину.

Тема 26. Розслідування грабежів і розбоїв

Криміналістична характеристика грабежів і розбоїв: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; типові знаряддя і засоби; предмет посягання; особа злочинця; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про грабежі та розбої на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події та речей, допиту потерпілого, свідка та підозрюваного, обшуку, пред'явлення для впізнання, порядок призначення судово-медичної, трасологічної, балістичної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування грабежів і розбоїв, проведення подальших слідчих (розшукових) дій: слідчого експерименту, освідування, допиту свідків, одночасного та додаткового допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та засобами масової інформації під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину, і вжиття заходів щодо їх усунення.

Тема 27. Розслідування шахрайства

Криміналістична характеристика шахрайства: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; типові знаряддя і засоби; предмет посягання; особа злочинця; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про шахрайства на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події та речей, допиту потерпілого, свідка та

підозрюваного, пред'явлення для впізнання, порядок призначення дактилоскопічної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування шахрайства та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: обшуку, слідчого експерименту, допиту свідків, одночасного та додаткового допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та засобами масової інформації під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину.

Тема 28. Розслідування виготовлення з метою збуту або збут підроблених грошей

Криміналістична характеристика виготовлення з метою збуту або збут підроблених грошей: типові способи вчинення злочину; час та місце вчинення злочину; предмет посягання; особа злочинця; особа потерпілого; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про виготовлення або збут підроблених грошей на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події та речей, допиту потерпілого, свідка та підозрюваного, обшуку, пред'явлення для впізнання, порядок призначення техніко-криміналістичної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування виготовлення або збуту підроблених грошей та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: слідчого експерименту, допиту свідків, одночасного та додаткового допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину, і вжиття заходів щодо їх усунення.

Тема 29. Розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху

Поняття та види дорожньо-транспортних подій. Криміналістична характеристика порушень правил безпеки дорожнього руху: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; особа злочинця; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про порушення правил безпеки дорожнього руху на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події та речей, допиту потерпілого, свідка та підозрюваного, пред'явлення для впізнання, порядок призначення автотехнічної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: слідчого експерименту, обшуку, допиту свідків, одночасного та додаткового допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину, і вжиття заходів щодо їх усунення.

Тема 30. Розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів

Криміналістична характеристика злочинів у сфері обігу наркотиків: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; предмет посягання; особа злочинця; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про злочини у сфері обігу наркотичних засобів на початковому та подальшому етапах розслідування.

Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події та речей, допиту підозрюваного та свідка, обшуку, пред'явлення для впізнання, порядок призначення експертизи наркотичних засобів та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування злочину. Планування розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: слідчого експерименту, освідування, допиту свідків, одночасного та додаткового допиту осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину.

Тема 31. Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із неправомірною вигодою чи незаконним збагаченням

Теоретичні знання. Криміналістична характеристика одержання неправомірної вигоди: типові способи вчинення злочину; час, місце та обстановка; особа злочинця; типові сліди злочину. Типові слідчі ситуації та версії у кримінальних провадженнях про неправомірну вигоду на початковому та подальшому етапах розслідування. Обставини, що підлягають з'ясуванню. Порядок проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Реалізація матеріалів, зібраних оперативними підрозділами. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, огляду речей, освідування, допиту заявника, свідка та підозрюваного, обшуку, порядок призначення судово-хімічної, дактилоскопічної та інших експертиз. Використання криміналістичних обліків під час розслідування. Планування розслідування одержання неправомірної вигоди та проведення подальших слідчих (розшукових) дій: слідчого експерименту, допиту свідків, одночасного та додаткового допитів осіб тощо. Взаємодія слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами, громадськістю та ЗМІ під час роботи щодо встановлення і розшуку злочинця. Встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину, і вжиття заходів щодо їх усунення.

СУДОВІ ЕКСПЕРТИЗИ

Тема 1. Судова експертиза як процесуальна форма використання спеціальних знань

Поняття, завдання, значення та форми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві. Застосування спеціальних знань як форма реалізації науково-технічних досліджень у процесі розслідування та попередження злочинів. Процесуальні та непроцесуальні форми використання спеціальних знань. Права та обов'язки експерта. Експертна ініціатива. Повноваження керівників експертних підрозділів. Поняття, сутність, ознаки судової експертизи та її роль у розслідуванні злочинів. Предмет, об'єкт, задачі судової експертизи. Підготовка до проведення експертизи. Вибір експерта (експертного закладу). Порядок призначення експертизи. Фактичні та юридичні підстави призначення судової експертизи. Поняття і види зразків для порівняльного дослідження, вимоги до них. Правила і тактика отримання зразків. Забезпечення законності та норм етики при отриманні зразків. Можливості попереднього дослідження криміналістичних об'єктів в ході слідчого огляду, їх значення у розкритті та розслідуванні злочинів.

Тема 2. Судово-криміналістичні експертизи

Теоретичні знання. Поняття судово-криміналістичної експертизи. Класифікація судово-криміналістичних експертиз: за місцем проведення; за послідовністю проведення; за обсягом дослідження; за чисельністю складу виконавців експертних досліджень; за змістом спеціальних знань; за обов'язковістю. Роди та види криміналістичних експертиз. Закономірності та особливості виникнення нових видів експертних досліджень. Практичні навички. Уміти визначити об'єкти та завдання експертних досліджень, вид криміналістичної експертизи, експертні установи, які виконують такі експертизи. Скласти план підготовки для проведення експертизи, постанову та протокол одержання зразків для експертного дослідження. Відносно кожного об'єкта скласти перелік питань для криміналістичної експертизи. Скласти клопотання про призначення криміналістичної експертизи. Вміти використовувати техніко-криміналістичні засоби та прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження криміналістичних об'єктів під час огляду місця події.

Тема 3. Криміналістична експертиза матеріалів, речовин і виробів

Теоретичні знання. Суть криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів. Класифікація та види експертизи. Підготовка матеріалів для експертизи. Особливості призначення криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів. Діагностичні, ідентифікаційні та класифікаційні питання, які вирішує експертиза матеріалів, речовин і виробів. Оцінка та використання результатів експертизи. Практичні навички. Уміти визначити об'єкти та завдання експертних досліджень, вид криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів, експертні установи, які виконують такі експертизи. Скласти план підготовки для проведення експертизи, постанову та протокол одержання зразків для експертного дослідження. Відносно кожного об'єкта скласти перелік питань для криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів. Скласти постанову про призначення криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів.

Тема 4. Криміналістична фоноскопія

Теоретичні знання. Поняття, завдання, значення криміналістичної фоноскопії. Поняття та різновиди фономатеріалів, завдання і значення їх криміналістичного дослідження у розслідуванні окремих видів злочинів. Прийоми огляду та фіксації фономатеріалів. Практичні навички. Підготовка і призначення фоноскопичної експертизи. Питання, що розв'язуються фоноскопичною експертизою.

Тема 5. Криміналістична одорологія

Теоретичні знання. Одорологія як галузь наукового знання і її місце та роль в криміналістиці. Предмет криміналістичної одорології, її значення в оперативно-розшуковій діяльності. Поняття і основні відомості про природу запаху. Історичні аспекти дослідження запахів. Запахові сліди і їх властивості. Криміналістична характеристика запахових слідів: неперервність механізму слідоутворення, рухливість структури, розсіювання і подільність слідів запаху. Детектори запахової інформації і проблема використання їх результатів. Види запахових слідів, які використовуються при розкритті і розслідуванні злочинів. Класифікація запахових слідів за механізмом їх утворення. Сліди - джерела запаху і сліди-запахи. Класифікація матеріальних об'єктів, які є слідами-джерелами запаху. Сліди-джерела запаху людини і сліди-джерела власного запаху об'єкта. Робота із запаховими слідами на місці події. Прийоми та методи виявлення, фіксації, вилучення та збереження слідів запаху і їх безпосереднього використання для організації розшуку людей і речей по гарячих слідах. Зміст і тактичні особливості проведення вибірки.

Тема 6. Концептуальні засади судової експертизи товарів

Теоретичні знання: Поняття, терміни та об'єкти судової експертизи товарів. Її мета та завдання. Класифікація та види експертиз. Експертиза нормативної і супровідної документації. Експертиза кількості товарів. Митна експертиза товарів. Санітарно-гігієнічна експертиза. Ветеринарно-санітарна експертиза. Фітосанітарна експертиза. Екологічна експертиза товарів. Практичні навички. Уміти визначити об'єкти та завдання експертних досліджень, вид криміналістичної експертизи товарів, експертні установи, які виконують такі експертизи. Скласти план підготовки до проведення експертизи, наряд на проведення експертизи, акт відбору зразків для експертного дослідження. Відносно кожного об'єкта скласти акт експертизи та додаток до акта експертизи.

Тема 7. Криміналістична експертиза вибухових речовин, вибухових пристроїв та слідів їх застосування

Теоретичні знання. Поняття та наукові засади криміналістичної вибухотехніки. Загальна характеристика вибухових речовин. Класифікація вибухових речовин. Промислові та саморобні вибухові суміші. Вибухові пристрої. Засоби підпалювання та ініціювання, що забезпечують вибух. Сліди та продукти вибуху. Криміналістична характеристика злочинів, які вчиняються з використанням вибухових речовин. Законодавчо-нормативна база контролю заобігом вибухових речовин. Техніко-криміналістичні прийоми, методи і засоби виявлення, фіксації, вилучення та зберігання вибухових пристроїв і речовин. Заходи безпеки та правила поведінки з ними. Підготовка матеріалів для експертного дослідження вибухових пристроїв, речовин та слідів їх застосування. Питання, які вирішуються вибухотехнічною експертизою та криміналістичною експертизою вибухових речовин. Використання результатів криміналістичного дослідження вибухових речовин та пристроїв для розкриття і розслідування злочинів. Практичні навички. Використовувати під час огляду місця події технікокриміналістичні прийоми, методи і засоби виявлення вибухових пристроїв і речовин, а також слідів їх застосування; оглядати перелічені об'єкти, фіксувати результати огляду в протоколі слідчої дії, уміти вилучати з дотриманням встановлених заходів безпеки та правил поведінки вибухові пристрої і сліди вибуху та забезпечувати їх зберігання. Визначати у конкретній ситуації необхідність призначення криміналістичних експертиз вибухових пристроїв, вибухових речовин і продуктів вибуху; експертні установи, в яких провадяться ці експертизи; формулювати питання, які вирішуються експертом по кожному об'єкту криміналістичного дослідження, готувати матеріали, які подаються на експертне дослідження. Використовувати результати дослідження вибухотехнічних об'єктів для розкриття і розслідування злочинів.

Тема 8. Мікрооб'єкти як джерело розшукової та доказової інформації

Теоретичні знання. Загальна характеристика мікрооб'єктів та їх значення у розкритті та розслідуванні злочинів. Класифікація мікрооб'єктів. Мікрооб'єкти-частинки та мікрооб'єкти-сліди. Найбільш типові комплекси мікрооб'єктів, які характерні для деяких видів злочинів. Техніко-криміналістичні засоби та прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів. Правила роботи з мікрооб'єктами на місці події. Фіксація мікрооб'єктів у протоколі огляду. Можливості дослідження мікрооб'єктів. Практичні навички. Уміти використовувати техніко-криміналістичні засоби та прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів; правильного їх упакування; проводити

огляд об'єктів-носіїв мікрооб'єктів; фіксувати результати огляду у протоколі слідчої дії, фотографувати мікрооб'єкти за правилами макро- та мікросйомки; забезпечувати збереження мікрооб'єктів; визначити види експертиз, експертні установи, формулювати питання, які вирішуються експертом по окремому виду мікрооб'єктів, готувати матеріали для експертного дослідження.

Тема 9. Висновок експерта як процесуальний документ, що відображає хід і підсумки дослідження речових доказів

Теоретичні знання. Висновок експерта як джерело судового доказу та як процесуальний документ, що відображає хід та підсумки дослідження. Зміст та форма висновку експерта. Структура висновку експерта. Принципи формулювання висновків. Особливості структури висновку при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності. Види висновків експертів: категоричний, імовірний, альтернативний, умовний. Наукові критерії оцінки висновку експерта слідчим, судом та його використання у розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів. Поняття та природа експертних помилок. Причини та шляхи усунення експертних помилок. Практичні навички. Уміти провести оцінку висновку експерта та використовувати його для доказування обставин злочину, приймати рішення про призначення додаткової або повторної експертизи.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Основні поняття Інституту побудови та перевірки криміналістичних версій.
2. Суб'єкти побудови криміналістичних версій.
3. Об'єкти вивчення та дослідження під час побудови та перевірки криміналістичних версій.
4. Основна мета побудови та перевірки криміналістичних версій.
5. Особливості та властивості криміналістичних версій.
6. Принципи криміналістичних версій. Функції криміналістичних версій.
7. Основні правила класифікації криміналістичних версій.
8. Класифікація криміналістичних версій.
9. Етапи побудови та перевірки криміналістичних версій.
10. Основні завдання підготовчого етапу побудови та перевірки криміналістичних версій.
11. Основні завдання пошуково-формулюючого етапу побудови та перевірки криміналістичних версій.
12. Основні завдання операціонального етапу побудови та перевірки криміналістичних версій.
13. Основні завдання оцінного етапу побудови та перевірки криміналістичних версій.
14. Результати перевірки припущень або умовиводів криміналістичних версій.
15. Основні вимоги до планування розслідування. Принципи планування розслідування.
16. Форми плану.
17. Техніка планування.
18. Планування розслідування у кримінальному провадженні.
19. Планування окремих слідчих (розшукових) дій.
20. Загальні правила процесу побудови криміналістичних версій.
21. Загальні правила процесу перевірки криміналістичних версій.

22. Критерії достовірності криміналістичної версії.
23. Основні типові помилки при побудові криміналістичних версій.
24. Основні типові помилки під час процесу перевірки криміналістичних версій.
25. Перелік типових помилок, які можуть допускати суб'єкти правозастосовної діяльності під час перевірки припущень та умовиводів версій.
26. Класифікація основних помилок процесу побудови та перевірки криміналістичних версій.
27. Головні причини помилок суб'єктів в побудови та перевірки криміналістичних версій.
28. Характеристика та сутність методу формалізації.
29. Характеристика та сутність методу аксіоматизації.
30. Характеристика та сутність гіпотетично-дедуктивного методу.
31. Характеристика та сутність методу аналізу.
32. Характеристика та сутність методу синтезу.
33. Характеристика та сутність методу наукової абстракції.
34. Характеристика та сутність методу узагальнення.
35. Характеристика та сутність методу абстрагування.
36. Характеристика та сутність методу аналогії.
37. Характеристика та сутність методу моделювання.
38. Характеристика та сутність методу індукції
39. Характеристика та сутність методу дедукції.
40. Характеристика та сутність методу класифікації.
41. Характеристика та сутність методу спостереження.
42. Характеристика та сутність методу порівняння.
43. Характеристика та сутність методу описання.
44. Характеристика та сутність методу експерименту.
45. Сутність різновидів евристичних методів побудови та перевірки криміналістичних версій.
46. Характеристика та сутність методу мозкового штурму.
47. Характеристика та сутність методу синектики.
48. Характеристика та сутність методу евристичних запитань.
49. Характеристика та сутність методу багатовимірних матриць.
50. Характеристика та сутність методу організованої стратегії.
51. Характеристика та сутність конструктивного методу (конструктивної спадкоємності, модифікації, стандартизації, інверсії).
52. Характеристика та сутність алгоритмічного методу.
53. Типові криміналістичні версії у залежності від виду злочину.
54. Основні помилки суб'єктів побудови та перевірки криміналістичних версій під час застосування алгоритмічного методу.
55. Науково-практичні рекомендації щодо типових криміналістичних версій.
56. Характеристика та сутність методу криміналістичної рефлексії.
57. Характеристика та сутність методу криміналістичного прогнозування.
58. Характеристика та сутність інтуїтивного методу.
59. Етапи логіко-дедуктивної моделі методології побудови та перевірки криміналістичних версій.

60. Основні завдання суб'єктів досудового розслідування при використанні методів побудови та перевірки криміналістичних версій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України [Електронний ресурс]: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР із змін, станом на 01.01.2020 р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III із змін., станом на 01.07.2021 р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 13.04.2012 р. із змін., станом на 01.07.2021р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

4. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII із змін., станом на 10.06.2021 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII із змін., станом на 16.06.2021 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

6. Про Національну поліцію: Закон України 02.07.2015 № 580-VIII із змін., станом на 16.06.2021 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX із змін., станом на 16.08.2020 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

8. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII із змін., станом на 01.01.2021 р. // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

9. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень [Електронний ресурс]: наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03 листопада 1998 року за № 705/3145. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98/page?text>

10. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 03.11.2015 № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#n8>

11. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 № 60/95-ВР // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>

12. Про внесення змін до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів»: Закон України від 08.07.1999 № 863-XIV // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/863-14#Text>

13. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин й прекурсорів та зловживання ними: Закон України від 15 лютого 1995 року № 62/95-ВР // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text>

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000р. №770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» // Офіційний вісник України, 2000 р., N 19, ст. 789. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000р. №770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» // Офіційний вісник України, 2000 р., N 19, ст. 789. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

16. Про затвердження Таблиць невеликих, великих і особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться в незаконному обігу: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 1 серпня 2000 року № 188 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>

17. Про затвердження великих та особливо великих розмірів отруйних та сильнодіючих лікарських засобів, які знаходяться у незаконному обігу: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31 серпня 2007 року № 511 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1070-07#Text>

18. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>

19. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: постанова Пленуму Верховного Суду України в цивільних та кримінальних справах від 30 травня 1997 року № 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>

20. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII// Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

21. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності // Офіційний вісник України. – 2006. – № 14. – С. 1056. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

22. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: Закон України від 17 листопада 2010 року № 2698-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text

23. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

24. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом:

постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 року № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05#Text>

25. Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 2 липня 2004 року № 13 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-04#Text>

26. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 14 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05#Text>

27. Деякі питання ведення обліку дорожньо-транспортних пригод: Постанова Кабінету Міністрів України; Правила від 22.05.2019 № 424 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/424-2019-%D0%BF#Text>

28. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: наказ Генерального прокурора України від 28.03.2019 № 51 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19#Text>

29. Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції: наказ Генерального прокурора України від 25 червня 2013 року № 10гн // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010900-13#Text>

30. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: наказ Генерального прокурора України від 30.06.2020 № 298 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#n7>

31. Про затвердження Порядку взаємодії органів державної контрольно-ревізійної служби, органів прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки України: спільний наказ Головного контрольно-ревізійного управління України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Генеральної прокуратури України від 19 жовтня 2006 року № 346/1025/685/53 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1166-06#Text>

32. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>

Основна

1. Аверьянова Т.В. Криминалистика / Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Е.Р. Россинская; под ред. Р.С. Белкина. – М.: НОРМА, 2005. – 992 с.

2. Азаров Д. Порухення роботи автоматизованих систем – злочини у сфері комп'ютерної інформації / Д. Азаров // Право України. – 2000. – № 12.

3. Александров И.В. Расследование изнасилований: учеб. пособ. Красноярск: РУМНЦ ЮО, 2004. – 48 с.

4. Аленин Ю.П. Расследование тяжких преступлений / Ю.П. Аленин, В.В. Тищенко, Л.И. Аркуша. – Х.: Одиссей, 2006. – 256 с. 69

5. Алексеев О.О. Розслідування окремих видів злочинів: навч. посіб. для студ вищ. навч. закл. / О.О. Алексеев, В.К. Весельський, В.В. Пясковський // Міністерство внутрішніх справ України, НАВС. – К.: ЦУЛ, 2013. – 277 с.
6. Аркуша Л.І. Основи методики виявлення і розслідування організованої злочинної діяльності при наявності корумпованих зв'язків: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Л.І. Аркуша // Національна юридична академія України. – Х., 2001. – 218 с.
7. Аркуша Л.І. Деякі аспекта характеристики особистості злочинців, які здійснюють легалізацію (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом / Л.І. Аркуша // Криміналістика ХХІ століття: м-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 листопад, 2010 р.). – Х.: Право, 2010. – 183 с.
8. Ахтирська Н.М. Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом: про що свідчить судова практика / Н.М. Ахтирська // Актуальні питання вдосконалення національного законодавства України у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. – К., 2008.
9. Баев О.Я. Основы криминалистики: курс лекций: – 2-е изд., перераб. и доп. / О.Я. Баев. – М.: Экзамен, 2003. – 320 с.
10. Біленчук П.Д. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Біленчук, А.П. Гель, Г.С. Семаков. – К.: МАУП, 2007. – 512 с.
11. Бондаренко Д.А. Розслідування зловживань владою або службовим становищем та перевищень влади або службових повноважень (криміналістична характеристика та початковий етап розслідування): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Д.А. Бондаренко. – Х., 2009. – 200 с.
12. Бочарова О.С. Ценные бумаги и документы с определенной степенью защиты – разработка, производство, предварительная экспертиза защищенности от подделки / О.С. Бочарова // Криміналістика ХХІ століття: (м-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 листопад, 2010 року). – Х.: Право, 2010.
13. Бурдін В.М. Окремі проблеми злочинів проти правосуддя за КК України / В.М. Бурдін // Життя і право. – 2004. – № 2.
14. Буряк В.Ю. Экспертиза наркотичних речовин: навч. посіб. / В.Ю. Буряк, Ю.І. Геваза, О.П. Замошець. – К.: КНТЕУ, 2004. – 264 с.
15. Варфоломеева Т.В. Криміналістика. Академічний курс: підруч. / Т.В. Варфоломеева, В.Г. Гончаренко, В.І. Боров та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 504 с. 71
16. Василичук В.І. Нагляд у процесі здійснення оперативно-розшукової профілактики злочинів у сфері економіки / В.І. Василичук, Л.П. Скалзуб // Криміналістика ХХІ століття: м-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 листопад, 2010 р.). – Х.: Право, 2010.
17. Весельський В.К. Торгівля людьми в Україні. Проблеми розслідування: навч. посіб. / В.К. Весельський, В.В. Пясковський. – К.: КНТ, 2007. – 265 с.
18. Вехов В.Б. Расследование компьютерных преступлений в странах СНГ: моногр. / В.Б. Вехов, В.А. Голубев. – Волгоград, 2010.
19. Взаємодія при розслідуванні економічних злочинів: моногр. / кол. авт. А.Ф. Волобуєв, І.М. Осика, Р.Л. Степанюк та ін.; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. – Х.: Курсор, 2009.
20. Вишневская А.В. Судебно-экономическая экспертиза в современных условиях / А.В. Вишневская // Криміналістика ХХІ століття: м-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 листопад, 2010 р.). – Х.: Право, 2010.

21. Волеводз А.Г. Международный розыск, арест и конфискация полученных преступным путем денежных средств и имущества: правовые основы и методика / А.Г. Волеводз. – М.: Юрлитинформ, 2000.

22. Волобуєв А.Ф. Розслідування і попередження розкрадань майна у сфері підприємництва: навч. посіб. / А.Ф. Волобуєв. – Х.: Рубікон, 2000.

23. Гавловський В.Д. Щодо проблем боротьби із злочинами, що вчиняються з використанням комп'ютерних технологій / В.Д. Павловський, В.С. Цимбалюк; кер. авт. кол. А.І. Комарова, О.О. Крикун // Уряду України. Президенту, законодавчій, виконавчій владі «Боротьба з контрабандою: проблеми та шляхи їх вирішення». Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних працівників. – К., 1999.

24. Голина В.В. Проблемы компьютерной преступности / В.В. Голина, В.В. Пивоваров // Фінансова злочинність: зб. м-лів міжнар. наук-практ. семінару. – Х., 2009. 72 с.

25. Голубєв В.О. Теоретично-правові проблеми боротьби з комп'ютерною злочинністю / В.О. Голубєв // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1999.

26. Голубєв В.О. Деякі особливості тактики окремих слідчих дій при розслідуванні комп'ютерних злочинів / В.О. Голубєв // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 8.

27. Гуцалюк М.С. Координація боротьби з комп'ютерною злочинністю / М.С. Гуцалюк // Право України. – 2002. – № 5.

28. Діяльність органів внутрішніх справ з протидії торгівлі людьми: навч. посіб. / за ред. акад. О.М. Бандурки. – Х.: ТОВ Прометей-Пресс, 2004. – 268 с.

29. Долгова А.И. Организованная преступность, ее развитие и борьба с ней / А.И. Долгова // Организованная преступность. – М.: Юрист, 1996. – Вып. 3. – С. 20–27.

30. Дорожньо-транспортні події. Особливості розслідування / А.М. Шабадей (авт.-уклад.). – Х.: Факт, 2003. – 120 с.

31. Дулов А.В. Основы расследования преступлений, совершенных должностными лицами / А.В. Дулов. – Минск: Университетское, 1985. – 168 с.

32. Дячук В.І. Використання спеціальних знань при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В.І. Дячук // КНУВС. – К., 2010. – 250 с.

33. Цільмак О.М. Основи побудови криміналістичних версій. [Текст] / О. М. Цільмак // Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» – 2014. – № 2. – С. 334–338 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://www.pap.in.ua/2_2014/93.pdf – Назва з екрану

34. Цільмак О.М. Основні функції, принципи та правила процесу перевірки криміналістичних версій. [Текст] / О. М. Цільмак // Юридичний вісник: науково-практичний фаховий журнал. – 2014. – № 4. – С. 233-237

35. Цільмак О.М. Типові помилки слідчого під час процесу побудови та перевірки криміналістичних версій. [Текст] / О. М. Цільмак // Право і суспільство. – 2014. – № 5–2. – С. 310–316

36. Цільмак О.М. Загальнотеоретичні положення криміналістичного прогнозування. [Електронний ресурс] / О. М. Цільмак // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2013. – № 4. – С. 178–184. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vznu_Jur_2013_4_33.pdf

37. Експертизи у судовій практиці / за заг. ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 400 с.
38. Здоровко С.Ф. Розслідування вбивств, що вчиняються організованими злочинними групами (типові тактичні операції): моногр. / С.Ф. Здоровко; за ред. проф. В.Ю. Шепітька. – Х.: Гриф, 2004. – 176 с.
39. Експертизи у судочинстві України: наук.-практ. посібник / за заг. ред. В.Г. Гончаренка, І.В. Гори, наук. ред. В.А. Колесник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 504 с.; та ін.
40. Журавлев С.Ю. Торговля людьми: механизм преступной деятельности, методика расследования: науч.-практ. пособ. / С.Ю. Журавлев, А.М. Пигаев. – М.: Юрлитинформ, 2006. – 216 с.
41. Карпов Н.С. Криминалистическое изучение преступной деятельности, средств и методов борьбы с ней (данные эмпирических исследований) / Н.С. Карпов. – К.: НАВСУ, 2004. – 218 с.
42. Керівництво з розслідування злочинів: наук.-практ. посіб. / кол. авт.: В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.; за ред. В.Ю. Шепітька. – Х.: Одиссей, 2010. – 960 с.
43. Климчук М.П. Розслідування злочинів про порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів (криміналістичні та процесуальні аспекти): моногр. / М.П. Климчук. – Львів: Львівський ДУВС; Край, 2008. – 216 с.
44. Колб О.Г. Роль і місце прокуратури по здійсненню нагляду за додержанням законодавства, спрямованого на боротьбу з організованою злочинністю: метод. рекомендації / О.Г. Колб. – Луцьк: Волинський державний університет, 2002. – 56 с.
45. Коновалова В.Е. Убийство: искусство расследования: моногр. / В.Е. Коновалова. – Х.: Факт, 2001. – 311 с.
46. Костенко М.В. Вбивства на замовлення: криміналістична характеристика: моногр. / М.В. Костенко; за ред. проф. В.О. Коновалової. – Х.: Вапнярчук Н.М., 2006. – 160 с. 74
47. Користін О.Є. Протидія відмиванню коштів в Україні: правові та організаційні засади правоохоронної діяльності / О.Є. Користін, С.С. Чернявський. – К.: КНТ, 2009.
48. Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: підруч. для студ. юрид. вузів і ф-тів / за ред. проф. В.Ю. Шепітька. – Х.: Право, 1998. – 376 с.
49. Криміналістика: [підруч. для студ. юрид. спец. вищих закладів освіти] / кол. авт. В.М. Глібко, А.Л. Дудніков, В.А. Журавель та ін.; за ред. В.Ю. Шепітька. – К.: Ін Юре, 2001. – 684 с.
50. Криміналістика: учеб. для вузов / Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Е.Р. Россинская. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2000. – 990 с.
51. Криміналістика / Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Е.Р. Россинская; под ред. проф. Р.С. Белкина. – М.: НОРМА, 2005. – 992 с.
52. Криміналістика: навч. посіб. / авт. кол. Р.І. Благута, Р.І. Сибірина, В.М. Бараняк та ін.; за заг. ред. Є.В. Ряхіна // Львівський ДУВС. – Львів, 2010. – 539 с.
53. Криміналістика: підруч. / за ред. В.Ю. Шепітька // Міністерство освіти і науки України. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Право, 2010. – 462 с.
54. Криміналістика: питання і відповіді: навч. посіб. / А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Я.В. Кузьмічов та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.

55. Криміналістика: підруч. / В.Д. Берназ В.В. Бірюков, А.Ф. Волобуєв; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва // Міністерство внутрішніх справ України, Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х.: ХНУВС, 2011. – 665 с. 75
56. Шепітько В.Ю. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.Ю. Шепітько. – К.: Ін Юре, 2010. – 496 с.
57. Криміналістика: підруч. / за ред. П.Д. Біленчука. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
58. Криміналістика: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти Доп. Міністерством освіти і науки України / за ред. В.Ю. Шепітька // Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого. – К.: Ін-Юре, 2004. – 725 с.
59. Криминалистический словарь-справочник / Д.В. Исютин-Федотков. – М.: Юрлитинформ, 2010. – 464 с.
60. Криміналістика: підруч. /В.В. Пясковський, Ю.М. Черноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 544 с.
61. Криміналістика: підручник /Р.І. Благута, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк та ін. за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид., переробл. та доповн. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948с.
62. Криміналістика: підруч. /В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель [та ін.]: за ред. В.Ю. Шепітька. 5-те вид., переробл. та допов. Київ: Ін Юре, 2016. 640 с.
63. Ж.В. Удовенко. Криміналістика: конспект лекцій. За заг. ред. Галагана В.І. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 320 с.
64. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т1 / [А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Маляррової; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 384 с.
65. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 2 / [А.Ф. Волобуєв, О.В. Одерій, Р.Л. Степанюк та ін.]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Маляррової; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 312 с.
66. Криміналістика: підручник: у 2-х т. Т. 1. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. В.Ю. Шепітько. - Харків: Право, 2019. – 456 с.
67. Криміналістика: підручник: у 2-х т. Т. 2. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. В.Ю. Шепітько. - Харків: Право, 2019. – 328 с.
68. А.П. Шеремет Криміналістика: посібник. 2-те вид. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 472 с.
69. Криміналістична тактика: навч. посіб. / за ред. д-ра юрид. наук, проф. М. А. Погорецького та д-ра юрид. наук, доц. Д. Б. Сергєєвої. Київ: Алерта, 2016. – 244 с.
70. Куц В.М. Прокурорські засоби протидії торгівлі людьми: наук.-практ. посіб. / В.М. Куц, А.М. Орлеан; за ред. Г.П. Середи. – К.: Варта, 2007. – 168 с.
- 71.
72. Маляренко В.Т. Правосуддя / В.Т. Маляренко // Юридична енциклопедія. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2003.
73. Марушев А.Д. Особливості виявлення ознак розкрадань грошових коштів у касі підприємств (установ, організацій) / А.Д. Марушев // Криміналістика ХХІ століття: м-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 листопад. 2010 р.). – Х.: Право, 2010.
74. Марчак В.Я. Проблемні питання, які виникають під час розгляду судами кримінальних справ, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: навч.-метод. посіб. / В.Я. Марчак, В.І. Руляков. – Чернівці: Колір-Друк, 2007. – 110 с.

75. Матеров Ю.П. Актуальні питання вдосконалення національного законодавства України у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / Ю.П. Матеров // Актуальні питання вдосконалення національного законодавства України у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. – К., 2008.

76. Матусовский Г.А. Методика расследования хищений / Г.А. Матусовский. – К.: УМК ВО, 1988. – 88 с.

77. Мацишин В.С. Особливості огляду місця події у справах про фальшивомонетництво, вчинене з використанням комп'ютерної техніки / В.С. Мацишин // Криміналістичний вісник. – 2000. – № 2.

78. Мірошниченко Н.А. Кримінально-правова боротьба з розповсюдженням наркоманії / Н.Я. Мірошниченко, О.В. Козаченко. – Одеса: Юридична література, 2005. – 160 с.

79. Організація розслідування окремих видів злочинів: навчальний посібник / за заг. ред. д.ю.н., професора А. Ф. Волобуєва. – Харків: ХНУВС, 2011. – 568 с.

Інтернет - ресурси

1. <http://www.president.gov.ua/> – Офіційний сайт Президента України.
2. <http://www.rada.gov.ua/> – Офіційний портал Верховної ради України.
3. <http://www.kmu.gov.ua/> – Офіційний портал Кабінету міністрів України.
4. <http://vkksu.gov.ua/> – Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
5. <http://www.rada.kiev.ua/laws/pravo/all/sites.htm> – перелік серверів державних органів на сайті Верховної Ради України.
6. <http://www.scourt.gov.ua/> – Офіційний сайт Верховного Суду України.
7. <http://www.minjust.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства юстиції України.
8. <http://www.constcourt.gov.ua/> – Офіційний сайт Конституційного Суду України.
9. <http://www.cvk.ukrpack.net/> – Офіційний сайт Центральної виборчої комісії.
10. <http://reyestr.court.gov.ua> – Офіційний сайт єдиного державного реєстру судових рішень України.
11. <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm> – Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія.
12. www.library.univ.kiev.ua – Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.
13. <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib> – Наукова бібліотека Національного університету “Киево-Могилянська академія”.
14. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
15. <http://www.nplu.kiev.ua/> – Національна Парламентська бібліотека України.
16. <http://www.ddb.de/> – Німецькі бібліотеки.
17. <http://www.lawbook.by.ru/> – Сайт “Бібліотека юриста”.
18. <http://www.ulf.com.ua/> – Українська правнича фундація.
19. <http://www.eclg.gov.ua/> – Центр європейського і порівняльного права.
20. <http://www.ulde.kiev.ua/news.php> – Центр розвитку українського законодавства.

Розділ 7. «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС»

Тема 1. ВСТУП ДО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА.

Цивільне право як галузь права України. Предмет, метод і функції цивільного права. Система цивільного права України.

Цивільне законодавство як система нормативних актів, які містять норми цивільного права. Структура цивільного законодавства. Розробка, концепція та особливості Цивільного Кодексу України 2003 р. Співвідношення ЦК України з іншими кодифікованими актами, що регулюють приватні відносини.

Тема 2. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВОВІДНОШЕННЯ.

Поняття, зміст і види цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин. Зміст цивільних правовідносин.

Фізичні особи як суб'єкти цивільного права. Цивільна правоздатність та дієздатність громадян України, іноземних осіб та осіб без громадянства. Випадки обмеження в цивільній дієздатності. Фізична особа як підприємець.

Поняття та ознаки юридичної особи. Право та дієздатність юридичних осіб. Установчі документи та порядок створення юридичної особи. Реорганізація та ліквідація юридичних осіб. Банкрутство.

Цивільна правосуб'єктність держави. Участь держави, Автономної Республіки Крим і адміністративно-державних утворень як суб'єктів цивільних правовідносин у майновому обороті.

Об'єкти цивільних прав: поняття та види. Класифікація речей. Майно, гроші, цінні папери, результати творчої діяльності, роботи, послуги, особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.

Підстави виникнення, зміни й припинення цивільних правовідносин. Юридичні факти та їх класифікація у цивільному праві. Правомірні та неправомірні дії. Правочини: поняття та види. Односторонні та багатосторонні правочини. Умови дійсності правочинів. Недійсні правочини та їхні правові наслідки.

Тема 3. ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ. ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ.

Взаємний зв'язок прав та обов'язків сторін у цивільному правовідношенні. Принципи здійснення цивільних прав. Межі здійснення прав. Зловживання правом.

Способи здійснення прав. Представництво як спосіб здійснення права та виконання юридичного обов'язку. Довіреність. Передоручення.

Проблема виконання юридичних обов'язків у цивільному праві. Принципи виконання цивільно-правових обов'язків. Місце, строки та інші умови виконання обов'язку.

Поняття та зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав. Проблеми цивільно-правової відповідальності.

Строки здійснення та захисту цивільних прав: поняття і види. Позовна давність.

Тема 4. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ.

Поняття і види особистих немайнових прав. Особливості захисту цих прав.

Цивільно-правовий захист честі, гідності фізичних осіб та ділової репутації юридичних осіб.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування та соціальне буття фізичної особи.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Тема 5. РЕЧОВІ ПРАВА.

Власність її форми і види в Україні. Поняття та зміст права власності. Підстави набуття та припинення права власності. Спірні питання щодо моменту виникнення права власності.

Право власності українського народу.

Проблеми права приватної власності. Право приватної власності: суб'єкти права приватної власності. Підстави виникнення права приватної власності фізичних осіб. Об'єкти права приватної власності фізичних осіб. Здійснення права приватної власності та його межі.

Право спільної власності: поняття та підстави виникнення. Спільна часткова та спільна сумісна власність.

Право власності юридичних осіб: підстави набуття та об'єкти; його зміст і здійснення.

Право державної власності: види, суб'єкти та об'єкти права державної власності. Суб'єкти та об'єкти комунальної власності. Підстави виникнення права державної власності. Зміст і здійснення права державної власності. Право господарського відання та право оперативного управління майном.

Підстави виникнення права власності інших держав, їх юридичних осіб та міжнародних організацій на території України.

Речові права на чуже майно.

Цивільно-правовий захист права власності та інших речових прав. Способи захисту права власності. Визнання права власності. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Вимоги про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов). Зобов'язально-правові способи захисту права власності.

Тема 6. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

Поняття інтелектуальної власності. Спільне та відмінне в цивільно-правовому регулюванні відносин, пов'язаних з творчою діяльністю.

Авторське право та суміжні права: поняття та правова природа. Суб'єкти та об'єкти авторського права. Суб'єктивні авторські права. Суміжні права. Особливості захисту авторського права і суміжних прав.

Право на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Захист цих прав.

Право на секрети виробництва (ноу-хау).

Право на науково-технічну інформацію.

Право на знаки для товарів та послуг.

Право на фірмове найменування (фірми).

Право на найменування місця походження товару.

Тема 7. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА ДОГОВОРИ.

Поняття та система зобов'язань у цивільному праві. Підстави виникнення та припинення зобов'язань. Зобов'язальне право та його система.

Поняття та види способів забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка та її види. Поручка. Гарантія. Завдаток. Притримання.

Поняття, значення та функції договору в цивільному праві. Система цивільно-правових договорів. Зміст договору, порядок його укладення. Переддоговірні спори. Зміна та розірвання договору.

Поняття виконання зобов'язання. Уступка вимоги та перевід боргу. Предмет виконання. Місце виконання. Строки виконання.

Тема 8. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПЕРЕДАЧІ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ

Договір купівлі-продажу. Предмет договору купівлі-продажу. Форма окремих видів договорів купівлі-продажу. Право продажу товару. Обов'язок продавця попередити покупця про права третіх осіб на товар. Обов'язок продавця передати товар покупцеві. Строк виконання обов'язку передати товар. Момент виконання обов'язку продавця передати товар. Правові наслідки відмови продавця передати товар. Правові наслідки невиконання продавцем обов'язку передати приналежності товару та документи, що стосуються товару. Перехід ризику випадкового знищення або випадкового пошкодження товару. Кількість товару. Асортимент товару. Якість товару. Строк придатності товару. Недоліки товару, за які відповідає продавець. Строки виявлення недоліків і пред'явлення вимоги у зв'язку з недоліками проданого товару. Позовна давність, що застосовується до вимог у зв'язку з недоліками проданого товару. Комплектність товару. Комплект товару. Тара та упаковка за договором купівлі-продажу. Перевірка додержання продавцем умов договору купівлі-продажу. Повідомлення продавця про порушення умов договору купівлі-продажу. Обов'язок покупця прийняти товар. Ціна товару. Оплата товару. Попередня оплата товару. Продаж товару в кредит. Договір роздрібною купівлі-продажу.

Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір міни. Правове регулювання міни. Договір дарування. Пожертва. Договір ренти. Поняття договору довічного утримання (догляду).

Тема 9. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПЕРЕДАЧІ МАЙНА В КОРИСТУВАННЯ.

Договір найму. Предмет договору найму. Право передання майна у найм. Плата за користування майном. Строк договору найму. Передання майна наймачеві. Правові наслідки не передання майна наймачеві. Якість речі, переданої у найм. Права третіх осіб на річ, передану у найм. правонаступництво у разі зміни власника речі, переданої у найм. Страхування речі, переданої у найм. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження речі. Користування річчю, переданою у найм. Піднайм. Право власності на плоди, продукцію, доходи, одержані від користування річчю, переданою у найм. Ремонт речі, переданої у найм. Переважні права наймача. Поліпшення наймачем речі, переданої у найм. Наслідки погіршення речі, переданої у найм. Відповідальність за шкоду, що завдана у зв'язку з користуванням річчю, переданою у найм. Припинення договору найму. Право наймодавця відмовитися від договору найму. Розірвання договору найму на вимогу наймодавця. Розірвання договору найму на вимогу наймача. Обов'язки наймача у разі припинення договору найму. Позовна давність, що застосовується до вимог, які впливають із договору найму.

Договір прокату. Договір найму земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Найм (оренда) транспортного засобу. Договір лізингу. Договір найму житла.

Договір позички. Форма договору позички. Позичкодавець. Правові наслідки невиконання обов'язку передати річ у користування. Строк договору позички. Право позичкодавця на відчуження речі. Обов'язки користувача. Розірвання договору позички. Припинення договору позички. Правові наслідки неповернення речі після закінчення строку користування нею.

Тема 10. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ВИКОНАННЯ РОБІТ

Поняття та види договору побутового підряду. Зміст договору. Відповідальність за договором побутового підряду,

Загальна характеристика законодавства, що регулює відносини у капітальному будівництві, Поняття та значення договору будівельного підряду. Структура договірних зв'язків у капітальному будівництві. Виконання договору.

Договори на виконання проектних та пошукових робіт.

Тема 11. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З НАДАННЯ ПОСЛУГ.

Договір про надання послуг. Відшкодування виконавцеві фактичних витрат за договором про безоплатне надання послуг. Строк договору про надання послуг. Відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг. Розірвання договору про надання послуг.

Загальні положення про перевезення. Договір транспортного експедирування. Договір зберігання. Договір охорони

Зобов'язання по страхуванню. Форми і види страхування. Зміст і види договорів страхування. Виконання страхових зобов'язань.

Договір доручення. Договір комісії. Договір управління майном. Договір позики. Кредитний договір. Договір банківського вкладу. Договір банківського рахунка. Поняття договору факторингу.

Тема 12. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПЕРЕДАЧІ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Ліцензійні договори.

Договір комерційної концесії (франчайзинг).

Договори на виконання науково-дослідних, конструкторських і технологічних робіт.

Тема 13. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

Публічна обіцянка винагороди. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. Право на публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу. Зміст завдання. Строк (термін) виконання завдання. Зміна умов публічної обіцянки винагороди. Правові наслідки виконання завдання. Припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди.

Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Право на оголошення конкурсу. Умови конкурсу. Зміна умов конкурсу. Відмова від проведення конкурсу

Переможець конкурсу. Особливості оцінювання результатів інтелектуальної, творчої діяльності, які подані на конкурс. Права переможця конкурсу. Повернення учаснику конкурсу речі, поданої на конкурс.

Право на вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Надання звіту про вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку із вчиненням нею дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Усунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Тема № 14. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРАВОМ

Зобов'язання з відшкодування шкоди. Поняття і значення зобов'язань з відшкодування шкоди. Підстави деліктної відповідальності. Система зобов'язань з відшкодування шкоди.

Відповідальність за шкоду, заподіяну працівником.

Відповідальність за шкоду, заподіяну органами державної влади. Суб'єкти заподіяння шкоди та суб'єкти відповідальності за шкоду, заподіяну органами державної влади. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної органами державної влади.

Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами. Суб'єкти заподіяння шкоди та суб'єкти відповідальності за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами. Особливості відповідальності за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами.

Відповідальність за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю фізичної особи. Загальні засади відповідальності за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю фізичної особи. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю фізичної особи внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я. Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок смерті потерпілого. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я або смерті.

Відповідальність за шкоду, заподіяну малолітніми, неповнолітніми, недієздатними та обмежено дієздатними особами. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної малолітніми особами. Відшкодування шкоди, заподіяної неповнолітніми особами. Відшкодування шкоди, заподіяної недієздатними особами та особами обмеженими у дієздатності.

Відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки. Поняття і види джерел підвищеної небезпеки. Суб'єкти відшкодування за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки. Особливості відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.

Відшкодування шкоди, внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Умови відповідальності. Ненадання повної та достовірної інформації. Придатність товару.

Відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок злочину.

Відшкодування моральної шкоди. Умови і порядок відшкодування моральної шкоди.

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

Тема № 15. СПАДКОВЕ ПРАВО

Поняття спадкування. Види спадкування. Склад спадщини. Відкриття спадщини. Місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Усунення від права на спадкування. Спадкування права на земельну ділянку. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.

Спадкування за заповітом. Право на заповіт. Право заповідача на призначення спадкоємців. Право заповідача на визначення обсягу спадщини, що має спадкуватися за заповітом. Право заповідача на заповідальний відказ. Предмет заповідального відказу. Втрата чинності заповідальним відказом. Право заповідача на покладення на спадкоємця інших обов'язків. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Підпризначення спадкоємця. Спадкування частини спадщини, що не охоплена

заповітом. Встановлення сервітуту у заповіті. Загальні вимоги до форми заповіту. Посвідчення заповіту нотаріусом. Посвідчення нотаріусом секретних заповітів. Оголошення нотаріусом секретного заповіту. Посвідчення заповіту посадовою, службовою особою органу місцевого самоврядування. Посвідчення заповіту іншою посадовою, службовою особою. Посвідчення заповіту при свідках. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Таємниця заповіту. Тлумачення заповіту. Недійсність заповіту.

Спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування усиновленими та усиновлювачами. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

Здійснення права на спадкування. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи. Відумерлість спадщини. Перерозподіл спадщини. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців. Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора. Охорона спадкового майна. Охорона спадкового майна виконавцем заповіту. Управління спадщиною.

Виконання заповіту. Право заповідача на призначення виконавця заповіту. Призначення виконавця заповіту за ініціативою спадкоємців. Право виконавця заповіту на плату за виконання своїх повноважень. Контроль за виконанням заповіту. Право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень.

Оформлення права на спадщину. Право спадкоємця на одержання свідоцтва про право на спадщину. Обов'язок спадкоємця звернутися за свідоцтвом про право на спадщину на нерухоме майно. Державна реєстрація права на спадщину. Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.

Спадковий договір. Поняття спадкового договору. Сторони у спадковому договорі. Забезпечення виконання спадкового договору. Розірвання спадкового договору.

Тема 16. МІСЦЕ ТА РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ УКРАЇНИ

Цивільний процес, як форма здійснення правосуддя у цивільних справах. Цивільне судочинство та цивільна процесуальна форма. Стан розвитку цивільного процесуального законодавства України. Концепція видів цивільного судочинства у законодавстві пострадянських держав. Специфічні види проваджень у законодавстві європейських держав. Альтернативні форми розгляду цивільних спорів. Медіація як спосіб вирішення правових спорів. Третейський розгляд спорів.

Доступ до правосуддя як одне із фундаментальних гарантованих Конституцією зобов'язань держави. Підстави доступу до правосуддя. Організаційно-правовий зміст доступу до правосуддя. Судово-процесуальний зміст доступу до правосуддя. Виконавчо-процесуальний зміст доступу до правосуддя. Коло проблем у праві доступу до правосуддя. Проблемні питання на стадії звернення до суду та відкриття провадження у справі. Питання, що виникають під час судового розгляду.

Тема 17. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Особливості розвитку цивільного процесуального права та процесуального законодавства України. Теоретичні проблеми цивільного процесу. Проблема принципів цивільного судочинства.

Окремі питання щодо кола учасників цивільних процесуальних правовідносин. Суд як обов'язковий учасник судового процесу. Інститут присяжних у цивільному процесі. Особи, які сприяють здійсненню правосуддя. Сторони, як учасники судового процесу. Треті особи, як учасники відповідного процесу. Поняття процесуального представництва його природа та суть. Представництво як окремий та самостійний інститут процесуального права. Представництво як процесуальна діяльність. Проблемні питання процесуального статусу сторін і представника в цивільному процесі.

Новели цивільного процесуального законодавства щодо проваджень і стадій цивільного процесу. Питання визначення цивільної юрисдикції. Заходи цивільного процесуального права, спрямовані на недопустимість зловживання цивільними процесуальними правами. Судові витрати. Новели національного законодавства щодо доказування в цивільному судочинстві. Розподіл обов'язків щодо доказування і порядок реалізації права на подання доказів.

Тема 18. ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК УНІВЕРСАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В СФЕРІ ЦИВІЛІСТИЧНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Категорії «позовне провадження» і «позов» у сучасній процесуальній доктрині та практиці. Проблеми доступу до правосуддя та юридичної допомоги в Україні. Спірні питання реалізації права на пред'явлення позову, передумови виникнення цього права та умови його належного здійснення. Окремі аспекти щодо сутності позовного провадження. Поняття, критерії, межі і умови зміни позову. Особливості права на судовий захист відповідача і процесуальні засоби його здійснення. Умови здійснення заочного розгляду справи і проблемні питання ухвалення і перегляду заочних рішень.

Тема 19. НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ

Історичні аспекти наказного провадження. Сутність та етапи наказного провадження. Відмінність наказного провадження від позовного та окремого.

Передумови звернення до суду з заявою про видачу судового наказу (види вимог, за якими може бути видано судовий наказ). Порядок звернення з заявою про видачу судового наказу. Підсудність справ наказного провадження.

Форма і зміст заяви про видачу судового наказу. Судові витрати у справах наказного провадження. Підстави для відмови у видачі судового наказу. Наслідки відмови у видачі судового наказу. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу.

Форма і зміст заяви про скасування судового наказу та строки її подання. Розгляд заяви про скасування судового наказу. Відмінність судового наказу від рішення суду, ухвали суду, виконавчого напису нотаріуса. Набрання судовим наказом законної сили. Скасування судового наказу.

Проблеми теорії та практики наказного провадження. Новели наказного провадження. Співвідношення судового наказу та виконавчого напису нотаріуса. Міжнародна практика наказного провадження.

Тема 20. ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Становлення та розвиток окремого провадження в Україні. Місце окремого провадження в цивільному процесуальному праві, зміст його правовідносин. Методологія дослідження окремого провадження.

Справи, що розглядаються в порядку окремого провадження. Загальні особливості порядку розгляду справ окремого провадження. Особливості розгляду окремих категорій справ окремого провадження.

Розгляд справ про обмеження цивільної дієздатності, визнання особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності. Розгляд судом справ про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх. Розгляд справ про надання неповнолітньому повної цивільної дієздатності. Розгляд справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Розгляд справ про усиновлення. Розгляд справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Розгляд справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Розгляд справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність. Розгляд справ про визнання спадщини відумерлою. Розгляд справ про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку. Розгляд справ про обов'язкову госпіталізація до протитуберкульозного закладу. Розгляд справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису.

Тема 21. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Апеляція як процесуальна форма перегляду судових рішень у цивільному процесі. Механізм реалізації права на інстанційне оскарження судових рішень. Нормативно-правові та прикладні проблеми апеляції в сфері забезпечення законності та обґрунтованості судових рішень. Європейські підходи до апеляції як стадії судового провадження. Суб'єкти, порядок і строк здійснення права на апеляційне оскарження судових рішень. Новели Цивільного процесуального кодексу України щодо судових рішень, які підлягають апеляційному оскарженню, проблемні питання їх визначення. Зміст повноважень апеляційного суду щодо перегляду судових рішень та межі їх реалізації.

Поняття та завдання касаційного провадження. Загальна характеристика підстав касаційного оскарження судових рішень у цивільних справах. Суб'єкти, порядок і строк реалізації права на касаційне оскарження судових рішень. Окремі питання реалізації права касаційного оскарження судових рішень та розгляду справ в суді касаційної інстанції.

Загальні правила перегляду справи у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами. Підстави перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави перегляду у зв'язку з виключними обставинами. Процесуальний порядок розгляду цивільних справ у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.

Тема 22. ПИТАННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Звернення судових рішень до виконання. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню. Мирова угода в процесі виконання. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання. Зупинення виконання судового рішення. Тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу. Оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника. Вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи. Звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. Заміна сторони виконавчого провадження. Визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами. Поворот виконання рішення, постанови.

Виконавче провадження: проблемні аспекти. Недоліки законодавчої регламентації питань видачі дубліката виконавчого документа. Реформа виконавчого провадження: основні зміни. Приватні виконавці: їх повноваження та відповідальність. Авансування витрат виконавця. Державний контроль за виконанням судових рішень. Запровадження реєстру боржників.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ:

1. Предмет, метод, функції цивільного права.
2. Принципи цивільного права. Відмежування цивільного права від інших галузей права.
3. Поняття і система цивільного права.
4. Поняття і структура цивільного законодавства.
5. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
6. Елементи цивільно-правових відносин.
7. Суб'єктивне цивільне право та суб'єктивний цивільний обов'язок.
8. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.
9. Сутність та способи здійснення цивільних прав.
10. Право на захист цивільних прав та інтересів.
11. Цивільна правоздатність фізичної особи.
12. Цивільна дієздатність фізичної особи та її елементи.
13. Встановлення опіки та піклування над фізичною особою.
14. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошена фізичної особи померлою.
15. Поняття та ознаки юридичної особи.
16. Порядок виникнення та припинення юридичної особи
17. Підприємницькі товариства.
18. Цивільна правочиноздатність юридичної особи.
19. Правові форми участі держави у цивільних відносинах.
20. Поняття та види особистих немайнових прав.
21. Об'єкти цивільних прав.
22. Поняття та види правочинів.
23. Недійсні правочини та їх правові наслідки.
24. Право власності. Зміст права власності.
25. Підстави набуття права власності.
26. Підстави припинення права власності.
27. Захист права власності.
28. Речові права на чуже майно.
29. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
30. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.
31. Захист права інтелектуальної власності судом.
32. Поняття зобов'язання та підстави його виникнення. Сторони у зобов'язанні.
33. Підстави та способи припинення зобов'язання.
34. Способи забезпечення виконання зобов'язань.
35. Порухення зобов'язання та правові наслідки порушення зобов'язання.
36. Поняття та зміст цивільно-правового договору.
37. Укладання договору та форми договору.

38. Підстави для зміни або розірвання договору.
39. Договори з передачі майна у власність.
40. Договори з передачі майна у тимчасове користування.
41. Договори з виконання робіт.
42. Договори з надання послуг.
43. Договори з передачі майнових прав інтелектуальної власності.
44. Недоговірні зобов'язання.
45. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави.
46. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду.
47. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду.
48. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення.
49. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
50. Спадкування за законом.
51. Спадкування за заповітом.
52. Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.
53. Спадковий договір.
54. Цивільні способи захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, інтересів держави.
55. Поняття та завдання цивільного судочинства. Моделі цивільного судочинства.
56. Особливості позовного провадження: загальне та спрощене позовне провадження.
57. Наказне провадження як спрощений вид судового провадження у цивільному судочинстві.
58. Особливості окремого провадження як виду цивільного судочинства.
59. Сутність та особливості оскарження судових рішень в апеляційному та касаційному порядку.
60. Особливості провадження у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.
61. Порядок звернення судових рішень до примусового виконання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Базова

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.05.2022)
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 13.05.2022)
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 13.05.2022)
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. *Відомості*

Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 13.05.2022)

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 272. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

6. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 13.05.2022)

7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 13.05.2022)

8. Про державну реєстрацію актів цивільного стану. Закон України від 01.07.2010 р. №2398-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 38. Ст. 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text> (дата звернення: 13.05.2022)

9. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22 грудня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15> (дата звернення: 13.05.2022)

10. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> (дата звернення: 13.05.2022)

11. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (дата звернення: 13.05.2022)

12. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 1403-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 29. Ст. 535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#n506> (дата звернення: 13.05.2022)

13. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21.04.1993 р. №3116-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 21. Ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text> (дата звернення: 13.05.2022)

14. Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах : Конвенція, 22 січня 1993 р. *Офіційний Вісник України*. 2005. № 44. с. 328. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення: 13.05.2022)

15. Про судовий збір : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. N 14. Ст. 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> (дата звернення: 13.05.2022)

16. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 13.05.2022)

17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 13.05.2022)

18. Про третейські суди : Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст.412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15> (дата звернення: 13.05.2022)

19. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України

від 23 грудня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 13.05.2022)

20. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № **1697-VII** *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

Допоміжна

21. Андрієнко І.С. Цивільний процес : практикум. Одеса : ОДУВС, 2018. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1747>

22. Васильєв С.В. Цивільний процес : підручник. Київ : Алерта, 2019. 506 с.

23. Середницька І.А. Цивільний процес в питаннях та відповідях: Навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2019. 143 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1740/1/%d0%9f%d0%be%d1%81i%d0%b1% d0%bd%d0%b8%d0%ba %d0%a6%d0%b8%d0%b2. %d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0% b5%d1%81 %d0%a1%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86 %d0%ba %d0%b0 I.%d0%90..pdf> (дата звернення: 13.05.2022)

24. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.

25. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.

26. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.

27. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.

28. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.

29. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

30. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник. За ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3835/1/verba-sydor_26-05-21.pdf (дата звернення: 13.05.2022).

31. Андрієнко І.С. Врегулювання спору за участю судді: правові питання *Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. Дніпро : Видавець Біла К. О, 2018. С. 38 – 39. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1296/1/%d0%90%d0%bd%d0%b4%d1%80% d0%b8%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd% d0%b8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%2 0%d1%87%201.pdf> (дата звернення: 13.05.2022).

32. Андрієнко І.С. Цивільний процес України (у схемах і таблицях). Загальна частина: Навч. пос. Одеса: ОДУВС, 2020. 90 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1746/1/%d0%a6%d0%b8%d0%b2%d1%96% d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d0%b9%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5% d1%81%20%28%d0%b7%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%20% d1>

[%87%d0%b0%d1%81%d1%82%d0%b8%d0%bd%d0%b0%29%20%d1%83%20%d1%81%d1%85%d0%b5%d0%bc%d0%b0%d1%85%20%d0%90%d0%bd%d0%b4%d1%80%d1%96%d1%94%d0%bd%d0%ba%d0%be.pdf](#) (дата звернення: 13.05.2022).

33. Атаманчук І.В., Моїсєєв Ю.О. До питання процесуально-правового механізму забезпечення позову в цивільному судочинстві. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 50-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_78_7 (дата звернення: 13.05.2022)

34. Баб'юк М., Руденко О. Правила інстанційної юрисдикції та наслідки їх порушення в цивільному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 5-10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/1.pdf> (дата звернення: 13.05.2022).

35. Берестова І., Романюк Я. Цивільно-процесуальні наслідки визнання Конституційним Судом України закону неконституційним (конституційним). *Вісник Львівського університету*. 2020. Вип. 70. С. 136-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2020_70_15 (дата звернення: 06.05.2022)

36. Бисага Ю. М. Процесуальне становище експерта та спеціаліста як учасників цивільного процесу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. - № 1. С. 31-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anporpr_2021_1_8 (дата звернення: 13.05.2022)

37. [Бичкова С. С.](#) Заочний розгляд цивільної справи: сутність та умови. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 52-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_12 (дата звернення: 13.05.2022)

38. [Бисага Ю. М.](#) Процесуальне становище експерта та спеціаліста як учасників цивільного процесу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 1. С. 31-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anporpr_2021_1_8 (дата звернення: 13.05.2022)

39. [Братель О.](#) Рішення суду як процесуальний юридичний факт цивільного судочинства України. *Наукові записки [Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Право*. 2017. Вип. 1. С. 55-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnnp_2017_1_11 (дата звернення: 13.05.2022)

40. [Братель О.](#) Позов – цивільний процесуальний та матеріально-правовий юридичний факт. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 1. С. 3-10. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/02/02_2016.pdf (дата звернення: 13.05.2022)

41. Борівська В., Михайліна Т. Правовий режим вебсайту та його складників як об'єктів інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 5-9. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/2.pdf> (дата звернення: 13.05.2022).

42. Будяченко О.М. Правове забезпечення медіації в Україні: перспективні напрями. *Правові горизонти*. 2021. Т. 14, № 2. С. 118-123. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/85376/1/Budiachenko_Legal_Support.pdf (дата звернення: 13.05.2022)

43. [Василів С.](#) Суд – обов'язковий суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин: питання цивільної юрисдикції. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки*. 2020. Т. 7, № 1. С. 127-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2020_7_1_22 (дата звернення: 13.05.2022)

44. Васильєва-Шаламова Ж., Бабішена М. Принцип конфіденційності в медіації: теоретичні проблеми забезпечення. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 10-15. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/3.pdf> (дата звернення: 13.05.2022).

45. [Войцеховська Л. М.](#) Значення судової практики країн європейського союзу для українського цивільного судочинства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*.

2018. № 2(1). С. 92-93. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2(1)_23) (дата звернення: 13.05.2022)
46. [Вербіцька М. Ю.](#) Електронні докази як новий вид доказів у адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 1. С. 48-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_1_9 (дата звернення: 13.05.2022)
47. Герасимчук Л. Застосування позовної давності до сімейних правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 11-15. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/2.pdf> (дата звернення: 13.05.2022)
48. Гетманцев М. Електронні докази в цивільному процесі: практика застосування новел законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. с.19-23. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/2/5.pdf> (дата звернення: 13.05.2022)
49. Гнатів О. Б., Троян В.В. Прокурор у цивільному. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 2. С. 89-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_2_17 (дата звернення: 13.05.2022)
50. [Говоруха О.](#) Прокурор як суб'єкт доказування у цивільному, адміністративному та господарському. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С.21–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2017_1_5 (дата звернення: 13.05.2022)
51. [Грабовська Г. М.](#) Новели позовного провадження в цивільному судочинстві. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2019. № 1. С. 114-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnauc_2019_1_18 (дата звернення: 13.05.2022)
52. [Гордєєва О. І.](#) Новації в цивільному процесі. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 28. С. 89-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_28_45 (дата звернення: 13.05.2022)
53. [Гуйван П. Д.](#) Розгляд справи впродовж розумного строку як визначальний елемент справедливого судочинства. *Приватне та публічне право*. 2018. № 1. С. 19-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2018_1_6 (дата звернення: 13.05.2022)
54. [Гулик А. Г.](#) Шлях становлення та розвитку процедур примирення в цивільному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 149-153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2019_3_27 (дата звернення: 13.05.2022)
55. [Дем'янова О. В.](#) Окремі аспекти визначення моменту початку цивільного процесу. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Юридичні науки*. 2019. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_2_5 (дата звернення: 13.05.2022)
56. [Джавадов Х. А.](#) Своєчасність та розумний строк судового розгляду як критерії ефективності цивільного судовиробництва. *Web of science and Academic Researcher*. 2019. № 1. С. 112-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/wsar_2019_1_20 (дата звернення: 13.05.2022)
57. [Джигга Д. В.](#) Природа медіативної процедури та шляхи її за її за Природа медіативної процедури та шляхи її запровадження у цивільному судочинстві. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 72. - С. 61-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_72_10 (дата звернення: 13.05.2022)
58. [Дмитрієв С. М.](#) Поняття й елементи цивільного процесуального статусу заявника в справах окремого провадження. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 231-241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2018_1_21 (дата звернення: 13.05.2022)

59. [Дяченко С. В.](#) Електронні засоби доказування в цивільному. *Правова держава*. 2021. № 42. С. 145-153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2021_42_19 (дата звернення: 13.05.2022)
60. Захарова О., Єпанчинцев О. [Поняття та сутність спрощеного позовного провадження](#). *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 17-21. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/4.pdf> (дата звернення: 13.05.2022)
61. [Загребельна І. А.](#) Верховенство права у цивільному процесі. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2018. № 8(2). С. 19-20. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_8\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_8(2)_6) (дата звернення: 13.05.2022)
62. [Зеленко І. П.](#) Дискусійні питання судової правотворчості на черговому етапі судової реформи. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Право*. 2020. Вип. 8. С. 9-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnp_2020_8_4 (дата звернення: 13.05.2022)
63. [Зейкан Я. П.](#) Представництво у цивільному процесі. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 1. С. 92-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnu_2017_1_15 (дата звернення: 13.05.2022)
64. [Ізарова І. О.](#) Паралельний судовий розгляд у цивільному процесі: приклад Європейського Союзу та українські перспективи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2016. Вип. 20. С. 96-99. (дата звернення: 13.05.2022)
65. [Ізарова І. О.](#) Спрощене позовне провадження цивільного судочинства України: виклики першого року застосування в судовій практиці. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 145. С. 51-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2019_145_6 (дата звернення: 13.05.2022)
66. Ізарова І.О., Ханік-Посполітак Р.Ю. Цивільний процес України : навчальний посібник. Київ : ВД «Дакор», 2019. 274 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Iryna-Izarova-2/publication/341878826_Civilnij_proces_Ukraini/links/5ed7bab9299bf1c67d351f09/Civilnij-proces-Ukraini.pdf (дата звернення: 13.05.2022)
67. Кашперський Р.В. Докази у справах окремого провадження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К. НАВСУ. 2019. 22 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/14533/1/avtoreferat_kashperskyi.pdf (дата звернення: 13.05.2022)
68. Кирдан Б.В., Широковська О.О. Зарубіжний досвід правового регулювання медіації як способу врегулювання спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 89-92. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/20.pdf (дата звернення: 13.05.2022).
69. Ключевський В. І. Електронне судочинство: шляхи впровадження та зарубіжний досвід. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_16 (дата звернення: 13.05.2022)
70. [Кіріяк О. В.](#) Оглядовий аналіз розвитку цивільного процесуального права окремих іноземних держав. *Приватне та публічне право*. 2017. № 1. С. 19-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2017_1_6 (дата звернення: 13.05.2022)
71. [Короєд С. О.](#) "Похідні" позовні вимоги в новому Цивільному процесуальному кодексі України: доктринальне тлумачення, особливості вирішення та виконання (на прикладі цивільно-правових спорів щодо прав на майно). *Судова апеляція*. 2018. № 1. С. 40-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2018_1_7 (дата звернення: 13.05.2022)

72. [Короєд С. О.](#) Новий погляд на процесуальний статус відповідача у цивільному судочинстві в аспекті вирішення похідних позовних вимог за новим Цивільним процесуальним кодексом України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2020. Вип. 87. - С. 65-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2020_87_8 (дата звернення: 13.05.2022)
73. [Короєд С. О.](#) Реалізація превентивного способу захисту права власності в цивільному судочинстві. *Судова апеляція*. 2017. № 1. С. 92-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2017_1_14 (дата звернення: 13.05.2022)
74. [Кройтор В. А.](#) Правові аксіоми в цивільному судочинстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2018. Вип. 32. С. 47-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_32_13 (дата звернення: 13.05.2022)
75. [Коцюрuba А.](#) Заперечення відповідача в цивільному судочинстві: правова природа. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Sv. 7, Vyd. 4. С. 174-178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evporgr_2020_7_4_28 (дата звернення: 13.05.2022)
76. [Круковес В. В.](#) Проблемні питання стягнення штрафу за зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві України. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 19. С. 84-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2019_19_14 (дата звернення: 13.05.2022)
77. [Клюцевський В. І.](#) Електронне судочинство: шляхи впровадження та зарубіжний досвід. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_16 (дата звернення: 13.05.2022)
78. [Куцик К.](#) Класифікація заходів процесуального примусу у цивільному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. - С. 24-28. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/11/11_2016.pdf (дата звернення: 13.05.2022)
79. [Лічман Л. Г.](#) Вплив норм матеріального і процесуального права на визначення цивільної юрисдикції справи. *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 1. С. 64-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2021_1_8 (дата звернення: 13.05.2022)
80. [Майданик Н. Р.](#) Загальні положення методології вирішення цивільного спору судом. *Приватне право і підприємництво*. 2019. Вип. 19. С. 38-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pprip_2019_19_10 (дата звернення: 13.05.2022)
81. [Маковій В.П.](#) Правова природа медіаційних угод. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 76-78. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2021/1/19.pdf> (дата звернення: 13.05.2022)
82. [Малозначні справи в цивільному провадженні.](#) *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2019. № 2. С. 26-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmj_u_2019_2_15 (дата звернення: 13.05.2022)
83. [Марисюк К. Б.](#) Сучасні судові системи світу (на прикладі Квебеку). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 108-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2020_1_17 (дата звернення: 13.05.2022)
84. [Менюк Д. О.](#) Виключні обставини як новела цивільного процесуального законодавства України. *Правова держава*. 2019. Вип. 30. С. 465-473. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2019_30_56 (дата звернення: 13.05.2022)
85. [Нестор Н. В.](#) Наслідки ухилення від участі в експертизі в цивільному судочинстві: практичний аспект. *Криміналістика і судова експертиза*.

2020. Вип. 65. С. 64-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2020_65_9 (дата звернення: 13.05.2022)

86. [Нестерцова-Собакаръ О. В.](#) Цивільне процесуальне законодавство на українських землях у складі Російської імперії в дореформений період (кінець XVIII – I половина XIX століття). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 33-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2020_1_7 (дата звернення: 13.05.2022)

87. [Паскар А. Л.](#) Роль механізму цивільного процесуального регулювання у забезпеченні ефективності цивільного судочинства. *Приватне та публічне право*. 2017. № 2. С. 37-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2017_2_10 (дата звернення: 13.05.2022)

88. [Піляк Н. І.](#) Цивільна процесуальна правосуб'єктність малолітніх і неповнолітніх осіб як учасників цивільної справи. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2020_2_10 (дата звернення: 13.05.2022)

89. [Петренко В. С.](#) Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві. *Молодий вчений*. 2018. № 1(1). С. 111-115. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1(1)_29) (дата звернення: 13.05.2022)

90. [Помазанов А. В.](#) Касаційне провадження у цивільному процесі України в контексті міжнародних стандартів судочинства. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 84-89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_20 (дата звернення: 13.05.2022)

91. [Приходько В. Ю.](#) Виконання судових рішень як стадія цивільного процесу. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 72. С. 53-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_72_9 (дата звернення: 13.05.2022)

92. [Римарчук Р.](#) Правове регулювання участі адвоката у цивільному процесі України. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки*. 2020. Т. 7, № 1. С. 167-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2020_7_1_28 (дата звернення: 13.05.2022)

93. [Романадзе Л.](#) Еволюція цивільного судочинства та медіації: зарубіжний досвід. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 1. С. 23–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2020_1_5 (дата звернення: 13.05.2022)

94. [Ромась М.](#) Цивільна правосуб'єктність держави Україна як учасника договірних цивільних правовідносин. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Sv. 7, Vyd. 6. С. 277-282. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpopr_2020_7_6_36

95. [Рябченко Ю. Ю.](#) Межі доказування в сучасному цивільному процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2020. Вип. 61(1). С. 84-87. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2020_61\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2020_61(1)_21) (дата звернення: 13.05.2022)

96. [Самілик Л. О.](#) Розвиток судової практики як джерела права в Україні та перспективи застосування у цивільному процесі. *Приватне та публічне право*. 2018. № 2. С. 58-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2018_2_14 (дата звернення: 13.05.2022)

97. [Симбірська Є. В.](#) Теорія доказування у цивільному судочинстві: сучасний правовий вимір. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2019. № 2. С. 98-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2019_2_16 (дата звернення: 13.05.2022)

98. [Сімутіна Я. В.](#) Судове рішення як об'єкт перегляду за нововиявленими або виключними обставинами у цивільному процесі України. *Держава і право. Юридичні і*

політичні науки. 2020. Вип. 88. С. 89-98. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2020_88_11 (дата звернення: 13.05.2022)

99. Тимченко Г. П. Система принципів цивільного судочинства в Україні: проблемні питання генезису, структури і форм законодавчого закріплення. Правова держава. 2020. Вип. 31. С. 281-290. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2020_3_31 (дата звернення: 13.05.2022)

100. Тиханський О. Б. Місце інституту врегулювання цивільного спору за участю судді в систематичі примирних процедур. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 2. С. 31-39. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2018_2_5 (дата звернення: 13.05.2022)

101. Ткачук А. О. Принцип добросовісності учасників цивільного судочинства та заборона зловживання цивільними процесуальними правами. Проблеми законності. 2018. Вип. 141. С. 94-103. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2018_141_10 (дата звернення: 13.05.2022)

102. Труфанова Ю. В. Наказне провадження як спрощена форма розгляду цивільних справ. Актуальні проблеми правознавства. 2020. Вип. 2. -С. 119-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_2_22 (дата звернення: 13.05.2022)

103. Ханик-Посполітак Р. Ю. Представництво в цивільному процесі за новим Цивільним процесуальним кодексом України. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2018. Т. 1. С. 50-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2018_1_11 (дата звернення: 13.05.2022)

104. Цувіна Т. А. Роль верховних судів: у пошуках балансу приватних та публічних інтересів у цивільному судочинстві. Проблеми законності. 2020. Вип. 148. -С. 52-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2020_148_7 (дата звернення: 13.05.2022)

105. Чванкін С. А. Використання електронних доказів у цивільних справах, що випливають з кредитних договорів, укладених в електронній формі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2021. Вип. 63. С. 165-170. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2021_63_31 (дата звернення: 13.05.2022)

106. Чванкін С. А. Аудіо- та відеозаписи як різновид електронних доказів у цивільному процесі. Теорія і практика правознавства. 2020. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2020_2_7 (дата звернення: 13.05.2022)

107. Чванкін С. А. Веб-сторінка як електронний доказ у цивільному судочинстві України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2020. Вип. 62. С. 172-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2020_62_32 (дата звернення: 13.05.2022)

108. Шапіро В. С. Участь третіх осіб у цивільному процесі в Україні та в країнах Європейського Союзу. Правові горизонти. 2017. № 3. С. 134-137. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ln_2017_3_25 (дата звернення: 13.05.2022)

109. Штефан О. О. Доктринальні підходи до визначення цивільного процесуального права. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2021. № 1. С. 82-90. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Triv_2021_1_9 (дата звернення: 13.05.2022)

110. Штефан О. О. Принцип пропорційності в цивільному судочинстві України. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2018. № 2(1). С. 116-121. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2\(1\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2(1)_30) (дата звернення: 13.05.2022)

111. [Штефан А. С.](#) Висновок експерта у цивільному судочинстві. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 2. С. 16-28. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpriv_2018_2_4 (дата звернення: 13.05.2022)
112. [Штефан А.](#) Об'єкт і зміст цивільних процесуальних правовідносин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3. С. 64-69. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2017_3_12 (дата звернення: 13.05.2022)
113. [Штефан А. С.](#) Речові докази у цивільному процесі. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 112-115. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_27 (дата звернення: 13.05.2022)
114. [Штефан А. С.](#) Доказування у цивільному судочинстві: процесуальний, розумовий і пізнавальний аспекти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 6. С. 37-44. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2019_6_6 (дата звернення: 13.05.2022)
115. [Шутенко О. В.](#) Правове регулювання інституту сторін з позицій принципу балансу цивільних процесуальних правовідносин. *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 1. С. 90-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2021_1_10 (дата звернення: 13.05.2022)
116. [Ярошенко А. С.](#) Визнання судом недійсними фіктивних договорів дарування, укладених з метою приховання майна боржника: проблеми формування єдиної правозастосовної практики. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 148. С. 66-75. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2020_148_8 (дата звернення: 13.05.2022)
117. [Ярош І. С.](#) Колізії щодо участі прокурора в цивільному процесі. *Наукові записки НАУКМА. Юридичні науки*. 2021. Т. 7. С. 87-95. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2021_7_13 (дата звернення: 13.05.2022)

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/a#Find>
2. Єдиний державний реєстр судових рішень: <http://reyestr.court.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Судова влада України: <https://court.gov.ua/>
5. Президент України: <https://www.president.gov.ua/>
6. Верховна Рада України: <https://rada.gov.ua/>
7. Кабінет Міністрів України: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
8. Верховний Суд : <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
9. ОДУВС: <http://oduvs.edu.ua/>

Розділ 8. «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС»

Тема 1. Господарське право в системі права. Господарські правовідносини

Господарське право як галузь права. Поняття господарського права. Предмет господарського права. Правова природа відносин, що регулюються господарським правом. Поняття та ознаки господарської діяльності. Загальні принципи здійснення господарської діяльності. Види господарської діяльності. Підприємництво та некомерційна господарська діяльність, їх основні положення. Поняття та ознаки господарських правовідносин. Види господарських правовідносин. Класифікація господарських правовідносин. Методи правового регулювання господарських відносин. Поняття, ознаки та особливості господарського законодавства. Нормативні акти господарського законодавства: поняття і види. Система господарського законодавства.

Тема 2. Державне регулювання господарської діяльності

Основні напрямки економічної політики держави за господарським законодавством. Правові форми здійснення державного регулювання економіки. Державна програма економічного та соціального розвитку України, Державний бюджет, державні цільові програми. Засоби державного регулювання господарської діяльності. Державне замовлення, державний контракт. Ліцензування, патентування та квотування. Поняття ліцензування, ліцензії, ліцензіата. Перелік видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню. Торговий патент. Квотування. Технічне регулювання. Технічні регламенти. Стандартизація. Кодекс усталеної практики. Технічні умови. Дотації. Компенсації або доплати сільськогосподарським товаровиробникам. Податки в механізмі державного регулювання господарської діяльності. Особливості управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки. Поняття державно-приватного партнерства. Ознаки державно-приватного партнерства. Форми державно-приватного партнерства.

Тема 3. Суб'єкти господарських правовідносин

Поняття та види суб'єктів господарського права. Суб'єкти господарювання. Господарська правосуб'єктність. Господарські організації. Фізична особа як підприємець. Утворення суб'єкта господарювання та способи утворення. Державна реєстрація суб'єкта господарювання: поняття та порядок здійснення. Припинення суб'єкта господарювання. Добровільне та примусове припинення суб'єкта господарювання. Правові форми припинення суб'єкта господарювання: реорганізація і ліквідація. Правові способи реорганізації суб'єкта господарювання.

Тема 4. Правове становище підприємств

Поняття підприємства як організаційної форми господарювання. Види підприємств (приватне підприємство, державне підприємство, комунальне та інші). Унітарне та корпоративне підприємство. Організаційна структура підприємства. Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) підприємства. Здійснення управління підприємством. Використання майна підприємства. Правове становище державних підприємств. Державне унітарне підприємство. Державне комерційне підприємство. Казенне підприємство. Державне некомерційне підприємство. Комунальне унітарне підприємство. Правове становище підприємств колективної власності. Виробничий кооператив. Підприємства споживчої кооперації. Підприємства об'єднань громадян,

релігійних організацій. Приватні підприємства. Фермерське господарство. Сільськогосподарський кооператив. Підприємство з іноземними інвестиціями. Іноземне підприємство.

Тема 5. Правове становище господарських товариств

Поняття та ознаки господарського товариства. Установчі документи господарського товариства. Види господарських товариств. Правовий статус акціонерного товариства. Типи акціонерних товариств: публічні та приватні. Заснування акціонерного товариства. Капітал акціонерного товариства. Цінні папери акціонерного товариства. Права та обов'язки акціонерів. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю. Корпоративний договір. Створення товариства. Статут товариства. Статутний капітал та вклади учасників. Управління товариством. Товариство з додатковою відповідальністю. Характеристика повних та командитних товариств.

Тема 6. Об'єднання підприємств. Громадянин як суб'єкт господарювання

Поняття та ознаки об'єднань підприємств. Види об'єднань підприємств. Організаційно – правові форми об'єднань підприємств. Асоціація. Корпорація. Консорціум. Концерн. Функції та компетенція об'єднань підприємств. Управління об'єднань підприємств. Асоційовані підприємства. Холдингова компанія. Правовий статус громадянина – підприємця. Державна реєстрація фізичної особи – підприємця. Зобов'язання громадянина – підприємця при здійсненні підприємницької діяльності.

Тема 7. Майнова основа господарювання

Правовий режим майна суб'єктів господарювання. Види майна суб'єктів господарювання та джерела його формування. Загальна характеристика права власності як основи господарювання. Право власності та похідні права (право господарського відання, право оперативного управління) у сфері господарювання. Корпоративні права та корпоративні відносини.

Тема 8. Правові засади захисту економічної конкуренції

Поняття економічної конкуренції у сфері господарювання. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Монопольне (домінуюче) положення на ринку. Зловживання монопольним становищем на ринку. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення. Незаконне використання ділової репутації суб'єктів господарювання. Вчинення перешкод органами державної влади, несанкціонований збір, розповсюдження та використання комерційної таємниці. Санкції за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Правовий статус Антимонопольного комітету України. Концентрація суб'єктів господарювання. Діяльність органів антимонопольного комітету, спрямована на контроль діяльності суб'єктів господарювання. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Тема 9. Господарські зобов'язання

Поняття господарського зобов'язання. Загальна характеристика видів господарського зобов'язання: майново-господарські та організаційно-господарські. Підстави виникнення господарських зобов'язань. Виконання зобов'язань.

Забезпечення виконання зобов'язань. Припинення господарських зобов'язань. Розірвання господарських зобов'язань. Недійсність господарського зобов'язання.

Тема 10. Господарські договори

Поняття та ознаки господарського договору.. Істотні умови господарського договору. Види господарських договорів. Функції господарського договору . Зміст і форма господарського договору. Сторони господарського договору та їх правосуб'єктність. Джерела правового регулювання господарських договорів. Порядок укладення господарських договорів. Розірвання господарського договору.

Тема 11. Поняття та принципи господарського процесуального права.

Господарські суди, їх склад та повноваження.

Поняття господарського процесуального права України. Предмет і метод господарського процесуального права. Господарсько-процесуальні норми та правовідносини. Принципи господарського судочинства. Взаємозв'язок господарського процесу з іншими галузями права України. Джерела господарсько-процесуального права. Специфіка господарських судів. Система господарських судів.

Тема 12. Учасники господарського процесу

Поняття та характерні ознаки сторін у господарському процесі. Правовий статус судді в господарському процесі. Сторони в господарському процесі. Позивач. Відповідач. Права та обов'язки сторін. Треті особи у господарському процесі. Види третіх осіб. Права та обов'язки третіх осіб у господарському процесі. Участь у справі кількох позивачів та відповідачів. Процесуальне правонаступництво. Представники сторін в господарському процесі. Участь у процесі прокурора, органів державної влади та місцевого самоврядування. Участь в господарському процесі судового експерта. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Участь у процесі спеціаліста. Участь у процесі перекладача. Інші учасники господарського процесу.

Тема 13. Докази і доказування в господарському процесі.

Поняття доказів і засобів доказування. Властивості доказів. Види доказів та їх класифікація. Процес доказування. Обов'язок доказування. Предмет і межі доказування. Письмові докази. Речові докази. Показання свідків. Електронні докази. Висновок експерта. Експертиза. Витребування доказів.

Тема 14. Юрисдикція. Процесуальні строки. Судові витрати. Судові виклики та повідомлення. Заходи процесуального примусу.

Предметна та суб'єктна юрисдикція господарських судів. Інстанційна юрисдикція. Територіальна юрисдикція. Склад господарських витрат. Судовий збір. Сплата судового збору. Визначення розміру сум, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи, послуги перекладача, юридичну допомогу. Розподіл судових витрат. Процесуальні строки. Порядок обчислення процесуальних строків. Судові виклики та повідомлення. Ухвали та повістки. Заходи процесуального примусу.

Тема 15. Наказне провадження у господарському процесі

Вимоги, за якими видається судовий наказ. Форма та зміст заяви про видачу судового наказу. Підстави та наслідки відмови у видачі наказу. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Зміст та форма судового наказу. Форма та зміст заяви про скасування судового наказу. Порядок розгляду заяви про скасування судового наказу. Набрання судовим наказом чинності.

Тема 16. Позов у господарському процесі.

Поняття і елементи позову. Порядок подання позовної заяви. Форма і зміст позовної заяви. Ціна позову. Документи, що додаються до позовної заяви. Об'єднання позовних вимог. Відзив на позовну заяву. Форма та зміст відзиву. Відповідь на відзив. Заперечення. Зустрічний позов. Вимоги до письмових, заяв і клопотань. Підстави та заходи до забезпечення позову. Види заходів забезпечення позову. Заява про забезпечення позову. Скасування забезпечення позову.

Тема 17. Вирішення господарських спорів у суді першої інстанції.

Порядок вирішення господарських спорів у господарському суді. Склад господарського суду. Відкриття провадження у справі. Підготовче провадження. Врегулювання спору за участю судді. Відмова позивачу від позову. Мирова угода сторін. Розгляд справи по суті. Фіксування судового процесу. Зупинення провадження у справі та його поновлення. Припинення провадження у справі. Залишення позову без розгляду. Судові рішення. Повноваження суду першої інстанції. Порядок прийняття, форма і зміст рішення. Ухвала та її зміст. Додаткове рішення, ухвала. Роз'яснення та виправлення рішень, ухвал. Окрема ухвала господарського суду.

Тема 18. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку.

Право апеляційного оскарження. Подання апеляційної скарги. Підстави перевірки рішення, ухвали, постанови в апеляційному порядку. Ухвала апеляційної інстанції. Строк подання апеляційної скарги. Форма та зміст апеляційної скарги. Відкриття апеляційного провадження. Відмова у відкритті апеляційного провадження. Відзив на апеляційну скаргу. Підготовка справи до розгляду. Порядок розгляду апеляційної скарги. Зміна та доповнення апеляційної скарги. Відмова від апеляційної скарги. Межі розгляду справи в апеляційній інстанції. Строк розгляду апеляційної скарги. Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення суду першої інстанції. Постанова апеляційної інстанції.

Тема 19. Перегляд судових рішень в касаційному порядку

Право касаційного оскарження. Завдання касаційної інстанції. Порядок та строки подання касаційної скарги. Форма та зміст касаційної скарги. Відкриття провадження за касаційною скаргою. Відмова у відкритті касаційного провадження. Підготовка справи до розгляду. Порядок розгляду касаційної скарги. Відмова від касаційної скарги. Межі розгляду справи в касаційній інстанції. Строк розгляду касаційної скарги. Передача справи на розгляд палати, об'єднаної палати, Великої палати ВС. Повноваження касаційної інстанції в процесі розгляду спору. Підстави для скасування рішення, постанови або ухвали. Проголошення постанови касаційної інстанції. Касаційні скарги на ухвали господарських судів.

Тема 20. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Провадження щодо оскарження рішень третейських судів.

Підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок та строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Оскарження рішення третейського суду. Видача наказу про примусове виконання рішення третейського суду.

Тема 21. Виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду.

Загальна характеристика інституту виконання судових рішень. Обов'язковість виконання судового рішення. Набрання законної сили судовим рішенням. Наказ господарського суду та порядок його виконання. Зміст наказу. Строк для пред'явлення наказу, порядок його поновлення. Дублікат. Відповідальність за ухилення від виконання рішення, ухвали. Відстрочка або розстрочка виконання рішення. Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови.

Тема 22. Розгляд справ про банкрутство

Визначення неплатоспроможності суб'єкта господарювання та її види. Основні заходи запобігання визнання суб'єкта господарської діяльності банкрутом. Судові процедури, які застосовуються щодо боржника. Основні суб'єкти банкрутства. Заява про відкриття провадження у справах про банкрутство. Відзив. Документи, що додаються до заяв. Відкриття провадження. Підготовче засідання. Контроль суду за судовими процедурами. Судові процедури у справах про банкрутство. Санація, розподіл майна боржника, ліквідація, мирова угода.

Орієнтовний перелік питань

Перелік питань для підготовки до екзамену

1. Поняття господарського права. Предмет, метод господарського права. Джерела господарського права, поняття та види.

2. Поняття та зміст господарських правовідносин. Види господарських правовідносин.

3. Поняття господарської діяльності. Види господарської діяльності, їх характеристика. Ознаки господарської діяльності. Підприємницька діяльність як комерційна господарська діяльність.

4. Основні напрямки економічної політики держави за господарським законодавством. Правові форми здійснення державного регулювання економіки. Засоби державного регулювання господарської діяльності.

5. Державне замовлення. Державний контракт. Ліцензування. Ліцензія. Види господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню. Технічне регулювання. Стандартизація.

6. Суб'єкти господарювання. Фізична особа як підприємець. Правовий статус громадянина як суб'єкта господарювання.

7. Підприємство як організаційна форма господарювання. Види та організаційно-правові форми підприємств. Державні підприємства. Комунальні підприємства. Правове становище підприємств колективної власності. Приватні підприємства.

8. Поняття та види господарських товариств. Правовий статус акціонерного товариства. Правовий статус товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Повне та командитне товариство.

9. Поняття об'єднання підприємств. Види та організаційно-правові форми об'єднання підприємств.

10. Поняття, структура та зміст правового режиму майна як основи господарювання. Загальна характеристика права власності як основи господарювання. Право власності та похідні права (право оперативного управління, право господарського відання) у сфері господарювання.

11. Загальна характеристика антимонопольно-конкуренсного законодавства. Антиконтурентні узгоджені дії: поняття та прояви. Домінуюче (монотольне) становище: поняття та види зловживання ним. Недобросовісна контуренція: поняття та прояви.

12. Поняття господарського зобов'язання та підстави його виникнення. Види господарських зобов'язань.

13. Поняття та ознаки господарського договору. Істотні умови господарського договору. Форма господарського договору. Види господарських договорів. Порядок укладання, зміни та припинення господарських договорів.

14. Господарське процесуальне право як галузь права. Поняття, предмет і метод господарського процесуального права. Принципи господарського процесуального права, їх поняття, види та значення. Джерела господарського процесуального права.

15. Господарське судочинство і його стадії. Стадії господарського процесу (визначення, види, мета та значення).

16. Господарсько-процесуальні правовідносини: поняття, зміст, суб'єкти та об'єкти.

17. Поняття юрисдикції господарських судів. Предметна та суб'єктна юрисдикція господарських судів. Інстанційна юрисдикція. Поняття, значення та види підсудності (територіальної юрисдикції).

18. Система, склад та структура господарських судів в Україні.

19. Поняття та склад учасників судового процесу. Їх права та обов'язки.

20. Треті особи, що заявляють самостійні вимоги на предмет спору та їх правовий статус. Треті особи, що не заявляють самостійні вимоги на предмет спору та їх правовий статус. Сторони в судовому процесі. Особливості правового статусу сторін в господарському процесі.

21. Представництво у господарському процесі. Участь у господарському процесі осіб, яким за законом надано право захищати права інших осіб.

22. Правовий статус експерта в господарському процесі. Інші учасники судового процесу (перекладач, спеціаліст, судовий розпорядник, секретар судового засідання, помічник судді, експерт).

23. Поняття та види судових витрат. Розподіл судових витрат. Судовий збір – поняття, порядок визначення розміру та розподіл обов'язку по сплаті.

24. Процесуальні строки та терміни: поняття, значення і види. Обчислення процесуальних строків в господарському процесі. Зупинення та припинення процесуальних строків. Порядок поновлення строків у господарському процесі.

25. Заходи процесуального примусу.

26. Забезпечення позову. Поняття та види.

27. Поняття доказів у господарському процесі. Їх ознаки (властивості).

28. Процес доказування в господарському процесі. Оцінка доказів у процесі доказування. Суб'єкти доказування та обов'язок доказування.

29. Процесуальні питання забезпечення доказів.

30. Письмові докази. Речові докази. Електронні докази та їх особливості. Показання свідків як засіб доказування.

31. Поняття наказного провадження в господарському процесі. Форма та зміст заяви про видачу судового наказу.

32. Право на позов. Поняття, елементи позову. Форма та зміст позовної заяви.

Порядок подання позовної заяви. Відзив на позовну заяву. Відповідь на відзив. Заперечення. Пояснення третіх осіб. Зустрічний позов, форма і зміст.

33. Відкриття провадження у справі. Залишення позовної заяви без руху. Повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження. Порушення провадження у справі.

34. Завдання та строки підготовчого засідання. Порядок проведення підготовчого засідання. Судові рішення у підготовчому засіданні. Врегулювання спору за участю судді. Строк розгляду справи.

35. Розгляд справи по суті. Поняття та завдання. Розгляд справи в режимі відеоконференції. Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Судові дебати та ухвалення рішення.

36. Фіксування судового процесу.

37. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.

38. Судові рішення у суді першої інстанції. Поняття, порядок прийняття, форма і зміст рішення.

39. Спрощене провадження в господарському процесі. Справи, що розглядають в порядку спрощеного провадження.

40. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Право апеляційного оскарження. Суб'єкти апеляційного оскарження. Строк подання апеляційної скарги. Форма та зміст апеляційної скарги.

41. Підготовка розгляду справи апеляційним судом. Призначення справи до розгляду. Межі та строк розгляду справи в суді апеляційної інстанції. Процесуальний порядок розгляду апеляційної скарги.

42. Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення місцевого господарського суду апеляційною інстанцією. Постанова суду апеляційної інстанції.

43. Поняття касаційного провадження в господарському процесі. Завдання касаційної інстанції. Право касаційного оскарження. Суб'єкти касаційного оскарження.

44. Форма та зміст касаційної скарги. Порядок подання касаційної скарги.

45. Відкриття касаційного провадження. Підготовка справи до касаційного розгляду. Межі розгляду справи в касаційній інстанції. Порядок розгляду касаційної скарги. Строк розгляду касаційної скарги.

46. Підстави та порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду.

47. Повноваження касаційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення або постанови в касаційному порядку. Постанова суду касаційної інстанції. Порядок її ухвалення.

48. Поняття перегляду судових актів господарського суду за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави для перегляду за нововиявленими або виключними обставинами.

49. Поняття та значення стадії виконання судових рішень у господарському процесі. Загальна характеристика учасників виконавчого провадження. Наказ господарського суду як виконавчий документ.

50. Визначення неплатоспроможності суб'єкта господарювання та її види. Подання заяви про визнання суб'єкта господарювання банкрутом. Відзив боржника у справах про банкрутство.

51. Відкриття провадження у справі про визнання суб'єкта господарювання банкрутом.

52. Судові процедури, які застосовуються щодо боржника. Процедура санації. Розпорядження майном боржника. Процедура ліквідації.

14. Рекомендована література

Базова:

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.
2. Господарський процесуальний кодекс України. Закон України від 06.11.1991р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №6. Ст.56.
3. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40–44. Ст. 356.
4. Господарський кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №18–22. Ст. 144.
5. Кодекс України з процедур банкрутства. Закон України від 29 грудня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст.74.
6. Про судоустрій та статус суддів. Закон України від 02.06.2016 р. *Офіційний Вісник України*. 2016. № 56 від 26.07.2016. Ст. 1935.
7. Про виконавче провадження. Закон України від 02.06.2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542.
8. Про доступ до судових рішень. Закон України від 22 грудня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128.
9. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16 квітня 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377.
10. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646.
11. Про міжнародний комерційний арбітраж. Закон України від 24 лютого 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 25. Ст. 198.
12. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001р. № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> .
13. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991р. №1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
14. Про ратифікацію Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності. Постанова Верховної Ради України від 19 грудня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 9. Ст. 66.
15. Про судовий збір. Закон України від 8 липня 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 59. Ст. 110.
16. Про третейські суди. Закони України від 11 травня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст. 412.
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищої ради юстиції щодо офіційного тлумачення положення пункту 1 частини першої статті 131 Конституції України стосовно внесення Вищою радою юстиції подань про призначення суддів на посади (справа про призначення суддів) від 16 жовтня 2001 р. *Офіційний вісник*

України. 2001. № 43. Ст. 159.

18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 54 народних депутатів України та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України (справа щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції) від 11 липня 2011 р. *Офіційний вісник України*. 2011. № 60. Ст. 2418.

19. Абрамов Н. А. Обновленный Хозяйственный процесс Украины. Учебное пособие (курс лекций). 3 изд., обнов. и доп. Х : Бурун книга, 2012. 192 с.

20. Абрамов Н. А. Хозяйственно-процессуальное право Украины (курс лекций). Учебное пособие. Х. : Одиссей, 2002. 253 с.

21. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (зі змінами і допов.). Науково–практичний коментар. Вид. 2-ге. К.: Видавництво „Юстиніан”, 2006. 672 с.

22. Беяневич О. А. Процесуальні аспекти укладання мирової угоди в господарському суді. *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 4. С. 20-26.

23. Беяневич О. Верховенство права і законність як принципи господарського процесуального права. *Право України*. 2011. № 6. С. 13-20.

24. Васильев С. В. Хозяйственное судопроизводство Украины. Учебное пособие. Х. : Эспада, 2002. 368 с.

25. Васильченко Т., Причко О. Господарський процес в суді першої інстанції за новими правилами. Київ, 2018. 472 с.

26. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г.В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 536 с. URL:http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2777/3/GospodPravo_25-02-20.pdf.

27. Господарське право: навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання) / Подцерковний О. П., Добровольська В. В., Зятіна Д.В., Будурова Г.М. Одеса: НУ "ОЮА", 2021. 166 с. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14352>.

28. Замрига А. Господарське договірне право як правовий інститут. *Підприємництво, господарство і право*. №12. 2017. С.94-97 URL:<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/21.pdf>

29. Господарське процесуальне право. Практикум. / уклад.: С.Ф. Демченко, Г.М. Остапович. К.: Преса України, 2008. 120 с.

30. Господарське процесуальне право України. Підручник. уклад.: В.Д.Чернадчук, В.В.Сухонос, В.П.Нагребельний, Д.М.Лук'янець; За заг. ред. В.Д.Чернадчука; Національний банк України. Суми: Унів. кн., 2006. 330 с.

31. Господарське процесуальне право України. Підручник / За заг. ред. О.П. Підцерковного: НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Одісей, 2011. 410 с.

32. Господарське процесуальне право. Практикум / І. А. Балюк, О. К. Намясенко, Г. Д. Лисунь ; за заг. ред. І. А. Балюк і О. К. Намясенко. К. : КНЕУ, 2015. 244 с.

33. Господарський процес: підручник. За ред. Світличного О. П. Вид. 2, перероб. і доп. К.: НУБіП України, 2018. 342 с.

34. Господарський процес : навч. посіб. / В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік та ін. ; за заг. ред. проф. В. А. Кройтора; МВС України, Харків. нац. університет внутрішніх справ. Харків, 2020. 328 с.

35. Зейкан Я.П. Захист у господарській справі. Науково-практичний коментар / Я.П. Зейкан. К.: КНТ, 2009. 536 с.
36. Іванюта Н. В. Функції господарського процесуального права: теоретико-правові аспекти: монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 516 с.
37. Ніколенко Л.М. Доказування в господарському судочинстві. Навчальний посібник. Одеса: Фенікс; Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 415 с.
38. Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право України : підручник. Маріуп. держ. ун-т. Одеса, Фенікс, 2011. 512 с.
39. Подцерковний О.П., Квасніцька О.О., Степанова Т.В. Господарське процесуальне право. Підручник. Одеса, 2012. 400 с.
40. Роїна О.М. Господарський процес. Навчальний посібник. Київ, 2012. 192 с.
60. Руденко М.В., Васильєв С.В., Рибалко Г.С. Господарський процес. Підручник. Київ, 2014. 368 с.
41. Степанова Т. В. Хозяйственный процесс Украины в схемах : учеб. пособие / Т. В. Степанова. Изд. 4-е, обновл. и доп. Одесса : Атлант, 2012. 146 с.
42. Шелухін М. Л. Господарське процесуальне право. Навчальний посібник. К. : Центр навч. л-ри, 2016. 264 с.

Допоміжна

1. Бакалінська О. Сучасні тенденції вдосконалення конкурентного законодавства (щодо угод про обмін інформацією між конкурентами). *Підприємництво, господарство і право*. №12. 2017. С. 73-78. URL:<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/17.pdf>
2. Бобкова А. Г., Моїсєєв Ю. О. Біржове право: навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2017. URL:https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/epd/rpnd_birzhpravo_14032018.pdf
3. Братасюк О., Ментух Н. Правове становище товариств з обмеженою відповідальністю за законодавством України. *Актуальні проблеми правознавства*. №1.1. 2021. С. 66-74. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42033>
4. Гринюк Н.А. Корпоративні підприємства: сутність та особливості України. *Молодий вчений*. 2017. № 43 (17). С. 626-630. URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/145.pdf>
5. Кісель В.Й. Вплив класичних теорій договору на сучасне розуміння сутності цивільно-правового договору. *Підприємництво, господарство і право*. № 10. 2017. С. 41 – 45. URL:<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/9.pdf>
6. Корольова В.В., Кодь В.О. Корпоративні права держави та їх захист (проблемні питання). *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2020. №38. С. 85-89. URL:<https://lbku.krok.edu.ua/krok-university-law-journal/article/view/250>
7. Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду URL.: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz>.
8. Огляд правових позицій Верховного Суду щодо застосування положень Кодексу України з процедур банкрутства URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Prav_poz_10_12_2021_bankrut.pdf.
9. Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2021 рік URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021.pdf.

10. Дайджест практики Верховного Суду у справах із договору оренди землі URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Dajjest_orenda_zemli_2018_2021.pdf.
11. Огляд правових позицій Верховного Суду щодо застосування положень Кодексу України з процедур банкрутства URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2021_12_01.pdf.
12. Огляд практики застосування Верховним Судом Закону України "Про судовий збір" у господарських справах URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_May_2020_January_2021.pdf.
13. Огляд за результатами вивчення судової практики вирішення КГС ВС спорів, що виникають з виконання договорів застави (іпотеки), поруки, гарантії URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_ip.pdf.
14. Огляд практики щодо розгляду Верховним Судом справ у сфері страхування, якщо такі рішення ухвалені у спорах, віднесених до юрисдикції господарських судів URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_strahuvannya_2020_2021.pdf.
15. Огляд за результатами вивчення практики розгляду Верховним Судом справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_korporatyv_KGS_2020.pdf.
16. Огляд застосування господарськими судами Закону України «Про виконавче провадження» URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Oglyad_KGS_vuk_prov.pdf.
17. Зведений огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (актуальна судова практика) за 2020 рік URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_2020.pdf.
18. Огляд практики застосування судьями Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду рішень Європейського суду з прав людини при прийнятті постанов за 2018 рік URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/oglyad_prakt_kgs_1.pdf.
19. Огляд судової практики Верховного Суду щодо забезпечення виконання зобов'язань URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS.pdf.
20. Огляд практики розгляду Верховним Судом справ про оскарження рішень третейських судів та видачу наказів на примусове виконання рішень третейських судів, утворених відповідно до Закону України «Про третейські суди», якщо такі рішення ухвалені у спорах, віднесених до юрисдикції господарських судів URL.: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad.doc.pdf.
21. Доценко О. Визнання недійсним правочину, вчиненого виконавчим органом господарського товариства з перевищенням своїх повноважень, як спосіб захисту корпоративних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 69-76. URL.: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/13.pdf>.

22. Дрішлюк В. І. Принципи здійснення господарського судочинства в світлі судової реформи 2017 року. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 178-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_42.
23. Дришлюк В.І., Кострицький І.Л. Теоретичні проблеми визначення юрисдикційності спорів у господарському процесі України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1-2. С. 207-212. <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/1-2/38.pdf>.
24. Serhii Demchenko, Volodymyr Dryshliuk, Liudmyla Tokarchuk, Valerii Prytuliak, Liubomyra Melekh. 2022. Ensuring the Right to a Fair Trial in Commercial and Civil Proceedings in the Information Age. *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.22 No.5, May 2022. 507-514. http://paper.ijcsns.org/07_book/202205/20220570.pdf.
25. Baranovska, V., Zavertneva-Yaroshenko, V., Dryshliuk, V., Leshanych, M., & Huk, I.M. (2022). Legal regulation of public-private partnership relations and protection of the interests of business entities in Ukraine. *Amazonia Investiga*, 11(50), 99-108. <https://amazoniainvestiga.info/check/50/10-99-108.pdf>
26. Oleksandr Mykolenko, Volodymyr Dryshliuk, Nataliia Volkova, Valerii Prytuliak, Olha Verba. 2021. E-JUSTICE: theoretical principles and problems of realization of the right to judicial protection in the conditions of digitalization / *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.10, October 2021 http://paper.ijcsns.org/07_book/202110/20211042.pdf
27. Івасин О. Застосування принципу «Jura novit curia» у судовій практиці Верховного Суду під час розгляду господарських спорів *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 58-63. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/11.pdf>.
28. Коверзнев В. Ефективність судового захисту прав учасників економічних відносин як критерій забезпечення доступу до правосуддя. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 82-86. URL.: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/14.pdf>.
29. Кочарян С. Забезпечення відповідності практики судів України практиці ЄСПЛ під час розгляду справ про порушення права власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №2. С. 49-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/10.pdf>.
30. Петренко Н. Застосування процедури врегулювання спору за участю судді в господарському процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 69-72. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/13.pdf>.
31. Поляков Р. Підстави відкриття провадження у справах про банкрутство (неспроможність) в Україні та Німеччині *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. 87-94. С. URL.: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/15.pdf>
32. Поляков Р. Мирова угода в господарському процесі: правова природа та співвідношення різновидів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №6. С. 66-71. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/6/14.pdf>.
33. Поляков Б. Особливості реалізація майна у процедурі банкрутства. *Право України*. №12. 2017. С.160-172. URL:https://pravoua.com.ua/ua/store/cdownload/pravoukr/pravo_2017_12/
34. Піддубний О. Ю. До питання про розмежування цивільних і господарських договорів і його вплив на інші види договорів. *Прикарпатський юридичний вісник*. № 2(31). 2020. С. 48-51. URL:http://www.pjv.nuoua.od.ua/v2_2020/12.pdf

35. Святогор О. Зарубіжний досвід організації виконання рішень у господарських справах *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 3. С. 71-76. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/03/13.pdf>.
36. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб.пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravoodessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
37. Степанова Т. Реформування інституту учасників господарського судового процесу. *Право України*. 2017. №9. С. 122-130.
38. Степанова Т.В. Инвестор в процедурі банкрутства. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 87-92. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8168/1/87-92.pdf>.
39. Степанова Т.В. Класифікація учасників господарського процесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юрипруденція*. Випуск 15, том 2. С. 62-64. URL: http://www.vestnikpravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_2/19.pdf
40. Степанова Т.В. Особливості представництва юридичних осіб у господарському процесі адвокатом та іншими особами. *Правова держава*. 2016. № 22. С. 81-87. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8541/1/8187.pdf>
41. Степанова Т.В. Поняття учасника господарського процесу. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №4/2 (14). С.83-88. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/4/part_2/19.pdf
42. Степанова Т. В. Процесуальний статус учасників позовного провадження у господарському судочинстві: теоретико-правові та праксеологічні аспекти : монографія. Одеса : Фенікс, 2017. 494 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/11246/СтепановаТВ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
43. Степанова Т.В. Статус третьих лиц, не заявляющих самостоятельных исковых требований относительно предмета спора, в хозяйственном судопроизводстве. *Legea si Viata*. 2015. № 5/4. С. 96-99. URL: <http://legeasiviata.in.ua/archive/2015/5-4/23.pdf>.
44. Степанова Т.В. Щодо змісту господарської процесуальної правосуб'єктності. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №3(13). С.57-60. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/3/part_2/12.pdf.
45. Степанова Т.В. Щодо поняття та характерних рис арбітражного керуючого. *Правова держава*. 2016. №23. С.94-99. URL: <http://hozpravoodessa.com/index.php/nashi-avtory/18-stepanova-t-v/356-atepanovaarticle15>.
46. Сулим В. Діяльність господарських судів у системі судоустрою України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 95-99. URL.: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/16.pdf>.

15. Інформаційні ресурси

1. www.rada.gov.ua - Верховна Рада України
2. <https://supreme.court.gov.ua> - Верховний Суд
3. www.ccu.gov.ua - Конституційний Суд України
5. www.reyestr.court.gov.ua - Єдиний державний реєстр судових рішень
6. www.liga.kiev.ua - останні юридичні та економічні новини (інформація оновлюється щохвилини)
7. www.lawschool.lviv.ua - український юридичний портал
8. www.nbu.gov.ua - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського